

23—24 april

Debatter m. m.

Torsdagen den 23 april

Sid.

Svar på enkla frågor:

av herr Hübinette (m) ang. uppehållstillstånd för amerikanska desertörer	3
av herr Åkerlund (m) om skydd för sändebud från andra län- der	8
av herr Kaijser (m) ang. lokalhistorisk forskning vid universi- tetsfilialer	9

Svar på interpellationer:

av herr Nilsson, Nils, (cp) ang. den framtida verksamheten vid jordbrukets, skogsbrukets och trädgårdsnäringens sko- lor, m. m.	11
av herr Larsson, Thorsten, (cp) om åtgärder i anledning av kronhjortarnas skadegörelse på skog och jordbruk	14
Meddelande ang. enkel fråga av herr Skårman (fp) ang. säker- hetsföreskrifterna för pyroteknisk industri	15

Fredagen den 24 april

Svar på interpellation av herr Richardson (fp) ang. omfattning- en av det material som redovisas i Kungl. Maj:ts propositioner	16
Svar på enkel fråga av herr Carlsson, Eric, (cp) ang. vägarbeten i arbetsmarknadsmyndigheternas regi	20
Anslag för arbetsmarknadsändamål, m. m.	22
Anslag till företagareföreningarna, m. m.	49
Om stöd till ungdomsorganisationernas tidskrifter och internatio- nella kontaktverksamhet	60
Om åtgärder för att minska frekvensen av hjärtinfarkt	64
Interpellation av herr Åkerlund (m) ang. dispens för visst öppet- hållande av butiker	66

Samtliga avgjorda ärenden

	Sid.
Fredagen den 24 april	
Statsutskottets utlåtande nr 54, ang. anslag i vad avser arbetsmarknad m. m.	22
— nr 55, ang. anslag i vad avser företagareföreningarna m. m. . .	49
Allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 27, om stöd till de fria och frivilliga organisationernas informationsverksamhet, m. m.	60
— nr 28, om åtgärder för att minska frekvensen av hjärtinfarkt	64

Torsdagen den 23 april

Kammaren sammanträdde kl. 15.00.

Justerades protokollen för den 15 innevarande månad.

Anmäldes och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 128, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen (1966:158) angående utvidgad tillämpning av lagen den 22 juni 1939 (nr 299) om förbud i vissa fall mot överlåtelse eller upplåtelse av fartyg m. m. och av lagen den 21 mars 1940 (nr 176) med vissa bestämmelser om fraktfart med svenska fartyg;

nr 150, i anledning av motioner angående rätten till ersättning av allmänna medel vid frikännande dom; och

nr 151, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i lagen (1963:197) om allmänt kriminalregister, m. m.

Anmäldes och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 140, i anledning av motioner om statlig garanti för att trygga Norrvikens trädgårdars fortbestånd, m. m.; och

nr 141, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående Bidrag till kommunala avloppsreningsverk m. m. för budgetåret 1970/71 jämte motioner.

Anmäldes och godkändes andra lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 153, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med för-

slag till lag om ändring i sjukvårdslagen (1962:242) jämte motioner i ämnet.

Ang. uppehållstillstånd för amerikanska desertörer

Herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet HOLMQVIST erhöll ordet för att besvara herr *Hübinettes* (m) fråga angående uppehållstillstånd för amerikanska desertörer, vilken fråga införts i kammarens protokoll för den 9 april, och anförde:

Herr talman: Herr *Hübinette* har frågat mig om jag med hänsyn till de fall av narkotikabrott som har förekommit bland amerikanska s. k. desertörer har för avsikt att ompröva den praxis som nu tillämpas vid beviljandet av uppehållstillstånd för sådana personer.

Praxis i dessa ärenden bygger på de principer som lades fast i regeringens deklaration i frågan i februari 1969. I deklarationen sägs att desertörer och andra krigsvägrare som löper risk att sändas till tjänstgöring på krigsskådeplats kommer att få uppehållstillstånd vid ankomsten i enlighet med tidigare praxis. I deklarationen uttalas också att verkställighet av beslut om utvisning eller förpassning av krigsvägrare i regel bör uppskjutas tills vidare och verkställighet av förvisning på grund av brott medges endast när det är fråga om grövre brott. Uppskov med verkställigheten medför självfallet att fortsatt uppehållstillstånd beviljas.

Prövningen av uppehållstillstånd vid ankomsten torde i praktiken inte påverkas av de omständigheter som anges i herr *Hübinettes* fråga. Uppskov med verkställighet av förvisning på grund av narkotikabrott har hittills medgetts

Ang. uppehållstillstånd för amerikanska desertörer

i drygt tiotalet fall. De har i huvudsak avsett narkotikabrott, som oftast i förening med annan brottslighet har föranlett högst sex månaders fängelse jämte förvisningen. Denna praxis följer enligt min mening de nyss angivna principerna. Jag är angelägen att framhålla att hänsyn tas till narkotikabrottens allvarliga natur vid bedömningen av om brott kan anses vara av grövre art eller ej.

Herr HÜBINETTE (m):

Herr talman! Jag skall be att få tacka för svaret. Jag är bara ledsen för att det kommit mig så sent till handa. Det kom för ett par minuter sedan, och jag har därför knappast hunnit ordentligt analysera det.

Vid en hastig genomgång fäster jag mig dock vid att svaret i stort sett inte är svar på den fråga som jag ställt. Jag ställde frågan om statsrådet har för avsikt att ompröva praxis när det gäller att bevilja desertörerna uppehållstillstånd, men såvitt jag kan se av svaret står det att praxis bygger på principer från 1969. I den deklARATIONEN sägs det att desertörer som löper risk att sändas till tjänstgöring på krigsskådeplats kommer att få uppehållstillstånd. Det är naturligtvis ett känt förhållande, och med den liberala invandringspolitik som vi för tycker jag att det kan vara rimligt att ha det ordnat på det sättet.

Vad jag frågade var emellertid om regeringen tänker ompröva villkoren för uppehållstillstånd med hänsyn till att så ytterst få av dem som söker sig hit verkligen har ett politiskt motiv till bakgrund, som gör att de tvingas begära uppehållstillstånd i ett land av Sveriges karaktär. Det har visat sig, enligt de utredningar som gjorts, att de allra flesta har andra avsikter. Då borde man väl ändå se över principerna och se om det behövs en bättre kontroll och en bättre genomgång, innan man över huvud taget låter dessa desertörer bli kvar här.

Statsrådet säger nu i sitt svar att förpassning eller utvisning skall ske först sedan grövre brott konstaterats. Vad innebär det? Skall vi verkligen fullt medvetet ta emot folk, som inte har för avsikt att hålla sig undan från tjänstgöring på främmande krigsskådeplatser utan som vill hålla sig undan av skäl vilka jag inte har anledning att här analysera? Om det inte föreligger sådana skäl att vederbörande söker uppehållstillstånd för att han vill hålla sig undan krigstjänstgöring, så bryr sig tydligen de svenska myndigheterna inte ett dugg om det. Man tar alla för gott, låter dem komma in och avvaktar grövre brottsliga handlingar innan man förpassar dem ur landet. Detta gör mig mycket fundersam. Är de som söker sig hit typer med brottslig belastning som vill komma hit bara för att driva affärer och försöka tjäna pengar på våra stackars ungdomar, eller är det den miljö vi bjuder dem som gör att de blir brottslingar? Jag är säker på att inrikesdepartementet inte har analyserat denna fråga, men det borde man göra. Man borde ha klart för sig något av detta, innan man helt summariskt låter dem komma in. Jag har ett ganska digert siffermaterial, men det lönar sig inte att räkna upp siffror för statsrådet. Inrikesdepartementet disponerar naturligtvis samma material, kanske rent av ett bättre och mera aktuellt. De siffror jag har tillgängliga är några dagar gamla, och på rikskriminalen sade man till mig att dessa siffror förändrar sig mycket snabbt. Ett svep i Storstockholm kan förändra bilden, och de uppgifter jag har är som sagt några dagar gamla.

Det mest tragiska är att dessa amerikanska desertörer börjat introducera någonting som kallas LSD — jag vet inte vad det är och skall därför inte ge mig in på någon teknisk beskrivning, men att döma av uttalanden som gjorts är LSD det farligaste gift som finns. En av dessa desertörer hade över 2 400 sådana kapslar, och var och en av dessa

Ang. uppehållstillstånd för amerikanska desertörer

kapslar var dödande. Polisen lyckades inte ta reda på 672 stycken av dem. De finns alltså fortfarande ute i marknaden. Nu menar tydligen statsrådet enligt svaret att fram till dess att vederbörande hunnit ta in narkotika i sådan mängd skall han få fritt spelrum. Sedan får man se om detta kan betraktas som ett grövre brott. Först därefter skall han förpassas ur riket. Jag anser att det är en oanständig politik. Jag undrar hur föräldrarna till de stackars ungdomar som blivit nedknarkade känner sig inför ett sådant svar som det inrikesministern nu lämnat och där han sagt att tills ett grövre brott skett gör statsmakterna ingenting. Jag undrar som sagt om dessa föräldrar kan vara till freds med sådana förhållanden.

Det finns även andra sidor av denna sak. Jag tror att våra skattepengar skulle kunna användas på ett betydligt bättre sätt. Jag skulle faktiskt vilja fråga statsrådet om det är värt de pengar vi får betala att låta dessa desertörer komma in i landet utan nämnvärd prövning.

Jag ber, herr talman, att få återkomma om en stund.

Herr statsrådet HOLMQVIST:

Herr talman! Jag ber först om ursäkt, om departementet har uraktlåtit att avge detta svar i tid. Jag beklagar det. Det är rimligt att herr Hübinette skall ha svaret åtminstone en timme i förväg, vilket har varit praxis. Men svaret är så kort, att jag ändå tror att man kan förstå vad det syftar till.

Jag har klargjort den praxis som regeringen har funnit anledning att knyta an till. Sedan många, många år har den som varit krigsvägrare kunnat komma till vårt land och få rätt att stanna här. Vi slog fast i deklarationen i februari 1969 att dessa desertörer var att betrakta såsom sådana krigsvägrare och alltså fick stanna. Jag tror nog att herr Hübinette kommer ihåg deklarationen.

Någon gjorde gällande att det i verkligheten var fråga om politiska flyktingar, och det uppstod en mycket livlig debatt. Regeringen avvisade den tanken och förklarade att stadgad praxis möjliggör för dem att stanna. Det gjordes också gällande att den som kunde betraktas såsom politisk flykting, skulle ha större säkerhet för att få stanna i landet. Det är nämligen så att den som betraktas som politisk flykting och har fått politisk asyl får stanna kvar oavsett vad som sedan händer. Han betraktas som mer eller mindre inlemmad i samhället.

Vi fann dock anledning att i deklarationen göra det uttalandet att avvisning skulle kunna ske om grövre brott förekom. Jag har angivit de fall som regeringen hittills haft anledning att pröva, och jag har förklarat att det rör sig om brott som i allmänhet har föranlett upp till sex månaders fängelse. Det finns dock ett undantag, där det var fråga om åtta månaders fängelse.

Jag och mina medarbetare har mycket noga gått igenom det föreliggande materialet. Vi har då kommit till att förseelserna inte varit så allvarliga att grovt brott kunnat åberopas såsom motiv för att avvisa.

Jag vill erinra herr Hübinette om att vår lagstiftning om narkotika talar om olika kategorier av brott. Viss befattning med narkotika och kanske då särskilt svagare medel kan bedömas såsom ett lindrigt brott. Även svårare brott finns angivna när det gäller narkotikatyper av särskilt allvarlig art. Jag tror att det ligger ett väldigt stort värde i att vi kan ha en saklig grund vid denna bedömning. Det är därför riktigt att vi följer de principer som vi hittills har följt och när det gäller lindrigare fall av brott säger att de inte kan föranleda en utvisning.

Jag medger att det kan bli bekymmersamt om samma person begår även lindrigare brott gång på gång och då skall kunna påräkna en ständig gene-

Ang. uppehållstillstånd för amerikanska desertörer

rositet från samhället. Jag sätter ett ännu större frågetecken inför möjligheten att man, fastän man har befattat sig med de verkligt farliga medlen, ändå skall kunna påräkna att få stanna i vårt land.

Jag har med detta byggt ut den förklaring som herr Hübinette saknar i mitt svar. Jag tror dock att det på ytterligare en punkt finns anledning att rikta hans uppmärksamhet på de verkligt svåra avgöranden som vi står inför. Skulle vi verkligen säga till en flykting som kommer hit i dag att han måste återvända därför att ett betydande antal personer av den kategori han tillhör har burit sig illa åt under vistelsen här i landet?

Svårigheterna är därtill stora att på det stadiet kunna avgöra, om de uppgifter vederbörande lämnar är riktiga eller om det kan befaras att de är oriktiga. Detta gäller inte bara den här gruppen av människor som kommer till vårt land. Vi möter precis samma problem när det gäller andra grupper. Jag kan erinra om de diskussioner som förekommit om zigenarna. Det har varit väldigt svårt i vissa fall att klara ut varifrån de kommit. Man gör ofta gällande att man kommer från ett land där man har varit utsatt för svår förföljelse. Noggrannare studier har ibland visat att vi blivit felaktigt informerade. De uppgifter som vederbörande lämnat har inte varit riktiga.

Det här är svåra frågor, men jag har givit det beskedet i svaret att när det gäller ställningstagandet till desertörer när de kommer hit så skall vi inte ändra den praxis som vi har fastlagt. Därtill, herr talman, har jag givit en rad ytterligare förklaringar till herr Hübinette. Att tala om kostnader i det här sammanhanget tycker jag är helt oriktigt.

Herr HÜBINETTE (m):

Herr talman! Jag beklagar att statsrådet ändå inte kan tänka sig en omprövning. Efter vad jag kan förstå av

de ytterligare kommentarer som statsrådet gjort, anser regeringen att man får låta det vara vid vad det är och att det är en rimlig ordning. Jag är inte så säker på att alla delar den uppfattningen. Jag återkommer till dem som råkar ut för dessa människors brottsliga verksamhet. Har föräldrarna till de ungdomar som råkar illa ut uppfattningen att det här är rimligt?

Det kunde vara av intresse för kamraren att höra några siffror ur brottsstatistiken. De som är fällida till ansvar genom domstolsutslag är 73 stycken, av drygt 400 som kommit in. Fyra är fällida till ansvar genom strafföreläggande. Åtal har väckts mot elva, och förundersökning har inletts mot 22 av dessa desertörer. Ingen annan invandrarkategori är så hårt brottsbelastad som de amerikanska desertörerna. 50 av dem är dömda för narkotikabrott, 7 för misshandel, och vad beträffar tillgreppsbrott är 5 dömda för rån, 3 för rånförsök och 10 för förberedelse till rån.

Mot bakgrunden av dessa siffror är det märkvärdigt att regeringen inte kan säga att vi måste ändra den praxis som har tillämpats. Sverige är ett generöst land, och låt det gärna vara generöst i fortsättningen, men vi skall inte vara generösa till döds. Man skall inte utsetta stora grupper av våra ungdomar för påtagliga risker för livet bara därför att man vill vara generös. Jag tycker sannerligen att det vore tid att regeringen sade att detta måste prövas om och att det måste skaffas uppgifter om dessa personer innan vi släpper in dem.

Herr Holmqvist säger att man inte kan bromsa dem när de kommer hit. De uppgifter som de lämnar får man godta, o. s. v. Men visst finns det möjligheter att inhämta upplysningar. Vänd er till de förband som de kommer ifrån och fråga vad de har för förflutet! Jag tycker att man mycket väl kan göra undersökningar på andra håll och inte bara vara tvungen att lita på vederbö-

Ang. uppehållstillstånd för amerikanska desertörer

randes egna uppgifter. Kommer någon hit i brottsligt syfte, så var säker på att han inte lämnar korrekta uppgifter vid gränsen.

Något som jag inte berört förut är att detta dessutom har en utrikespolitisk aspekt. Här tar vi emot en massa människor som det är tvivelaktigt om vi bör släppa in, människor som ställer till en mängd bekymmer. Det skapas spänningar gentemot andra länder, för av många betraktas det här som ett ganska underligt sätt att vara generös. Det är således inte bara fråga om den inrikespolitiska aspekten, utan det finns också andra.

Allt detta låter regeringen oss bli ut-sätta för utan att nämnvärt reagera. Den säger bara att man bygger på en praxis som vi skall fortsätta att ha — det må bära eller brista — och det tycker jag är oansvarigt. Till sist säger statsrådet att "kostnadssidan skall vi inte tala om". Nej, det tror jag, det är nog allra säkrast för herr Holmqvist att inte beröra kostnadssidan. Jag har kostnadsstatistik om vad en fängelsevistelse kostar och om vad det kostar för AMS. De sociala kostnader som storsäderna får betala har jag inte tagit reda på, men om man adderar allt detta, skulle jag tro att skattebetalarna många gånger skulle vilja använda dessa pengar på ett bättre sätt.

Herr statsrådet **HOLMQVIST**:

Herr talman! Herr Hübinette har gjort vissa uttalanden som jag beklagar, eftersom de föranleder att jag måste utveckla mina argument för uppfattningen att det svar jag har gett är riktigt. Herr Hübinette begär en ändrad praxis. Jag menar att den praxis vi hittills följt är användbar även för framtiden. Men detta innebär ju inte, herr Hübinette, att vi på något sätt har garanterat att den som begår grövre brott skall stanna i vårt land. Vi har i regeringen inte haft anledning att pröva något sådant ärende ännu.

Herr Hübinette har en brottsstatistik, och även jag vet att det förekommit grova brott som är föremål för utredning. I vissa fall har även domstol tagit ställning till dem. Men det är givet att om förvisningsbeslutet överklagas och vi får pröva det i regeringen, så har vi att ta ställning till en ny situation. Men vi ändrar därmed inte praxis. Vi kan då kanske konstatera att det föreligger ett grovt brott som föranleder vederbörandes utvisning.

Jag tycker det borde vara lätt att förstå att bestämmelserna är utformade just med tanke på att vi i vårt land inte kan tolerera att krigsvägrarna begår grova brott. De som får stanna här måste också ta på sig ett visst ansvar. Men bilden som herr Hübinette tecknar måste nyanseras en smula. Här rör det sig i många fall om mycket unga pojkar, kanske 18—19 år, vilka ofta haft tråkiga uppväxtförhållanden och kanske därför haft stora svårigheter att finna sig till rätta i vårt land.

Om man ser på denna fråga så ony-anserat som herr Hübinette gör, finns det givetvis inte något utrymme för sådana hänsynstaganden som vi enligt min mening måste ta. Jag medger att jag tycker att det är beklagligt att en så stor del av dem som fått tillstånd att stanna här hängett sig åt brottslig verksamhet.

Vi har inte kunnat göra en sådan undersökning som herr Hübinette efterlyser, men jag kan ändå säga att vi från regeringens sida ägnat stort intresse åt att försöka kartlägga de förhållanden under vilka dessa människor — merendels ungdomar — som kommit hit lever. Det är glädjande att kunna konstatera att en mycket stor del ändå kunnat växa in i det svenska samhället. Några har till och med gift sig här och slagit sig ner för att stanna.

Därför tycker jag att det är djupt olyckligt om man som herr Hübinette i dag bortser från att uppehållstillstånd för desertörer är en svår angelägenhet att handlägga och då faller för frestel-

sen — om det nu skall vara av politiska motiv eller andra — att göra en beskrivning av det slag som herr HübINETTE här gjort.

Herr HÜBINETTE (m):

Herr talman! Jag vill påpeka att det inte finns några politiska motiv bakom denna framställan. Jag tycker att statsrådet Holmqvist skulle hålla sig för god att blanda in sådana påståenden i detta, ty det är verkligen fråga om en seriös debatt om vad som kan drabba våra svenska ungdomar genom den brottslighet som det här är fråga om. Det är verkligen inga politiska motiv som ligger bakom det hela. Däremot kan man ifrågasätta om det inte är ett politiskt motiv från regeringens sida — en eftergift mot den bråkiga vänstern.

Herr statsrådet HOLMQVIST:

Herr talman! Jag kan bara beklaga att herr HübINETTE inte framställt en interpellation i stället för en enkel fråga. Det hade kanske möjliggjort att vi kunnat få fram fler synpunkter. Vi hade även kunnat få en belysning av om de åsikter som herr HübINETTE framfört verkligen är representativa för hans parti eller för huvuddelen av ledamöterna i denna kammare. Det kunde ha varit intressant med en sådan diskussion.

Jag anser att herr HübINETTE på alltför svaga grunder anklagar regeringen för bristande intresse för att skydda och ta vara på vår egen ungdom. Det är inte det frågan gäller. Den innehåller åtskilliga andra aspekter, och det är dem jag uppehållit mig vid i svaret.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

Om skydd för sändebud från andra länder

Herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet GEIJER erhöll ordet för att besvara herr ÅKERLUNDS (m) fråga om skydd för sändebud från andra länder, vilken fråga införts i kammarens protokoll för den 15 april förmiddagen, och yttrade:

Herr talman! Herr Åkerlund har frågat mig om jag har övertygat mig om att kraftfulla åtgärder konsekvent är insatta för att skydda hotade sändebud från främmande länder mot skymfande tillmälen och våldshandlingar och vilka initiativ till åtgärder utöver de polisiära jag ämnar vidta för att garantera sändebudens integritet och säkerhet.

Genom kontinuerlig bevakning och särskilda insatser vid speciella tillfällen söker polisen garantera främmande sändebuds integritet och säkerhet. Några initiativ från min sida är inte aktuella.

Herr ÅKERLUND (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka justitieministern för svaret. Där finns en formulering som jag tycker är litet osäkrare än tidigare; justitieministern säger nämligen att polisen *söker* garantera främmande sändebuds integritet och säkerhet.

Jag må kanske erinra om att jag på en liknande fråga den 12 februari fick svaret att man avsåg att öka polisskyddet, om det var nödvändigt. Den gången gällde det för övrigt den amerikanske ambassadören.

Den 4 mars frågade jag om åtgärder mot våldshandlingar. Då svarade justitieministern att han inte övervägde några särskilda åtgärder och att polisskyddet är betryggande. Om det inträffat något speciellt hade det varit olycksfall i arbetet. Därvid syftades särskilt på våldet mot det sydvietnamesiska informationskontoret.

Nu har det åter hänt att det förekom-

Ang. lokalhistorisk forskning vid universitetsfilialer

mit demonstrationer med ett allvarligt inslag. Det var därför jag frågade om justitieministern övertygat sig om huruvida insatser verkligen hade gjorts konsekvent. I den formuleringen var också det som hände på Arlanda inräknat. Har det gjorts en undersökning om polisens insatser på Arlanda verkligen kan anses ha varit tillfredsställande? Jag tycker att detta är en väsentlig fråga, därför att det ju tyvärr är så att våldet börjat spela en allt större roll i sådana sammanhang — dess bättre ännu inte i vårt land; men i andra länder har inträffat tragiska händelser. Det finns människor som kan bli upphetsade, och det kan hända att skjutvapen kommer till användning.

Jag frågade också om andra åtgärder än polisiära kan vidtagas, och det var en uppföljning av min tidigare fråga. Finns det verkligen inga framkomliga vägar här som justitieministern kan godta?

Sedan vi förra gången talade om detta har det inträffat en händelse i Göteborg som jag vill nämna. USA:s kulturattaché i Bonn skulle hålla ett anförande, men det gick inte att genomföra därför att Clarté och FNL ockuperade mötessalen. Det är dock en våldshandling, när man hindrar ett möte att hållas. Jag har sagt flera gånger tidigare, och jag upprepar det nu, att till demonstrationer säger jag ja; men att använda våld i sammanhanget är enligt mitt sätt att se alltigenom förkastligt. En representant för Clarté har i en stort uppslagen intervju i Svenska Dagbladet den 17 april sagt att han accepterar våldsmetoder som princip. Som jag sagt tidigare så är kanske detta med våldsmetoder en moralisk fråga. Något borde göras, och initiativet ligger enligt min mening hos regeringen. Jag är, tyvärr måste jag säga, inte tillfredsställd med det svar jag har fått, och jag tycker att justitieministern är för passiv på denna punkt.

Herr statsrådet GEIJER:

Herr talman! Jag vill beträffande formuleringen i dag svara herr Åkerlund, att innebörden inte är någon annan än den har varit i mina tidigare svar. Jag försöker att via rikspolisstyrelsen informera mig om vad som görs. Jag har där fått uppgift om att man i sådana här situationer gör en betydande insats i form av personal och att man söker skapa de garantier som är möjliga.

Att i mitt svar står att polisen *söker* garantera integriteten har det vanliga mänskliga skälet att ingen åtgärd kan vid varje givet tillfälle ge 100-procentig säkerhet. Jag hyser dock den uppfattningen — och jag tror inte att jag behöver ändra på den — att polisen här gör vad man rimligen kan begära.

Herr ÅKERLUND (m):

Herr talman! Jag skall fatta mig kort.

Jag är helt ense med justitieministern om att polisen gör allt vad man kan begära av den. Men olycksfall kan inträffa, och de kan få ett tragiskt förlopp, vilket har hänt i andra länder. Därför menar jag att det är väsentligt att justitieministern observerar att detta problem kanske måste angripas på annat sätt. Jag säger kanske, för jag tror att justitieministern kan vinnas att förstå att även ett ingripande som ligger mera på det moraliska planet är motiverat och behövligt.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Ang. lokalhistorisk forskning vid universitetsfilialer

Herr statsrådet och chefen för utbildningsdepartementet CARLSSON erhöll ordet för att besvara herr *Kajisers* (m) fråga angående lokalhistorisk forskning vid universitetsfilialer, vilken fråga införts i kammarens protokoll för den 15 april förmiddagen, och anförde:

Ang. lokalhistorisk forskning vid universitetsfilialer

Herr talman! Herr Kaijser har frågat mig om den i riksbibliotekariens föreskrifter angående den framtida dispositionen av statliga gymnasiebibliotek i universitetsstäder m. m. ingående föreskriften att överbibliotekarien i Göteborg har rätt att i samråd med riksbibliotekarien till andra institutioner överlämna sådana delar av de äldre samlingarna som icke kan anses ha relevans för den lokalhistoriska forskningen i Karlstad innebär att endast lokalhistorisk forskning i fortsättningen bör bedrivas i städer med universitetsfilialer och vad som i så fall avses med lokalhistorisk forskning.

Svaret på den första delen av frågan är nej, och därmed faller den andra delen.

Herr KAIJSER (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret. Jag hade inte väntat mig något annat svar.

Frågan är av konstitutionella skäl kanske litet egendomligt formulerad. Den föreskrift som riksbibliotekarien här har givit tycker jag innebär att man skall distribuera bort åt olika håll en del av de böcker som finns samlade i det gamla fina stifts- och gymnasiebiblioteket i Karlstad, ett bibliotek som vi har varit stolta över att ha i Karlstad och som vi gärna vill se till att det bibehålls.

Vi försöker ju lokalt bygga upp biblioteksinstitutionerna kring universitetsfilialen på ett så bra sätt som möjligt. Medan staten årligen beviljar mellan 80 000 och 90 000 kronor, beviljar staden och landstinget vardera 100 000 kronor om året sedan flera år just för att bygga upp ett bibliotek, som så småningom skall kunna bli allsidigt och tjäna universitetsfilialens syfte.

Vi understöder också ett par andra institutioner, nämligen Folkrorelsernas arkiv och Emigrantregistret, som vi har i Karlstad och som kan ge forskningsuppgifter åt de studerande vid univer-

sitetsfilialen. Det finns också planer på ytterligare institutioner av den typen. Det ter sig för oss som olyckligt, om man avser att tunna ut bibliotekets möjligheter genom att till andra institutioner överlämna sådant som inte kan anses ha relevans för den lokalhistoriska forskningen i Karlstad.

Detta är alltså egentligen syftet med den enkla frågan, och jag hade, som sagt, inte väntat mig något annat svar.

Herr statsrådet CARLSSON:

Herr talman! Jag tror att herr Kaijser oro är obefogad. För Karlstads del innebär föreskrifterna från Kungl. biblioteket att den helt övervägande delen av de mycket omfattande samlingarna i stifts- och läroverksbiblioteket kommer att finnas kvar i staden. I första hand kommer universitetsfilialens behov att tillgodoses.

Riksbibliotekarien framhåller i föreskrifterna att den stora återstoden av biblioteket bör bevaras sammanhållen på orten. Endast ett mindre antal svenska unika tryck överförs till Kungl. biblioteket och övergår i dess ägo. Därutöver har överbibliotekarien i Göteborg rätt att i samråd med riksbibliotekarien till andra institutioner överlämna sådana delar av de äldre samlingarna som icke kan anses ha relevans för den lokalhistoriska forskningen i Karlstad. Huvudprincipen blir att på orten kommer att kvarstanna det som är av intresse och betydelse.

Herr KAIJSER (m):

Herr talman! Jag har också noterat att riksbibliotekarien vill ha verkligt fina unika centraliserade. Det må vara hänt. På den punkten uttalar han sig likadant i fråga om de andra biblioteken. Men det finns inte i fråga om de andra ställena någon formulering motsvarande den att överbibliotekarien i Göteborg skall kunna få överlämna till andra institutioner sådana delar av de

**Ang. den framtida verksamheten vid jordbrukets, skogsbrukets och trädgårds-
näringens skolor, m. m.**

äldre samlingarna som inte kan anses ha relevans för den lokalhistoriska forskningen i Karlstad. Något sådant sägs inte beträffande Kalmar, inte beträffande Växjö, o. s. v. Det är detta jag finner egendomligt, i all synnerhet som stifts- och läroverksbiblioteket i Karlstad är ett av de finare biblioteken som finns ute i de gamla gymnasieorterna.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

**Ang. den framtida verksamheten vid
jordbrukets, skogsbrukets och träd-
gårdsnäringens skolor, m. m.**

Ordet lämnades härefter till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet BENGSSON, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara herr *Nils Nilssons* (cp) interpellation angående den framtida verksamheten vid jordbrukets, skogsbrukets och trädgårdsnäringens skolor, m. m., och nu yttrade:

Herr talman! Herr Nils Nilsson har frågat om det uppdrag som organisationskommittén för jordbrukets, skogsbrukets och trädgårdsnäringens skolor fattat ger den möjlighet att vid sin bedömning av den framtida dimensioneringen av nämnda skolor ta vederbörlig hänsyn till den betydelse som miljö-
vårdsfrågorna kan innebära i detta sammanhang och om så inte är fallet om jag vill medverka till att dessa frågor får det beaktande som kan vara nödvändigt innan befintliga skolor — skogsskolorna inräknade — definitivt läggs ned. Herr Nilsson har vidare frågat på vilket sätt friställda lärare kommer att beredas trygghet i sin anställning. Slutligen har herr Nilsson frågat om jag vill medverka till att viss försöksverksamhet får påbörjas vid de skogsskolor där undervisning skall upphöra eller vid någon av dem.

I fråga om miljö-
vårdsutbildningen tror jag inte att det är möjligt eller ens lämpligt att vid särskilda utbildningsanstalter få till stånd enbart en utbildning som omfattar hela miljö-
vårdsområdet, d. v. s. landskapsvård, vatten- och luftvård m. m. Vi bör i stället inrikta oss på att på olika utbildningsstadier och i de olika skolformerna få in miljö-
vårdsutbildningen som en del i annan utbildning. Jag vill erinra om att en hel del förslag redan föreligger i detta hänseende. Sålunda har organisationskommittén för behandling av några frågor rörande jordbrukets, skogsbrukets och trädgårdsnäringens skolor i förslag till läroplaner för dessa skolor tagit upp naturvård som ett särskilt ämne i vissa kurser. I förslag till läroplan för skogsteknikerkursen beräknas t. ex. 90 timmar för naturvård. Behovet av miljö-
vårdsundervisning beaktas även vid utformandet av läroplanerna inom det övriga skolväsendet. Jag är därför inte beredd att föreslå att de skogsskolor som kommer att läggas ned utnyttjas endast för miljö-
vårdsundervisning.

När det gäller frågan om hur lärarna vid skogsskolorna skall sysselsättas efter det att dessa skolor lagts ned och de nya skogsinstituten inrättats vill jag upplysa om att skogsstyrelsen ledigförklarar tjänsterna vid skogsinstituten. Flertalet lärare vid skogsskolorna har sökt dessa tjänster, som ännu ej tillsatts. Jag vill också erinra om att det bildats en särskild arbetsgrupp med representanter för skogsstyrelsen, skogsvårdsstyrelserna och de berörda personalorganisationerna med uppgift att ta upp de personalfrågor som kan komma upp bl. a. till följd av nedläggning av skogsskolorna. Arbetsgruppen har fortlöpande kontakt med statens omplaceringsnämnd, arbetsmarknadsverket och flera andra myndigheter och institutioner. Så snart tjänsterna vid skogsinstituten tillsatts kommer gruppen att till snabb behandling ta upp

Ang. den framtida verksamheten vid jordbrukets, skogsbrukets och trädgårds-
näringens skolor, m. m.

frågor som kan uppkomma till följd av eventuellt friställda vid skogsskolorna.

Herr NILSSON, NILS, (cp):

Herr talman! Jag tackar jordbruksministern för svaret på min interpellation vilken innehöll tre olika frågeställningar. Av dessa har jag fått svar på två.

Som svar på den första frågan säger jordbruksministern att han anser att det inte är möjligt eller ens lämpligt att vid särskilda utbildningsanstalter skapa enbart en utbildning som omfattar hela miljövårdsområdet. På den punkten kan jag säga att vi är helt överens. Det vore knappast — i varje fall i det läge som vi har i dag — lämpligt med en separat utbildning av detta slag. Hur det kan bli i framtiden är svårt att säga. Något sådant förslag kan väl inte heller utläsas ur min interpellation. Jag har däremot ifrågasatt om man inte i betydligt större omfattning än vad som nu är fallet skulle kunna utnyttja dessa skolor för miljövårdsundervisning av olika slag. Det timanslag på 90 timmar som föreslagits för skogsteknikerkursen kan inte sägas vara särskilt uppmantrande, när vi vet att den tidrymd som i dag är anslagen för undervisningen vid skogsskolorna är 10 timmar längre. Det rör sig alltså om en nedskärning av ett ämne som i dag tillmätts stor uppmärksamhet och betydelse, nämligen miljövården. Vid de undervisningsanstalter som finns har vi lärarplatser, lokaler, undervisningsmaterial och fasta utbildningsanordningar redo att tas i bruk för ändamålet.

Man skulle enligt min uppfattning kunna göra en hel del både i fråga om upplysning och i fråga om informationer och observationer i miljövårdsfrågor. Jag ber att få citera en passus ur en ledare i tidskriften Skogen, där det heter:

”Vad är skogs- och jordbruket annat än tillämpad ekologi? Våra utbildningsanstalter utgör enorma databanker rö-

rande ekologi med ett sedan decennier fortlöpande insamlat material rörande grundläggande naturfaktorer.

Frågan är om vi inte nu håller på att slösa bort denna förstfödslorätt när det gäller tillgodogörandet av de nya aktiviteter som äger rum på skogs- och jordbruksmark.

Vår förvaltningsapparat ned till minsta privata enhet måste få vidare uppgifter, vår utbildningsapparat likaså. Här kan t. ex. de naturanknutna skolorna göra en verklig insats i miljövårdsutbildningen.

En undersökning och målsättningsdiskussion om alla de aktiviteter, som nu äger rum på den mark vi förvaltar, måste föras vid våra läroanstalter och akademier, centrala verk och företag, stora som små. Det bör ske nu och snabbt.”

Dessa frågor hör därför, som jag ser det, intensivt samman med dimensioneringen av de naturanknutna skolorna, särskilt som vi befinner oss i ett skede då det gäller att avgöra deras dimensionering både till antalet och beträffande undervisningsplanerna.

Jordbruksministern säger att han inte är beredd att föreslå att de skogsskolor som kommer att läggas ned endast utnyttjas för miljövårdsundervisning. Om man får tolka detta så, att det finns förutsättningar för att de skall kunna få användas i denna undervisningstjänst, då är jag nöjd med svaret och ber än en gång att få tacka för den delen av interpellationssvaret.

Vad beträffar fråga nr 2, den om lärarna, så gäller denna — vilket jag också framhållit i min interpellation — i särskilt hög grad yrkeslärarna. De är en yrkesgrupp som enligt planerna för instituten inte skall finnas längre. Här är kanske inte rätt tillfälle och tidpunkt att säga så mycket om den delen, men jag vill — och det har jag även tidigare framfört motionsvägen — säga att jag förut inte har kunnat och fortfarande inte riktigt kan förstå, att man tar bort

Ang. den framtida verksamheten vid jordbrukets, skogsbrukets och trädgårdsnäringens skolor, m. m.

denna yrkesgrupp. Det gäller dock här undervisning av tjänstemän, som i hög grad också skall sysselsättas med praktiska frågor. Denna grupp av lärare är speciellt lämpad just för sådan undervisning. Det är också yrkeslärarna som särskilt torde komma att drabbas av friställning. I varje fall vet de i dag inte vad de skall syssla med eller vart de skall komma.

Jordbruksministern talade om att en särskild arbetsgrupp är tillsatt, som arbetar med denna fråga. Jag har varit i kontakt med såväl lärare av denna kategori som deras organisation. Enligt de uppgifter som jag fått vet man från den sidan ännu inte någonting om att denna arbetsgrupp haft något sammanträde. Det förefaller dock rätt angeläget att just den grupp som är mest aktuell i fråga om friställning på ett eller annat sätt borde vara med vid dessa diskussioner.

Jag kan inte heller underlåta att ta upp en annan fråga. Den gäller fortbildning och vidareutbildning. Det är en mycket väsentlig och viktig fråga denna om fortbildning och vidareutbildning vid skogsinstitutet, särskilt som det var ett av argumenten för att man skulle kunna behålla en så pass kort kurstid som man stannat för här. Jag ifrågasätter faktiskt om den läraruppsättning som finns räcker till att även svara för fortbildning och vidareutbildning. Jag kanske också kan vidga denna frågeställning till att gälla fler av de naturanknutna skolorna.

Beträffande min tredje och sista fråga så kan jag inte finna att jag fått något svar på den. Jag frågade om viss försöksverksamhet kan få påbörjas vid någon av de skogsskolor där undervisningen skall upphöra.

Jag skulle vara tacksam om jag kunde få en komplettering av jordbruksministern. Kan jag i det svar som jag har betraktat såsom positivt läsa in att skolorna även skall kunna utnyttjas för miljövårdsundervisning, är jag nöjd.

Herr statsrådet BENGTTSSON:

Herr talman! Herr Nils Nilsson hade ställt många frågor till mig, men allesammans kretsade ändå kring skogsskolorna. Anledningen till att vi har tvingats lägga ned dem är ju helt enkelt att intresset för dem inte har varit sådant att de kunnat upprätthållas. Jag är alltså inte beredd att ge det svaret att vi skall ha kvar skogsskolor som inte behövs. Jag är inte heller beredd att föreslå någon försöksverksamhet för miljövårdsutbildning vid dessa skolor. Jag tycker det är fullständigt riktigt att byggnadsstyrelsen får fullgöra det uppdrag den har fått, nämligen att undersöka vad man lämpligast skall använda dessa skolor till. Det blir inte någon specifik miljövårdsutbildning i dessa skolor. Herr Nils Nilsson och jag var ju ändå helt överens om att miljövårdsutbildning och miljöfostran inrymmer så väldigt mycket att dessa ämnen inte kan läggas på en enda anstalt. Jag vill fästa uppmärksamheten på att i miljövårdsfostran i alla våra läroplaner för alla våra skolor inlägges så mycket som möjligt om miljöfostran och miljövårdsutbildning. Jag kommer alltså fram till att vi inte skall ha några särskilda utbildningsanstalter för dessa ämnen. På den punkten finns det inga delade meningar bland dem som sysslar med detta problem.

Mera allvarlig tycker jag ändå frågan var vad man skall göra med de lärare som har tjänstgjort vid skogsskolorna. En arbetsgrupp är tillsatt, och enligt de uppgifter som jag har fått av skogsstyrelsen, som ju inte gärna kan ljuga för mig i detta fall, har arbetsgruppen haft fortlöpande kontakter med Svenska facklärarförbundet, som alltså företräder sina medlemmar, och Statstjänstemannaförbundet. Nu avvaktar arbetsgruppen för att se hur många av dessa lärare som får anställning vid skogsinstitutet. Flera av lärarna söker dessa lärartjänster. Många lärare är välmeriterade och kommer säkert att få söka

Om åtgärder i anledning av kronhjortarnas skadegörelse på skog och jordbruk
tjänster. Dessutom finns 40 skogsbruksskolor som då och då behöver lärare. Även den stora statliga skogsadministrationen — skogsstyrelsen och skogsvårdsstyrelsen — kan ju lämpligen använda sig av denna arbetskraft.

Vi har här lärare som har utbildat elever för skogligt ändamål. Att utan vidare tro att man kan göra om dessa skolor och använda dessa lärare för miljövärdutbildning finner jag verklighetsfrämmande. Det är inte alls säkert att lärarna passar för sådan undervisning. De passar för den undervisning som de tidigare har gett eleverna. Jag håller inte med herr Nils Nilsson om att skolorna är lämpade för miljövärdutbildning, inte ens någon mindre kvalificerad miljövärdutbildning. Därför får vi nog ändå finna oss i att byggnadsstyrelsen får räkna ut lämpligaste användning. På någon skola har det problemet redan lösts.

Jag återgår till de anställda lärarna. Så snart det blir klart vilka lärare som blir placerade, kommer omplaceringsnämnden att ta itu med de lärare som då inte har kunnat placeras och avgöra vad som kan göras av dem.

Herr NILSSON, NILS, (cp):

Herr talman! Nej, att skolorna inte enbart skulle användas för naturvärdutbildning, därom är vi överens. Vad det varit fråga om är att man borde kunna utnyttja resurser som redan finns för en viss del av miljövärdinformationen och för observation, och om man också skulle kunna vid någon av dessa skolor få till stånd en viss försöksverksamhet på området. Intresset för miljövärdfrågorna är ju bara i sin begynnelse, och dessa frågor kommer att få allt större uppmärksamhet. Att följa vad som händer och sker på miljöområdet är en väsentlig uppgift. Vad jag menar och många med mig är att de anstalter som finns här har olika resurser, som man skulle kunna utnyttja innan man helt lägger ned dessa skolor.

Vad beträffar lärarna ifrågasätter jag inte skogsstyrelsens uppgifter. Jag har bara relaterat de uppgifter som jag har fått, och jag har heller ingen anledning att ifrågasätta riktigheten hos dessa.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Om åtgärder i anledning av kronhjortarnas skadegörelse på skog och jordbruk

Herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet BENGTTSSON, som meddelat, att han ämnade vid detta sammanträde besvara jämväl herr *Thorsten Larssons* (cp) interpellation om åtgärder i anledning av kronhjortarnas skadegörelse på skog och jordbruk, fick ånyo ordet och anförde:

Herr talman! Herr Thorsten Larsson har frågat när jag avser att framlägga förslag om åtgärder i anledning av kronhjortarnas skadegörelse på skog och jordbruk.

Frågan om hur kronhjorten skall bevaras här i landet liksom spörsmålen om ersättning av de skador hjortarna åstadkommer på gröda och skog har varit komplicerade och svårlösta. Avsikten är att till höstsessionen av årets riksdag skall läggas fram ett förslag till lösning av kronhjortfrågan som nära anknyter till det förslag i frågan som naturvårdsverket och domänverket utarbetat.

Herr LARSSON, THORSTEN, (cp):

Herr talman! Jag vill tacka jordbruksministern för detta svar. I den här frågan har det förekommit många motioner, och det har gjorts många uppställningar och framställningar från de områden där kronhjorten förorsakat och fortfarande gör ganska stor skada. Jag förstår att frågan inte är så enkel att lösa, och jag tycker därför att det är tacknämligt att statsrådet nu givit be-

sked om att det kommer att föreligga ett förslag till höstriksdagen.

Jag skulle ha kunnat nöja mig med detta, men jag tycker att jag vill begagna tillfället att göra en liten kommentar. Det är givetvis nödvändigt att, samtidigt som vi genom det föreslagna reservatet i Skåne bevarar detta värdefulla villebråd till den svenska, enkannerligen skånska viltstammen, vi också begränsar dess skadegörelse.

I den utredning som statsrådet åberopade finns två alternativ. Det som utgörs av professor Ahlén's något utvidgade förslag tror jag i likhet med många remissinstanser är det lämpligaste att förverkliga på grund av områdets indelning och speciella geografiska förhållanden.

Det är, som sagt, tacknämligt att den här frågan löses. En hel del människor i området lider rätt stor ekonomisk skada, när de någon natt plötsligt får besök av hjortflocker på mellan 10 och 20 djur i sina sädesfält — för att inte tala om den skada som dessa stora djur gör på skogen.

Med detta ber jag än en gång att få säga tack för det positiva svaret.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

Föredrogos och hänvisades motionerna nr 1179—1181 till lagutskott och motionen nr 1182 till statsutskottet.

Föredrogos och bordlades ånyo statsutskottets utlåtanden nr 54 och 55 samt allmänna beredningsutskottets utlåtanden nr 27 och 28.

Meddelande ang. enkel fråga

Anmälades och bordlades följande till kammaren överlämnade kungl. propositioner:

nr 72, med förslag till lag om ändring i statstjänstemannalagen (1965: 274), m. m.;

nr 98, med förslag till förordning om ändring i förordningen (1958: 295) om sjömansskatt, m. m.; och

nr 127, med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen (1969: 36) om telefonavlyssning vid förundersökning angående grovt narkotikabrott m. m.

Anmälades och bordlades en av herr *Stefanson m. fl.* undertecknad motion, nr 1183, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 123, med förslag till förordning om ändring i förordningen (1968: 430) om mervärdeskatt, m. m.

Meddelande ang. enkel fråga

Meddelades, att jämlikt § 20 i kammarens ordningsstadga följande enkla fråga denna dag framställdes av herr *Skärman (fp)* till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet: "Anser Herr Statsrådet att säkerhetsföreskrifterna för den pyrotekniska industrin är tillräckliga och om så anses vara fallet, vilka åtgärder avser Herr Statsrådet att vidtaga för att få föreskrifterna att efterlevas så att nya olyckor kunna förhindras?"

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 16.02.

In fidem

K.-G. Lindelöw

/Solveig Gemert

Fredagen den 24 april

Kammaren sammanträdde kl. 10.00; och dess förhandlingar leddes till en början av herr förste vice talmannen.

Justerades protokollet för den 16 innevarande månad.

På förslag av herr förste vice talmanen beslöt kammaren medgiva, att svar å den under punkten 1 på föredragningslistan upptagna enkla frågan finge lämnas senare under sammanträdet.

Ang. omfattningen av det material som redovisas i Kungl. Maj:ts propositioner

Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet STRÄNG, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara herr *Richardsons* (fp) interpellation angående omfattningen av det material som redovisas i Kungl. Maj:ts propositioner, erhöll ordet och yttrade:

Herr talman! Herr Richardson har frågat statsministern huruvida den utveckling beträffande informationsmängden i regeringens förslag — särskilt statsverkspropositionen — som påvisats i interpellationen är en utveckling i rätt riktning. Han har vidare frågat om statsministern är beredd att på lämpligt sätt — exempelvis genom utredning eller överläggningar med företrädare för riksdagsgrupperna och talmanskonferensen — närmare överväga detta problem. Interpellationen har överlämnats till mig för besvarande.

I interpellationen redovisas en sammanställning av dels antal trycksidor för huvudtitlarna, dels summan av de utgiftsanslag som tagits upp i stats-

verkspropositionerna under budgetåren 1960/61—1970/71. Enligt denna sammanställning omfattade huvudtitlarna i 1960 års statsverksproposition 13,7 miljarder kr. och presenterades på ca 3 000 sidor, medan motsvarande siffror för årets statsverksproposition var 37,4 miljarder kr. och drygt 2 000 sidor. Herr Richardson drar härav slutsatsen att informationsmängden på ett för riksdagen menligt sätt minskat under 1960-talet.

Jag vill först framhålla att det väsentliga för riksdagen knappast kan vara hur många sidor som redovisas i en proposition utan att det material som presenteras innehåller väsentlig information. Numera presenteras myndigheternas yrkanden — både när det gäller avlöningar och omkostnader — i enkla, överskådliga tabeller i stället för den tyngre verbala redovisningen som tidigare tillämpades.

En annan väsentlig förändring som tillkommit under 1960-talet är att varje huvudtitel numera inleds med en översikt, som ger en presentation av utvecklingen inom departementets verksamhetsområde och av de förslag som läggs fram i statsverkspropositionen. Översikten visar den politik som ligger bakom anslagsutvecklingen och ger därmed en god sammanfattning av de motiveringar och prioriteringar som ligger bakom regeringens ställningstaganden.

Bakom förändringarna av statsverkspropositionens utformning ligger en medveten strävan att koncentrera och förbättra informationen i denna. Jag vill i detta sammanhang även nämna att enligt vad jag erfarit är frågan om informationen i statsverkspropositionen föremål för överväganden inom budgetutredningen.

Ang. omfattningen av det material som redovisas i Kungl. Maj:ts propositioner

Herr RICHARDSON (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka finansministern för svaret på min interpellation.

Jag noterar med tillfredsställelse — om än med någon förvåning — att avsikten med nedbantningen av statsverkspropositionerna varit att förbättra informationen till riksdagen. Jag hade faktiskt misstänkt att det fanns andra skäl, t. ex. sparsamhetsskäl, och jag är glad över att frågan nu blir föremål för behandling i budgetutredningen.

Jag vill instämma i vad finansministern säger, då han framhåller att det för riksdagen väsentliga inte i och för sig är materialets omfång utan att det ger väsentlig information. Man kan givetvis inte utan vidare mäta informationsmängden i antal sidor — det har jag också framhållit i min interpellation — men om man nu skulle vilja skaffa sig ett kvantitativt mått, så lär man inte helt kunna bortse från omfånget. Jag tvivlar inte på att det går att finna bättre kriterier på informationsmängden, men det finns knappast något enkla.

Om nu exempelvis bilaga 10 i statsverkspropositionen — den som gäller utbildningsdepartementet — under rätt lång tid omfattar 600—700 sidor och plötsligt skärs ned till drygt 400 sidor, tycker jag nog att det är ganska naturligt att ställa sig en aning undrande. Varför denna drastiska minskning? Har man släpat med en massa onödigt material — med oväsentlig information — under alla dessa år före 1967, då omläggningen skedde? Eller har man kanske ändå nu gått *väl* långt, när det gällt att förkorta och koncentrera propositionerna? Att mängden av information — hur man än mäter den — minskats genom denna kraftiga nedskärning lär inte gå att förneka.

Jag tycker nog att finansministern tagit litet väl lätt på den här frågan. Påståendet att det är väsentlig information som riksdagen behöver är givetvis en självklarhet. Problemet blir in-

tressant först när man går ett steg vidare och frågar sig vilken information som är väsentlig för en riksdagsledamot. Dessutom vill man ha svar på frågan: Hur skall man kunna veta i vad mån all väsentlig information verkligen lämnats?

Vad det första problemet beträffar skulle jag vilja påstå att de motiveringar som anslagsäskande myndigheter anger i sina framställningar verkligen är av intresse för den anslagsbeviljande statsmakten, men de lyser oftast med sin frånvaro i statsverkspropositionen. I den PM som utgick från finansdepartementet i september 1966 till statssekreterarna i de övriga departementen sades klart ifrån att motiveringar gällande avlöningsanslag borde begränsas väsentligt och att sådana som gällde omkostnadsanslag inte borde redovisas alls. Detta måste rimligtvis ha lett till att riksdagens möjligheter att sakligt och självständigt ta ställning till regeringens förslag försämrats. Det är väl ofta så, att just motiveringarna tvärtom hör till det intressantaste.

Anledningen till att jag i min interpellation ägnade statsverkspropositionerna den största uppmärksamheten var främst den, att det är svårare att påvisa någon viss utvecklingstendens i tidsmässigt avseende när det gäller de övriga. Jag har emellertid berört utrednings- och remissmaterialet, och jag vill utveckla den problematiken ytterligare.

Detta material är ju inte bara omfattande utan också av stor betydelse i beslutsprocessen. Det redovisas emellertid enligt min mening alltför ofullständigt, och det blir därmed en bristande balans mellan de olika leden i beslutsprocessen. Låt mig ta ett konkret exempel, nämligen det förslag till ändrad forskarutbildning som behandlades av förra årets riksdag. Det hör till bilden att detta var en av de viktigaste reformerna rörande universiteten under hela 1900-talet.

Utredningsarbetet var omfattande

Ang. omfattningen av det material som redovisas i Kungl. Maj:ts propositioner

men inte på något sätt exceptionellt: en kommitté med 10 ledamöter och cirka 30 experter arbetade i tre år och levererade två betänkanden på tillsammans 700 sidor. Utredningskostnaderna uppgick till drygt 900 000 kronor. Remissmaterialet är mycket omfattande. Det består av ungefär 120 skilda yttranden, som tillsammans upptar uppskattningsvis 1 200 maskinskrivna sidor. Om man räknar med att åtminstone 1 000 personer varit aktivt engagerade i detta arbete, kan man ana sig till hur mycken möda som lagts ned på att granska utredningens förslag och finna bättre lösningar. Hur mycket detta remissarbete i realiteten kostat samhället, kan säkert finansministern bedöma bättre än jag. Några småsummor kan det dock inte vara, även om det inte redovisas någonstans.

Hur redovisas nu resultatet av detta väldiga arbete inför den beslutande och politiskt ansvariga myndighet som riksdagen utgör? Utredningens båda betänkanden presenteras på 18 sidor. Detta är visserligen knappt, alltför knappt menar jag; men det kan med visst fog invändas, att materialet är tillgängligt i de tryckta betänkandena. Det är värre med remissmaterialet. Ur det väldiga materialet har man plockat ut en del synpunkter och förslag och pressat samman reciten på 26 sidor. Ingen riksdagsman lär ha minsta chans att bedöma i vad mån denna redovisning är någorlunda allsidig och korrekt. Det lär inte vara någon större svårighet att göra ett sådant urval, att helhetsbilden blir direkt felaktig, och man med andra ord åstadkommer en urvals förfälskning. Jag vill dock betona, att jag inte påstår att det skulle vara så i det här fallet.

Det allra betänkligaste är dock att den kortfattade redovisningen ofta brister i precision och exakthet. Jag tar några exempel ur samma proposition för att belysa den saken: Det talas där om att "flertalet instanser tillstyrker", "ett betydande antal remissinstanser framhåller", "många remissinstanser behandlar frågan", "i ett antal remissyttranden", "vissa remissinstanser anser", "ett antal remissinstanser påtalar", "några remissinstanser tillstyrker", "ett stort antal remissinstanser kritiserar", "flera remissinstanser", "i många remissyttranden", "i några yttranden diskuteras", "nästan alla remissinstanser", "flera instanser diskuterar". Det må räcka med dessa exempel.

Jag skulle vilja fråga finansministern, som ju har sinne för precision och exakthet, om han tycker att en sådan här redovisning är tillfredsställande just med hänsyn till precision och exakthet.

Herr statsrådet STRÄNG:

Herr talman! På sätt och vis är detta en rätt originell interpellation. Det vanliga är ju att riksdagens ledamöter, inte utan skäl enligt min mening, klagat över det ofantliga offentliga tryck som regeringen översköljer riksdagens ledamöter med. Här har vi nu fått en ung och arbetskraftig riksdagsman, som säger att detta tryck inte är nog för honom. Han vill ha mera. Jag är inte alldeles övertygad om att han har riksdagens ledamöter bakom sig i detta avseende.

Statsförvaltningen sväller. Riksdagen är en hård beställare när det gäller regeringens arbetsuppgifter, och det är en absolut nödvändig arbetsordning att försöka komprimera och sammanfatta i alla de redovisningar som sker från kanslihuset till riksdagen. Jag har någon gång gjort mig besvär att titta i de gamla statsverkspropositionerna. Jag minns att jag vid genomläsningen av en sådan från mitten av 1930-talet hittade tre och en halv sida plädering för och emot huruvida man skulle anställa en ny vaktmästare eller inte i ett departement. När statsförvaltningen var liten

Ang. omfattningen av det material som redovisas i Kungl. Maj:ts propositioner och behändig kunde man kosta på sig detta, men med den enorma omfattning som verksamheten har i dag är det absolut omöjligt.

Bakom en Kungl. Maj:ts proposition ligger ju ett osedvanligt noggrant utredningsarbete, och även här tror jag det är riktigt att tala om ett ofantligt offentligt tryck. Studerar man liknande utredningar och beredningar utomlands, frappers man över hur pass koncentrerat och lapidariskt synpunkterna där läggs fram i motsats till den utomordentliga grundlighet som kännetecknar alla svenska utredningskommittéer.

Ett utredningsförslag går på remiss. I allmänhet, om det gäller något av de stora tingen, är det ett hundratal remissinstanser som yttrar sig. Det finns remissinstanser som skriver ganska långa utläggningar, låt mig säga 25—30 kvartosidor, om sina synpunkter på det speciella förslaget. Bara en sådan upplysning visar ju det helt omöjliga i att redovisa allting. Remissmaterialet är offentligt. Den riksdagsman som i det enorma material som redovisas har något speciellt som han vill haka fast vid har möjlighet att i departementet gå till källmaterialet. Utredningen är ju en offentlig akt. Remissvaren är också offentliga. Jag tror att riksdagens ledamöter i övrigt, som har andra specialiteter att intressera sig för, är tämligen glada och tacksamma över att de inte vräks över med alla detaljer på alla områden.

Vid det omtalade tillfället såg jag också efter hur man i andra länder presenterar den årliga statsverksbudgeten. Jag lade bl. a. märke till att England kostar på sig 475 sidor och Nordamerikas förenta stater 600 sidor. Fortfarande har vi med våra mer än 2 000 sidor följaktligen ännu ett stort arbete framför oss, om vi skall kunna komma dithän i komprimerande sammanfattningar och redovisningar. Vi kommer väl aldrig dithän, föreställer jag mig.

Med den utvecklingstrend som man

klart kan avläsa och med hänsyn till att vi nu så småningom skall koncentrera oss i en kammare är det nog ganska nödvändigt att utläggningarna från regeringens sida har ett så pass samlat, koncentrerat och komprimerat format som möjligt. Sedan står alla akter fria för den specialintresserade riksdagsmannen i de ämnen han vill inventera. Jag tror att det är den bästa och rikttigaste lösningen.

Herr RICHARDSON (fp):

Herr talman! Jag delar finansministerns uppfattning att koncentration och översiktlighet är nödvändiga och att regeringen ger riksdagen god service om den framställer sina förslag på ett översiktligt och bra sätt.

Det jag vänt mig mot är denna bristande balans mellan beslutsprocessens olika led. Vi har ett enormt utredningsarbete och ett enormt remissförfarande, som både tidsmässigt och kostnadsmässigt är oerhört omfattande. Då tycker jag att det blir en bristande balans genom denna mycket kortfattade och summariska presentation inför den myndighet som har att ta det politiska ansvaret för besluten. Jag kan inte finna annat än att det ändå är uttryck för en viss, jag vill inte säga ringaktning, mot riksdagen, men en bristande förväntan att riksdagen skall ha något positivt att komma med, när det gäller de olika regeringsförslagen. Jag hoppas att finansministern inte betraktar min kritik som utslag av kverulans. Bakgrunden är snarare en viss besvikelse över upptäckten att man kan göra så litet nytta i riksdagen. Om regeringen tror att dess egna förslag inte alltid är fullständigt perfekta i alla delar och om den vill att riksdagen skall ha en vettig uppgift att fylla, tycker jag att riksdagens ledamöter skall få en rejäl chans att komma med förbättrade förslag. Att gå igenom det väldiga remissmaterialet, som visserligen är offentligt, är mödosamt. Dessutom har vi en utvecklings-

Ang. vägarbeten i arbetsmarknadsmyndigheternas regi

tendens mot allt fler departements- och kansliutredningar.

Jag menar att inte bara resultaten skulle kunna bli bättre utan också arbetet i riksdagen skulle kunna bli mera meningsfullt; och det gäller inte bara oppositionen utan hela riksdagen. Problemet gäller till syvende og sidst riksdagens ställning i vårt land.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Ang. vägarbeten i arbetsmarknadsmyndigheternas regi

Ordet lämnades härefter till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet **HOLMQVIST**, som meddelat, att han nu önskade besvara herr *Eric Carlssons* (cp) fråga angående vägarbeten i arbetsmarknadsmyndigheternas regi, vilken fråga intagits i kammarens protokoll för den 16 april, och anförde:

Herr talman! Herr Eric Carlsson har frågat mig om jag vill medverka till att vägarbeten i arbetsmarknadsmyndigheternas regi för vilka endast sommararbeten återstår och där arbetskraften i viss omfattning måste bedömas som svårplacerad får fortgå även efter det att övriga AMS-arbeten avbryts i slutet av april.

I mars månad var nära 18 000 personer sysselsatta i beredskapsarbeten, varav drygt 4 000 i olika slags vägarbeten. Utvecklingen på arbetsmarknaden gör det nu möjligt att begränsa beredskapsarbetenas omfattning. Arbetsmarknadsstyrelsen har meddelat länsarbetsnämnderna i vilken takt detta skall ske. Från fall till fall kommer arbetsmarknadsstyrelsen i samråd med nämnderna att pröva i vad mån arbeten skall bedrivas med hänsyn till den svårplacerade arbetskraftens sysselsättning. Jag anser detta vara ett lämpligt sätt att göra erforderliga avvägningar.

Herr **CARLSSON, ERIC**, (cp):

Herr talman! Jag ber att till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet få framföra mitt tack för svaret på min fråga. Jag tackar också för avslutningen i svaret, där statsrådet säger att arbetsmarknadsstyrelsen kommer att från fall till fall pröva i vad mån arbeten skall bedrivas med hänsyn till den svårplacerade arbetskraftens sysselsättning.

Den fråga jag ställt har en alldeles speciell aktualitet i min egen bygd. Det finns en konkret bakgrund till frågan, nämligen det vägbygge som i arbetsmarknadsstyrelsens regi och som beredskapsarbete pågår mellan Vikmanshyttan och Hedemora. Det är här fråga om en väg på 8 kilometer. Arbetet påbörjades i oktober 1968 och skulle vara färdigt i oktober 1969. Den 3 april 1969 måste arbetet avbrytas på order av arbetsmarknadsstyrelsen. Arbetet låg nere över hela sommaren 1969. Det fick påbörjas igen den 1 oktober 1969 och skulle, som det sades, vara klart hösten 1970. Den 24 april 1970, alltså i dag, skall arbetet avbrytas igen på order av arbetsmarknadsstyrelsen. Den uppgiften har för övrigt bekräftats av länsarbetsdirektören i ett tidningsmeddelande denna vecka. Det är bara ett detaljarbete som man får fortsätta med fram till den 15 maj, enligt ett besked som jag har fått i dag. En brofråga måste nämligen klaras för att vägen över huvud taget skall kunna trafikeras, men i övrigt kommer arbetet, efter vad arbetsmarknadsstyrelsen har sagt, att avbrytas.

Vad som återstår — det framgår också av min fråga — är arbeten som måste utföras när marken är otjälad: dikningsarbeten, justeringar av slänter, asfalteringsarbeten m. m. De arbeten som återstår är det alltså angeläget att få utförda under sommartid. Att lägga ned ett arbete — i detta fall för andra gången — och sedan återuppta det igen medför extra kostnader. Väganslagen

Ang. vägarbeten i arbetsmarknadsmyndigheternas regi

är begränsade, arbetsmarknadsanslagen likaså, och därför är det angeläget att man söker få ut största möjliga effekt av de anslagna medlen.

Inom den region där denna väg är belägen råder brist på sysselsättning också sommartid. Dessutom är en del av arbetskraften svårplacerad. Det talar för att statsrådet bör uppmana — vilket jag hoppas att han gör — vederbörande myndigheter att pröva denna fråga välvilligt.

Statsrådet säger att man skall pröva dessa vägfrågor från fall till fall. Får jag då bara säga att när det som i detta fall endast återstår årstidsbestämda arbeten så är det särskilt angeläget att frågan bedöms på ett välvilligt sätt.

Det är också med hänsyn till näringslivet i bygden av stor vikt att det fall som jag har som bakgrund för min fråga snabbt löses. Vederbörande företag har bedömt det som ytterst angeläget att denna vägfråga löses för att transportererna skall kunna ske fram till riksväg. Den nuvarande vägen är i mycket dåligt skick. Underhållet blir ju inte heller det bästa när man vet att en ny väg skall byggas.

Med hänvisning till vad jag nu anfört vill jag uttala den förhoppningen att detta vägarbete skall få fortgå, dels med hänsyn till sysselsättningen i bygden, dels med hänsyn till att det här är fråga om ett sommararbete, dels med hänsyn till näringslivets behov av väg inom detta område och dels med hänsyn till belastningen på vägen.

Jag ber, herr talman, att ännu en gång till statsrådet få framföra ett tack för svaret på min fråga.

Herr statsrådet **HOLMQVIST**:

Herr talman! Jag vill erinra herr Carlsson om att huvudsyftet med beredskapsarbetena är att bereda arbete åt människor som har svårigheter att bli placerade på den öppna arbetsmarknaden. Vi vet av erfarenhet att det brukar vara lättare på sommaren att få an-

nan sysselsättning, och därför får vi i allmänhet agera på det sättet att vi då minskar arbetstillfällena.

Man tycker kanske att det verkar underligt, att vägen ligger där halvfärdig, och frågar varför den inte görs klar. Då bör vi ha klart för oss att här finns en möjlighet till sysselsättning som kan utnyttjas när arbetsmarknadsläget blir sämre än det regelmässigt är under sommaren. Då gör man visserligen en del förluster, men det är helt enkelt nödvändigt om vi skall kunna använda beredskapsarbetena som en form av utjämning.

Jag vill gärna säga — och jag noterar att herr Carlsson observerade det i mitt svar — att jag inte tycker att dessa frågor skall bedömas från den utgångspunkten att arbetena måste avslutas vid en definitiv tidpunkt, utan att man skall kunna göra avvägningar i det särskilda fallet. Jag skall gärna undersöka om de omständigheter herr Carlsson anfört är så tungt vägande att de skulle kunna föranleda något avsteg.

Herr **CARLSSON, ERIC**, (cp):

Herr talman! Jag ber att få tacka för kompletteringen av svaret på min fråga och för det löfte statsrådet gav.

Jag är helt överens med statsrådet om att beredskapsarbetena är till för att bereda arbetstillfällen under sådana perioder när det är brist på sysselsättning. I det här aktuella fallet är det emellertid endast sommararbeten som återstår och dessutom är det ett tiotal man — delvis svårplacerad arbetskraft — som sysselsättes. Därför är denna fråga av den arten, från både arbeidskrafts- och sysselsättningssynpunkt, att det finns alla skäl att statsrådet försöker hjälpa oss att få till stånd ett positivt beslut, till gagn för alla parter.

Överläggningen ansågs härmed sluttad.

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål, m. m.

Föredrogs och hänvisades till lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 72, med förslag till lag om ändring i stats-tjänstemannalagen (1965:274), m. m.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 98, med förslag till förordning om ändring i förordningen (1958:295) om sjömansskatt, m. m.

Föredrogs och hänvisades till lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 127, med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen (1969:36) om telefonavlyssning vid förundersökning angående grovt narkotikabrott m. m.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet motionen nr 1183.

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål, m. m.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 54, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1970/71 i vad avser arbetsmarknad m. m. jämte motioner.

Kungl. Maj:t hade i propositionen nr 1, bilaga 13, enligt utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 2 januari 1970, föreslagit riksdagen att

1. yttra sig över ställningstaganden i anledning av statskontorets utredningsförslag rörande arbetsmarknadsverket och arbetsmarknadspolitiken,

2. godkänna den i statsrådsprotokollet förordade ändringen av grunderna för flyttningsbidrag, att tillämpas från och med den 1 juli 1970,

3. godkänna de i statsrådsprotokollet förordade ändringarna av grunderna för näringshjälp m. m. samt bidrag och lån till anskaffning av motorfordon för handikappade, att tillämpas från och med den 1 juli 1970,

4. godkänna de i statsrådsprotokollet förordade ändringarna av grunderna för utbildningsbidrag, att tillämpas från och med den 1 juli 1970,

5. godkänna de i statsrådsprotokollet förordade ändringarna av grunderna för bidrag till driften av arbetsprövningsavdelningar och träningsverkstäder, att tillämpas från och med den 1 juli 1970,

6. medgiva, att Kungl. Maj:t finge bemyndiga arbetsmarknadsstyrelsen att under budgetåret 1970/71 besluta om avskrivning av sådan lånefordran, uppkommen inom arbetsmarknadsverket, till belopp om högst 3 000 kronor, beträffande vilken antingen omständigheterna gåve vid handen att vederbörande icke kunde betala sin skuld och enligt styrelsens bedömning ingen eller ringa möjlighet föreläge att i framtiden uttaga betalning eller också åtgärder för att bevaka och driva in fordringen bedömdes förenade med arbete och kostnader i sådan utsträckning, att åtgärderna icke vore ekonomiskt lönande, allt under förutsättning att sådana åtgärder ändå icke ansåges påkallade av andra än ekonomiska förhållanden,

7. medgiva, att beslut om bidrag till anordnande av verkstäder för handikappade under budgetåret 1970/71 finge meddelas intill ett belopp av 25 000 000 kronor,

8. bemyndiga Kungl. Maj:t att besluta om ökning av den under 7 upptagna ramen för budgetåret 1970/71,

9. på driftbudgeten under elfte huvudtiteln för budgetåret 1970/71 anvisa

a. till Arbetsmarknadsstyrelsen ett förslagsanslag av 43 100 000 kronor,

b. till Arbetsförmedlingen ett förslagsanslag av 171 600 000 kronor,

c. till Allmänna beredskapsarbeten m. m. ett reservationsanslag av 380 000 000 kronor, varav förslagsvis 100 000 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen,

d. till Särskilda beredskapsarbeten m. m. ett reservationsanslag av

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål, m. m.

450 000 000 kronor, varav förslagsvis 50 000 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen,

e. till Förläggningsbyggnader m. m. ett förslagsanslag av 32 500 000 kronor,

f. till Kostnader för arbetsmarknadsstyrelsens förrådsverksamhet ett reservationsanslag av 1 000 kronor,

g. till Arbetsmarknadsutbildning m. m. ett förslagsanslag av 505 000 000 kronor,

h. till Kontant stöd vid arbetslöshet ett förslagsanslag av 226 000 000 kronor,

i. till Särskilt stöd åt erkända arbetslöshetskassor ett reservationsanslag av 5 000 000 kronor,

j. till Bidrag till anordnande av verkstäder för handikappade ett förslagsanslag av 25 000 000 kronor,

k. till Bidrag till driften av verkstäder för handikappade ett förslagsanslag av 75 000 000 kronor,

l. till Vissa kostnader för vapenfria tjänstepliktiga ett förslagsanslag av 12 700 000 kronor.

I detta sammanhang hade utskottet behandlat följande motioner, nämligen

dels de likalydande motionerna I: 5, av herr *Helén m. fl.*, samt II: 7, av herr *Gustafson* i Göteborg *m. fl.*, såvitt nu vore i fråga,

dels de likalydande motionerna I: 49, av herr *Olsson, Johan, m. fl.*, samt II: 56, av herr *Eriksson* i Bäckmora *m. fl.*,

dels de likalydande motionerna I: 51, av herr *Werner*, samt II: 58, av fru *Marklund m. fl.*,

dels de likalydande motionerna I: 81, av herr *Österdahl*, samt II: 95, av herr *Westberg* i Ljusdal,

dels de likalydande motionerna I: 122, av herr *Pettersson, Karl, m. fl.*, samt II: 133, av herr *Petersson* i Gäddvik och herr *Nilsson* i Agnäs,

dels de likalydande motionerna I: 134, av herr *Kajser m. fl.*, samt II: 152, av herr *Werner m. fl.*,

dels de likalydande motionerna I:

136, av herr *Olsson, Erik, m. fl.*, samt II: 154, av herr *Wikner m. fl.*,

dels de likalydande motionerna I: 199, av fru *Landberg m. fl.*, samt II: 234, av fröken *Sandell m. fl.*,

dels de likalydande motionerna I: 285, av herr *Bohman m. fl.*, samt II: 319, av herr *Holmberg m. fl.*, såvitt nu vore i fråga,

dels de likalydande motionerna I: 293, av herr *Werner*, samt II: 321, av fru *Ryding m. fl.*,

dels de likalydande motionerna I: 351, av herr *Helén m. fl.*, samt II: 389, av herr *Gustafson* i Göteborg *m. fl.*,

dels de likalydande motionerna I: 356, av herr *Olsson, Johan, m. fl.*, samt II: 786, av herr *Löfgren m. fl.*,

dels de likalydande motionerna I: 361, av herr *Österdahl m. fl.*, samt II: 759, av herr *Gustafsson* i Stenkyrka och herr *Franzén* i Träkumla,

dels de likalydande motionerna I: 478, av herr *Werner*, samt II: 539, av fru *Marklund m. fl.*,

dels de likalydande motionerna I: 646, av herr *Carlsson, Eric, m. fl.*, samt II: 753, av herr *Fälldin m. fl.*,

dels de likalydande motionerna I: 647, av herr *Dahlberg*, samt II: 783, av herr *Lindberg m. fl.*,

dels de likalydande motionerna I: 648, av herrarna *Dahlberg* och *Wanhainen*, samt II: 761, av herr *Hansson* i Piteå *m. fl.*,

dels de likalydande motionerna I: 659, av herr *Jacobsson, Per*, samt II: 780, av herr *Larsson* i Umeå *m. fl.*,

dels de likalydande motionerna I: 671, av fröken *Mattson*, samt II: 531, av fru *Gradin* och fru *Hjelm-Wallén*,

dels de likalydande motionerna I: 680, av herr *Olsson, Johan*, och herr *Nilsson, Nils*, samt II: 773, av herr *Johansson* i Skärstad och herr *Magnusson* i Nennesholm,

dels de likalydande motionerna I: 686, av fröken *Pehrsson* och herr *Kristiansson, Axel*, samt II: 796, av herr *Nilsson* i Tvärålund och fru *Nilsson*,

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål, m. m.

dels de likalydande motionerna I: 694, av herr *Strandberg*, samt II: 801, av herr *Petersson* i Gäddvik och herr *Åkerlind*,

dels de likalydande motionerna I: 695, av herr *Strandberg m. fl.*, samt II: 800, av herr *Petersson* i Gäddvik och herr *Nilsson* i Agnäs,

dels de likalydande motionerna I: 696, av herr *Sundin*, samt II: 814, av herrar *Åsting* och *Stridsman*,

dels de likalydande motionerna I: 732, av herr *Strandberg* och herr *Petersson, Karl*, samt II: 529, av herr *Fridolfsson* i Stockholm *m. fl.*,

dels motionen I: 660, av herr *Johansson, Tage*, och herr *Jansson, Paul*,

dels motionen II: 739, av herr *Blomkvist m. fl.*,

dels motionen II: 754, av herr *Fälldin m. fl.*,

dels motionen II: 755, av herr *Fälldin m. fl.*,

dels ock motionen II: 778, av fru *Kristensson* och herr *Björkman*.

I motionerna I: 49 och II: 56 hade hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning angående möjligheterna att, för motverkande av obalansen på arbetsmarknaden och i samråd mellan näringslivet och berörda organisationer, bygga upp en effektiv förmedlingsverksamhet för arbetsobjekt.

I motionerna I: 134 och II: 152 hade föreslagits, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle hemställa,

1. att översyn måtte göras av formerna för s. k. halvskyddad verksamhet så att det bleve ett arbetsgivarintresse att aktivt medverka i större utsträckning än nu,

2. att översyn måtte göras av reglerna för statsbidrag för skyddad respektive halvskyddad verksamhet med syfte att samordna dem för att underlätta övergången från skyddat arbete till halvskyddat, samt

3. att arbetsmarknadsstyrelsen måtte få i uppdrag att i samarbete med företrädare för arbetsmarknadens par-

ter samt medicinsk, teknisk, psykologisk och administrativ sakkunskap skyndsamt utreda härmed sammanhängande detaljfrågor och inkomma med förslag till serviceorganisation för en så utökad verksamhet.

I motionerna I: 199 och II: 234 hade anhållits, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en skyndsam översyn av bestämmelserna angående reducering av genom arbetsmarknadsverket utgående omskolningsbidrag.

I motionerna I: 285 och II: 319 hade yrkats, såvitt nu vore i fråga,

1. att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle uttala, att den av departementschefen aviserade översynen av arbetsmarknadsstyrelsens organisation borde företagas av en parlamentarisk utredning med representanter även för arbetsmarknadens parter,

2. att riksdagen skulle uttala, att frågor om inskränkning i arbetsförmedlingens service till företag med hög personalomsättning icke borde få delegeras till länsarbetsnämnd utan handläggas av arbetsmarknadsstyrelsen,

3. att ökad arbetsmarknadsutbildning skulle komma till stånd inom företagen, samt

4. att undersökningar i syfte att giva bättre kunskaper om underlaget för och verkningarna av de arbetsmarknadspolitiska insatserna kontinuerligt skulle redovisas för riksdagen.

I motionerna I: 351 och II: 389 hade framlagts förslag om att riksdagen måtte

A. besluta,

1. att under anslaget B 2. Arbetsförmedlingen utöver vad departementschefen förordat anvisa medel för 50 tjänster avsedda för arbetsvård och yrkesvägledning,

2. att medgiva ersättning för månatlig hemresa för familjeförsörjare under de första sex månadernas anställning på annan ort, varvid ersättning skulle utgå för flygresor i de fall enkel tågresa mellan den nya anställningsorten och

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål, m. m.

hemorten uppginge till minst 50 mil samt vid resa till och från Gotland,

B. hos Kungl. Maj:t begära

1. ändring av reglerna för flyttningsbidrag vid anställning på annan ort med innebörd, att respenning även skulle kunna utgå till nytutexaminerade, som ej kunde få lämplig anställning på studie- eller hemorten,

2. ändring av bestämmelserna för inlösen av egnahem med syfte att möjliggöra inlösen till verkliga värdet i enlighet med vad i motionerna anförts,

3. en samlad översyn av utbildningsbidragens storlek och utformning,

4. att inkomstprövningen av omskolningsbidragen mot makes inkomst finge upphöra,

5. förslag om statsbidrag till företagsutbildning i enlighet med i motionerna angivna regler, samt

6. att 1971 års riksdag förelades förslag till program för forskning och utvecklingsarbete rörande arbetsmarknadspolitiken.

I motionerna I: 356 och II: 786 hade anhållits, att riksdagen måtte besluta, att statsbidrag skulle kunna utgå till kommuner som i form av statskommunala beredskapsarbeten eller på annat lämpligt sätt uppförde lokaler för hantverks-, industri- och serviceföretag i syfte att främja en utvecklad lokal service samt större valmöjligheter och en rikare tillgång på arbetstillfällen.

I motionerna I: 361 och II: 759 hade föreslagits, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle anhålla, att arbetsmarknadsstyrelsen måtte erhålla myndigande att besluta om beredskapsarbeten i tätorter på glesbygden avseende ny-, till- eller ombyggnad av industribyggnader, turistanläggningar samt hotell och pensionat enligt i motionerna angivna riktlinjer.

I motionerna I: 648 och II: 761 hade yrkats, att riksdagen hos Kungl. Maj:t skulle begära, att motionerna finge överlämnas till KSA-utredningen för beaktande.

I motionerna I: 680 och II: 773 hade

hemställts, att riksdagen vid behandlingen av statsverkspropositionen för 1970/71, inrikesdepartementets huvudtitel, punkten B 4, Särskilda beredskapsarbeten m. m. måtte medgiva,

1. att maximibeloppet för näringshjälp finge utgöra 20 000 kronor,

2. att återbetalningstiden för lån till näringshjälp för handikappad kunde få utsträckas till tio år, om särskilda skäl föreläge, samt

3. att bidraget för särskild anordning på arbetsplatsen, för att den handikappade skulle kunna utföra arbetet, i speciella fall kunde få höjas till tre fjärdedelar av kostnaden, dock högst 20 000 kronor.

I motionerna I: 696 och II: 814 hade anhållits, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala, att beredskapsarbeten i Norrland i ökad utsträckning borde utföras i form av vägförbättringar.

I motionen II: 754 hade yrkats, att riksdagen vid behandlingen av inrikes-huvudtiteln skulle besluta,

1. att gemensamma arbeten inom jordbrukssektorn kunde bedrivas som beredskapsarbete och

2. att beredskapsarbeten för enskilda jordbruk stimulerades, i vad avsåge tillgodoseende av natur- och miljö-vårdsintressen.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på anförda skäl hemställt,

1. beträffande arbetsmarknadsstyrelsens organisation att riksdagen måtte med avslag å motionerna I: 285 och II: 319, såvitt nu vore i fråga, som sin mening giva Kungl. Maj:t till känna vad utskottet i utlåtandet anförde,

2. beträffande redovisning av undersökningar att riksdagen måtte avslå motionerna I: 285 och II: 319, såvitt nu vore i fråga,

3. beträffande vad i statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 2 januari 1970 anförts angående statskontorets organisationsförslag m. m. i vad ämnet ej behandlats under 1 och 2 eller

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål, m. m.

avsåge statistik- och prognosproduktionen att riksdagen måtte som sitt yttrande giva Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört,

4. beträffande ett program för forsknings- och utredningsarbete att riksdagen måtte avslå motionerna I: 351 och II: 389, såvitt nu vore i fråga,

5. beträffande anslag till arbetsförmedlingen att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 351 och II: 389, nämnda motioner såvitt nu vore i fråga, till Arbetsförmedlingen för budgetåret 1970/71 på driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 171 600 000 kronor,

6. beträffande delegering av beslut om inskränkt service att riksdagen måtte avslå motionerna I: 285 och II: 319, såvitt nu vore i fråga,

7. beträffande förmedling av arbetsobjekt att riksdagen måtte avslå motionerna I: 49 och II: 56,

8. beträffande s. k. månadsresor att riksdagen måtte avslå motionerna I: 351 och II: 389 samt I: 732 och II: 529, de två förstnämnda såvitt nu vore i fråga,

9. beträffande flyttningsbidrag för nyutbildade att riksdagen måtte avslå motionerna I: 351 och II: 389 samt II: 778, de två förstnämnda såvitt nu vore i fråga,

10. beträffande grunderna för flyttningsbidrag i vad de ej behandlats under 8 och 9 att riksdagen måtte godkänna den i statsrådsprotokollet förordade ändringen att tillämpas från och med den 1 juli 1970,

11. beträffande medelsberäkningen för flyttningsbidrag m. m. att riksdagen måtte avslå motionerna I: 646 och II: 753, såvitt nu vore i fråga,

12. beträffande inlösen av egnahem m. m. att riksdagen måtte avslå motionerna I: 81 och II: 95, I: 136 och II: 154 samt I: 351 och II: 389, de två sistnämnda såvitt nu vore i fråga,

13. beträffande företagsutbildning att riksdagen måtte avslå motionerna I:

285 och II: 319 samt I: 351 och II: 389, samtliga såvitt nu vore i fråga,

14. beträffande tvåstegsutbildning att riksdagen måtte avslå motionerna I: 671 och II: 531,

15. beträffande inkomstprövning för utbildningsbidrag att riksdagen måtte avslå motionerna I: 5 och II: 7 samt I: 351 och II: 389, samtliga såvitt nu vore i fråga,

16. beträffande grunderna för utbildningsbidrag i vad de ej behandlats under 15 att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 51 och II: 58 samt I: 694 och II: 801 godkänna de i statsrådsprotokollet förordade ändringarna att tillämpas från och med den 1 juli 1970,

17. beträffande en översyn av bestämmelserna om utbildningsbidrag att riksdagen måtte i anledning av motionerna I: 199 och II: 234 samt I: 351 och II: 389, de två sistnämnda såvitt nu vore i fråga, som sin mening giva Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört,

18. beträffande vägarbeten som beredskapsarbete att riksdagen måtte avslå motionerna I: 696 och II: 814,

19. beträffande uppförande av industribyggnader m. m. som beredskapsarbete att riksdagen måtte avslå motionerna I: 356 och II: 786 samt I: 361 och II: 759,

20. beträffande upprustning av vissa bostadshus att riksdagen måtte avslå motionerna I: 659 och II: 780,

21. beträffande fjäll- och fiskeläger att riksdagen måtte avslå motionerna I: 695 och II: 800,

22. beträffande bidrag till återväxtåtgärder att riksdagen måtte avslå motionerna I: 122 och II: 133,

23. beträffande beredskapsarbeten inom jordbruket att riksdagen måtte avslå motionen II: 754,

24. beträffande arkivarbetarlönerna att riksdagen måtte avslå motionerna I: 293 och II: 321, såvitt nu vore i fråga,

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål, m. m.

25. beträffande grunderna för näringshjälp att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt i anledning av motionerna I: 680 och II: 773, nämnda motioner såvitt nu vore i fråga, som sin mening giva Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört,

26. beträffande grunderna för bidrag till särskilda anordningar på arbetsplats att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 680 och II: 773, nämnda motioner såvitt nu vore i fråga, godkänna de i statsrådsprotokollet förordade ändringarna att tillämpas från och med den 1 juli 1970,

27. beträffande grunderna för bidrag och lån till motorfordon att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 686 och II: 796 godkänna de i statsrådsprotokollet förordade ändringarna att tillämpas från och med den 1 juli 1970,

28. beträffande grunderna för bidrag till klientersättning att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 660 samt II: 739 godkänna den i statsrådsprotokollet förordade ändringen att tillämpas från och med den 1 juli 1970,

29. beträffande grunderna för bidrag till driften av arbetsprövningsavdelningar och träningsverkstäder i vad de ej behandlats under 28 att riksdagen måtte godkänna de i statsrådsprotokollet förordade ändringarna att tillämpas från och med den 1 juli 1970,

30. beträffande halvskyddad sysselsättning m. m. att riksdagen måtte avslå motionerna I: 134 och II: 152,

31. beträffande äldre arbetskraft att riksdagen måtte avslå motionerna I: 647 och II: 783,

32. beträffande förvärvsarbete för kvinnor m. m. att riksdagen måtte avslå motionerna I: 478 och II: 539,

33. beträffande omställningsbidrag till företagare att riksdagen måtte avslå motionen II: 755,

34. beträffande utredning angående

omställningsbidrag att riksdagen måtte i anledning av motionerna I: 648 och II: 761 som sin mening giva Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört,

35. beträffande avskrivning av lånefordran att riksdagen måtte medgiva, att Kungl. Maj:t finge bemyndiga arbetsmarknadsstyrelsen att under budgetåret 1970/71 besluta om avskrivningar enligt Kungl. Maj:ts förslag,

36. att riksdagen måtte

a. medgiva, att beslut om bidrag till anordnande av verkstäder för handikappade under budgetåret 1970/71 finge meddelas intill ett belopp av 25 000 000 kronor,

b. bemyndiga Kungl. Maj:t att besluta om ökning av den under a upptagna ramen,

37. att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 646 och II: 753, nämnda motioner såvitt nu vore i fråga, till Allmänna beredskapsarbeten m. m. för budgetåret 1970/71 på driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 380 000 000 kronor, varav förslagsvis 100 000 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen,

38. att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 293 och II: 321, nämnda motioner såvitt nu vore i fråga, till Särskilda beredskapsarbeten m. m. för budgetåret 1970/71 på driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 450 000 000 kronor, varav förslagsvis 50 000 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen,

39. att riksdagen måtte för budgetåret 1970/71 på driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa

a. till Arbetsmarknadsstyrelsen ett förslagsanslag av 43 100 000 kronor,

b. till Förläggningsbyggnader m. m. ett förslagsanslag av 32 500 000 kronor,

c. till Kostnader för arbetsmarknadsstyrelsens förrådsverksamhet ett reservationsanslag av 1 000 kronor,

d. till Arbetsmarknadsutbildning

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål, m. m.

m. m. ett förslagsanslag av 505 000 000 kronor,

e. till Kontant stöd vid arbetslöshet ett förslagsanslag av 226 000 000 kronor,

f. till Särskilt stöd åt erkända arbetslöshetskassor ett reservationsanslag av 5 000 000 kronor,

g. till Bidrag till anordnande av verkstäder för handikappade ett förslagsanslag av 25 000 000 kronor,

h. till Bidrag till driften av verkstäder för handikappade ett förslagsanslag av 75 000 000 kronor,

i. till Vissa kostnader för vapenfria tjänstepliktiga ett förslagsanslag av 12 700 000 kronor.

Reservationer hade avgivits, utom av annan,

1, beträffande *arbetsmarknadsstyrelsens organisation*, av herrar *Bohman* (m) och *Wallmark* (m), fröken *Ljungberg* (m) samt herr *Wennerfors* (m), vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under 1 hemställa, att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 285 och II: 319, såvitt nu vore i fråga, som sin mening giva Kungl. Maj:t till känna vad reservanterna anfört;

2, beträffande *redovisning av undersökningar*, av herrar *Bohman* (m) och *Wallmark* (m), fröken *Ljungberg* (m) samt herr *Wennerfors* (m), vilka ansett, att utskottets yttrande i viss del bort lyda så, som reservationen visade, samt att utskottet bort under 2 hemställa, att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 285 och II: 319, såvitt nu vore i fråga, som sin mening giva Kungl. Maj:t till känna vad reservanterna anfört;

3, beträffande ett *program för forsknings- och utredningsarbete*, av herrar *Per Jacobsson* (fp), *Nyman* (fp), *Wirtén* (fp), *Mundebo* (fp) och *Eriksson* i Arvika (fp), vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del erhålla den ändrade lydelse, som i denna reservation angivits, samt att utskottet bort

under 4 hemställa, att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 351 och II: 389, såvitt nu vore i fråga, som sin mening giva Kungl. Maj:t till känna vad reservanterna anfört;

4, beträffande *anslag till arbetsförmedlingen*, av herrar *Per Jacobsson* (fp), *Nyman* (fp), *Wirtén* (fp), *Mundebo* (fp) och *Eriksson* i Arvika (fp), vilka ansett, att utskottets yttrande i viss del bort hava den avfattning, denna reservation visade, samt att utskottet bort under 5 hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 351 och II: 389, nämnda motioner såvitt nu vore i fråga, till Arbetsförmedlingen för budgetåret 1970/71 på driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 175 100 000 kronor;

5, beträffande *delegering av beslut om inskränkt service*, av herrar *Bohman* (m) och *Wallmark* (m), fröken *Ljungberg* (m) samt herr *Wennerfors* (m), vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del lyda så, som reservationen visade, samt att utskottet bort under 6 hemställa, att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 285 och II: 319, såvitt nu vore i fråga, som sin mening giva Kungl. Maj:t till känna vad reservanterna anfört;

6, beträffande *förmedling av arbetsobjekt*, av herrar *Ivar Johansson* (cp), *Per Jacobsson* (fp), *Nyman* (fp), *Wirtén* (fp), *Nils-Eric Gustafsson* (cp), *Nilsson* i Tvärälund (cp), *Andersson* i Knäred (cp), *Mundebo* (fp), *Elmstedt* (cp) och *Eriksson* i Arvika (fp), vilka ansett, att utskottets yttrande i viss del bort erhålla den ändrade avfattning, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under 7 hemställa, att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 49 och II: 56 som sin mening giva Kungl. Maj:t till känna vad reservanterna anfört;

7, beträffande *s. k. månadsresor*, av herrar *Ivar Johansson* (cp), *Per Jacobsson* (fp), *Nyman* (fp), *Wirtén*

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål, m. m.

(fp), *Nils-Eric Gustafsson* (cp), *Nilsson* i Tvärålund (cp), *Andersson* i Knäred (cp), *Mundebo* (fp), *Elmstedt* (cp) och *Eriksson* i Arvika (fp), vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, denna reservation visade, samt att utskottet bort under 8 hemställa, att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 351 och II: 389 samt med avslag å motionerna I: 732 och II: 529, de två förstnämnda såvitt nu vore i fråga, som sin mening giva Kungl. Maj:t till känna vad reservanterna anförts;

8, beträffande *flyttningsbidrag för nyutbildade*, av herrar *Per Jacobsson* (fp), *Nyman* (fp), *Wirtén* (fp), *Mundebo* (fp) och *Eriksson* i Arvika (fp), vilka ansett, att utskottets yttrande i viss del bort lyda så, som reservationen visade, samt att utskottet bort under 9 hemställa, att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 351 och II: 389 samt II: 778, de två förstnämnda såvitt nu vore i fråga, som sin mening giva Kungl. Maj:t till känna vad reservanterna anförts;

9, beträffande *medelsberäkning för flyttningsbidrag*, av herrar *Ivar Johansson* (cp), *Per Jacobsson* (fp), *Nyman* (fp), *Wirtén* (fp), *Nils-Eric Gustafsson* (cp), *Nilsson* i Tvärålund (cp), *Andersson* i Knäred (cp), *Mundebo* (fp), *Elmstedt* (cp) och *Eriksson* i Arvika (fp), vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del erhålla den ändrade lydelse, som i denna reservation angivits;

10, beträffande *företagsutbildning*, av herrar *Bohman* (m), *Ivar Johansson* (cp), *Per Jacobsson* (fp), *Nyman* (fp), *Wirtén* (fp), *Wallmark* (m) och *Nils-Eric Gustafsson* (cp), fröken *Ljungberg* (m) samt herrar *Nilsson* i Tvärålund (cp), *Andersson* i Knäred (cp), *Mundebo* (fp), *Elmstedt* (cp), *Wennerfors* (m) och *Eriksson* i Arvika (fp), vilka ansett, att utskottets yttrande i viss del bort erhålla den avfattning, denna reservation visade, samt att utskottet bort under 13 hemställa, att riksdagen måtte

med bifall till motionerna I: 285 och II: 319 samt I: 351 och II: 389, samtliga såvitt nu vore i fråga, som sin mening giva Kungl. Maj:t till känna vad reservanterna anförts;

11, beträffande *vägarbeten som beredskapsarbete*, av herrar *Ivar Johansson* (cp), *Per Jacobsson* (fp), *Nyman* (fp), *Wirtén* (fp), *Nils-Eric Gustafsson* (cp), *Nilsson* i Tvärålund (cp), *Andersson* i Knäred (cp), *Mundebo* (fp), *Elmstedt* (cp) och *Eriksson* i Arvika (fp), vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under 18 hemställa, att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 696 och II: 814 som sin mening giva Kungl. Maj:t till känna vad reservanterna anförts;

12, beträffande *uppförande av industribyggnader m. m. som beredskapsarbete*, av herrar *Ivar Johansson* (cp), *Per Jacobsson* (fp), *Nyman* (fp), *Wirtén* (fp), *Nils-Eric Gustafsson* (cp), *Nilsson* i Tvärålund (cp), *Andersson* i Knäred (cp), *Mundebo* (fp), *Elmstedt* (cp) och *Eriksson* i Arvika (fp), vilka ansett, att utskottets yttrande i viss del bort lyda så, som reservationen visade, samt att utskottet bort under 19 hemställa, att riksdagen måtte i anledning av motionerna I: 356 och II: 786 samt I: 361 och II: 759 som sin mening giva Kungl. Maj:t till känna vad reservanterna anförts; ävensom

13, beträffande *beredskapsarbeten inom jordbruket*, av herrar *Bohman* (m), *Ivar Johansson* (cp), *Per Jacobsson* (fp), *Nyman* (fp), *Wirtén* (fp), *Wallmark* (m) och *Nils-Eric Gustafsson* (cp), fröken *Ljungberg* (m) samt herrar *Nilsson* i Tvärålund (cp), *Andersson* i Knäred (cp), *Mundebo* (fp), *Elmstedt* (cp), *Wennerfors* (m) och *Eriksson* i Arvika (fp), vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del erhålla den ändrade lydelse, som i denna reservation angivits, samt att utskottet bort under 23 hemställa, att riksdagen måtte med bifall till motionen II: 754

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål, m. m.

som sin mening giva Kungl. Maj:t till känna vad reservanternas anför.

Herr GUSTAFSSON, NILS-ERIC, (cp):

Herr talman! Det har under en längre tid framstått alldeles klart för oss inom centerpartiet att en ensidig satsning på att skapa geografisk rörlighet inom arbetsmarknadssektorn förr eller senare måste få allvarliga konsekvenser för hela regioner, ja, för hela samhället. Vi har nyligen varit inne i en speciell situation där dessa skadeverkningar mer påtagligt har börjat ge sig till känna.

Hur som helst har de delvis nya signalerna från kanslihuset lett till en större samstämmighet mellan olika meningsriktningar i de frågor som berör arbetsmarknad och regionpolitik. Vi ser med tillfredsställelse att de krav som centerpartiet ställt sedan länge, bl. a. när det gäller regionpolitikens mål, i viss mån har vunnit regeringens bevägenhet. Jag vill t. ex. peka på att utskottet förra året för första gången klart gav uttryck för en strävan att länka en del av den väntade totala näringslivsexpansionen till regioner "på skilda håll i landet". Lokaliseringsinsatserna skulle enligt den skrivning som då gjordes inriktas bl. a. på att omfatta också "i vart fall de sekundära tätortsbildningarna och avse även de orter som erfordras som replikpunkter för glesbefolkade delar av landet".

Centerpartiet har under flera år i partimotioner yrkat på särskilda stödåtgärder för att undvika eller mildra de särskilda svårigheter som uppkommer för befolkningen i sådana områden. Även om de här frågorna börjat fånga också det makthavande partiets intresse har mycket litet praktiskt blivit uträttat. Talet om jämlikhet klingar fortfarande ganska falskt för berörda människor. "Paket" som har avlämnats vid olika tidpunkter har inte heller visat sig innehålla så förfärligt mycket.

Jag vill betona att arbetsmarknadspolitiska och regionpolitiska åtgärder

hänger nära samman. Det utskottsutlåtande som vi nu behandlar omfattar en del av detta område, nämligen anslagen till de direkta arbetsmarknadsåtgärderna. Vi får om några veckor debatter om regionpolitiken och om de nya förslagen till lokaliseringpolitiska insatser. Naturligtvis hade det varit önskvärt att vi beträffande alla dessa avsnitt fått en debatt över hela fältet. Vi anser nämligen inom centern att de åtgärder man kan vidta på regionpolitikens och lokaliseringspolitikens fält är det viktigaste i hela detta problemkomplex. Men vi har, som sagt, i dag att ta ställning endast till arbetsmarknadsverkets avsnitt.

De av Kungl. Maj:t äskade anslagen för insatser på det arbetsmarknadspolitiska området under nästa budgetår uppgår sammanlagt till i det närmaste 2 miljarder kronor. Det kan synas vara ett stort belopp i nuvarande situation. Det råder ju påtaglig högkonjunktur. Inom stora delar av näringslivet är efterfrågan på arbetskraft betydligt större än tillgången. Det borde därför enligt "traditionella begrepp" inte finnas samma stora behov av arbetsmarknadspolitiska insatser som under perioder då konjunkturen varit svagare.

Men förhållandena under 1960-talet har ju tvingat oss att undan för undan revidera vad jag här har kallat traditionella begrepp. Utvecklingen under de senaste 50 åren har gjort fullt klart att vi är inne i ett utvecklingsskede, där kraven och förväntningarna på aktiva arbetsmarknadsinsatser är stora, oberoende av konjunkturläget. Till och med i dagens läge, när den totala efterfrågan på arbetskraft i landet ligger på toppen, kvarstår en besvärande restarbetslöshet i stora delar av landet. Det behövs därför trots högkonjunkturen arbetsmarknadspolitiska insatser i förening med andra åtgärder för att häva den regionala obalansen.

Det är också nödvändigt att vi försöker hålla takten när det gäller upprustningen av de arbetsmarknadspolitiska

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål, m. m.

betingade insatserna på utbildningsområdet. Står vi bra rustade där, kan vi med större tillförsikt möta kommande krav på omställningar i näringslivet. De senaste åren har ju utbyggnaden av arbetsmarknadspolitiken dessutom i hög grad tagit sikte på att skapa ett relativt vidgat utrymme för insatser för den särskilt svårplacerade arbetskraften. I dagens komplicerade samhälle stöter allt fler handikappade, äldre och otillräckligt utbildade på stora anpassningsproblem på arbetsmarknaden. Det är givetvis viktigt att vi i första hand möter den utvecklingen med förebyggande åtgärder — förstärkt arbetarskydd, utbyggd företagshälsovård och ökade insatser för att skapa en bättre arbetsplatsmiljö. Kvar kommer emellertid ändå att finnas en stor och — som det tyvärr ser ut — växande grupp, som har olika handikapp och anpassningssvårigheter.

Jag har vid en tidigare debatt i dessa frågor sagt att det skulle vara ett fatigtomsbevis om vi inte hade politisk vilja och handlingskraft att sörja för att även dessa människor får del i välståndsutvecklingen och får möjlighet till sysselsättning efter sina förutsättningar. Jag upprepar detta. Dessa människors förhållanden är utan tvivel ett av de stora jämlikhetsproblemen i dagens svenska samhälle. Därför kan det inte bli fråga om att bromsa utbyggnaden av arbetsmarknadspolitiken ens under påtaglig högkonjunktur.

Statsutskottet har på det hela taget varit enigt om en fortsatt arbetsmarknadspolitisk upprustning efter dessa riktlinjer. På några punkter har dock företrädarna för regeringspartiet och företrädarna för oppositionspartierna haft olika uppfattning. Jag skall här kort motivera de reservationer som har undertecknats av företrädare för centerpartiet, i de flesta fall tillsammans med folkpartirepresentanterna.

På samma sätt som förra året återkommer vi i år med krav på en viss utvidgning när det gäller de objekt som

skall kunna komma i fråga som beredskapsarbeten. I reservationerna nr 11, 12 och 13 föreslår vi sålunda att ökade möjligheter skapas att inrikta beredskapen på vägarbeten, på uppförande av industribyggnader och på olika slags arbeten i jordbruket.

Att vägbyggande och främst vägförbättringar i Norrland skall prioriteras är bl. a. motiverat av att sådana arbeten ger direkt produktionsbefrämjande arbetstillfällen i närheten av de arbetslösas bostadsort. Man får därmed ett effektivt stöd åt den sysselsättningsskapande verksamheten i dessa delar av landet.

Motiveringen kan sägas vara ungefär densamma när det gäller beredskapsarbeten inom jordbruket. Valet av arbetsobjekt bör givetvis alltid grundas på en bedömning av arbetenas angelägenhetsgrad och deras direkta och indirekta lokala arbetsmarknadsmässiga effekt. Det är en princip som bl. a. tillämpas i fråga om bidrag för skogliga återväxtåtgärder. Det är svårt att förstå varför inte samma arbeten skall kunna komma i fråga när de tekniskt knyter an till jordbrukssektorn exklusivt. Vad reservanterna främst efterlyser är likformighet i detta avseende.

Ett annat yrkande, som återkommer från tidigare år, är kravet på en utredning om möjligheterna att i sysselsättningsfrämjande syfte bygga upp en effektiv förmedlingsverksamhet för arbetsobjekt. Sådana insatser har hittills inte gjorts inom ramen för den offentliga arbetsmarknadspolitiken. De försök som gjorts inom vissa branschorganisationer med s. k. underleverantörsbörser talar emellertid för att det finns goda praktiska möjligheter att genomföra sådan verksamhet också under medverkan av arbetsmarknadsmyndigheterna.

När det gäller ersättningarna till dem som anvisas arbete på annan ort av arbetsmarknadsmyndigheterna har vi invändningar bara på en punkt. Det gäller de s. k. månadsresorna. Vi anser att

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål, m. m.

arbetsmarknadsverket i sådana fall bör ersätta hela resekostnaden och inte endast den del som överstiger 75 kronor. Tanken har visserligen varit att de 75 kronorna skall fyllas upp av bortavistelsebidraget. Men alla erfarenheter tyder på att man inte uppnår åsyftad verkan med den nuvarande ordningen. Vi föreslår därför att man nu företar den ändringen att hela resekostnaden ersätts. Det bör enligt vår uppfattning också gälla då den som nyss flyttat tar flyg, när han vill göra återbesök på den gamla hemorten.

Vad gäller medelsberäkningen har vi i likhet med departementschefen den uppfattningen att man genom kraftfulla regionalpolitiska åtgärder bör kunna motverka tendenserna till ökade anspråk på flyttningsbidrag under det närmaste året. Men det finns förden skull inte anledning att räkna ner anslaget till detta ändamål. Ur anslaget skall nämligen även täckas kostnader för sysselsättningsfrämjande åtgärder, och där rör man sig av naturliga skäl med stor osäkerhet när man skall bedöma medelsbehovet. Anslaget bör därför enligt vår mening bibehållas på samma nivå som nu.

När det gäller hur man skall ordna olika former av arbetsmarknadsutbildning måste man naturligtvis stå öppen för alla olika möjligheter. I många fall är en ökad utbildning inom företagen att föredra. Den utvecklingen kan främjas om statsbidraget höjs på det sätt som arbetsmarknadsstyrelsen har föreslagit och som vi reserverar anslutit oss till.

Herr talman! Jag ber att med detta få yrka bifall till reservationerna 6, 7, 9, 10, 11, 12 och 13 samt i övrigt till utskottets hemställan.

Herr JACOBSSON, PER, (fp):

Herr talman! Vi får ju om några veckor en debatt beträffande sysselsättningsfrågor och regionalpolitiska frågor. Detta gör att jag icke finner an-

ledning att i dag ta upp en allmän debatt om sysselsättnings- och arbetsmarknadsfrågorna, utan jag kommer att begränsa mig till att i korthet beröra några av de reservationer som finns i detta utlåtande.

Det gäller då först reservation 3, som berör forskning och utvecklingsarbete. Den går ut på att riksdagen skall begära att för 1971 års riksdag skall framläggas förslag till program för forskning och utvecklingsarbete rörande arbetsmarknadspolitiken. Vi anslår årligen mycket stora belopp på arbetsmarknadsområdet. För nästa budgetår uppgår anslagen till närmare 2 miljarder kronor. Vi rör oss alltså här på ett område med mycket stora samhällsekonomiska verkningar, och det måste såvitt jag förstår vara ett stort allmänintresse att få effekterna av dessa åtgärder belysta i olika avseenden både för att kunna göra en säkrare bedömning av de resultat som åstadkommit och för att lättare kunna ta ställning till politikens inriktning på detta område och de åtgärder som för framtiden kan vara att förordas. Arbetsmarknadsstyrelsen har begärt ett nytt anslag på 10 miljoner kronor till forsknings- och utvecklingsarbete. För vår del anser vi att ett program för det forsknings- och utvecklingsarbete som det här gäller bör presenteras innan riksdagen tar ställning till frågan.

I reservation 4, som rör anslag till arbetsförmedlingen, förordar vi en uppräkning av anslaget med 3,5 miljoner kronor, främst för att möjliggöra en förstärkning av de personella resurserna för yrkesvägledning och arbetsvård, ett område där arbetsförmedlingarna i många fall inte har tillräckliga möjligheter att ge en tillfredsställande service. Detta är också ett område som är särskilt arbetskrävande och där det är viktigt att kunna placera folk med gott handlag och personella förutsättningar för de grannliga uppgifter som det i detta fall många gånger är fråga om.

Som arbetsmarknadsstyrelsen fram-

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål, m. m.

hållit i sin anslagsframställning har väntetiderna för arbetsvårdssökande på flera orter tyvärr ytterligare förlängts. Att handläggningstiderna för enskilda ärenden ofta blir alltför långa är djupt beklagligt såväl från samhällets som inte minst från den enskilda människans synpunkt.

Beträffande yrkesvägledningen är det ju så att kraven på en effektiv vägledning ständigt ökar, beroende på ökad rörlighet inom arbetslivet men också på de ökade krav som den nya studieordningen vid de akademiska fakulteterna ställer.

Arbetsmarknadsstyrelsen begär för arbetsförmedling, yrkesvägledning och arbetsvård en förstärkning med sammanlagt 343 tjänster. Departementsförslaget innebär endast drygt en tiondedel av vad som begärts. Den förstärkning som vi här föreslår betraktar vi därför som ett minimum.

Reservation 6 som rör frågan om förmedling av arbetsobjekt ser jag som ett intressant uppslag som borde kunna bli av värde som komplement till åtgärder av annat slag i sysselsättningsfrämjande syfte. Lika väl som man sätter in åtgärder av rörlighetsstimulerande art av olika slag när det gäller att flytta arbetskraft, borde det vara möjligt att genom samverkan mellan företag och arbetsmarknadspolitiska organ medverka till förmedling av arbetsobjekt.

På detta område borde samverkan mellan flera olika organ vara tänkbar och organisatoriskt möjlig att genomföra. En utredning om hur en sådan företags- och näringslivsservice skall organiseras och genomföras bör därför enligt vår uppfattning snarast komma till stånd. De lokaliseringpolitiska insatserna syftar ju i första hand till att skapa sysselsättning i hemorten för den arbetskraft som finns. Tyvärr är detta ofta inte möjligt, och det blir för många människor nödvändigt att acceptera en nödtvungen omställning. I sådana fall är flyttningssubsidier av betydelse. Därför är det också viktigt att dessa bi-

drag konstrueras så att de fyller sitt ändamål och verkar på ett rättvist sätt. För närvarande gäller ju den regeln — som redan har påpekats här — att beträffande det schabloniserade bortavistelsebidraget utgår ersättning under de första sex månaderna med den del av resekostnaderna som överstiger 75 kronor. Vi bedömer det nog så att full ersättning bör utgå samt att ersättning för flygresor bör medges, detta för att minska tidsåtgången när det gäller längre resor, i enlighet med vad arbetsmarknadsstyrelsen har föreslagit.

Vi återkommer också i år med ett förslag som vi fört fram tidigare, nämligen att flyttningssubsidier bör medges även nyutbildade som ej kan få anställning på utbildnings- eller hemorten. Vi tror att det på detta område kan uppstå akuta problem som motiverar åtgärder av denna art. Givetvis kan det invändas att detta kan innebära en viss risk för missbruk, men möjligheter bör finnas att genom lämpliga tillämpningsföreskrifter förhindra sådant. Flyttningssubsidier till nyutbildad arbetskraft skulle ju innebära att denna kategori skulle komma att jämsställas med den äldre arbetskraft som utbildas genom arbetsmarknadsstyrelsens omskolningskurser.

Beträffande reservation 10, som behandlar företagsutbildning, är vi väl alla överens om att det när det gäller företagsutbildning och lokaliseringutbildning över huvud taget är angeläget att man genom lämpliga medel försöker nå huvudsyftet, vilket väl ändå måste vara att i första hand ge dem som nyrekryteras eller omflyttas den utbildning som är aktuell just för dessa människor. Vi tror också att en ökad utbildning inom företagen i många fall är att föredra av rent praktiska skäl. Säkerligen är detta även en utbildningsform som i många fall ger det bästa resultatet. Men om man vill främja en sådan utveckling tror vi att man bäst gör det genom att höja statsbidraget för detta ändamål i enlighet med vad

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål, m. m.

arbetsmarknadsstyrelsen har föreslagit.

När det gäller frågan om vägarbeten som beredskapsarbete — som berörs i reservation 11 — vill jag helt kort påpeka att det givetvis är viktigt att man kan ge en meningsfull sysselsättning inom ramen för dessa beredskapsarbeten. Tyvärr är väl så inte alltid fallet. Jag tror att man genom att prioritera vägbyggen ger dem en näringspolitisk motivering av aldeles speciellt slag som skapar bättre betingelser för lokaliseringsåtgärder och som sedan kan öka möjligheterna till fastare och mera varaktiga sysselsättningar. Detta kan i sin tur möjligen bidra till att minska behovet av beredskapsarbete, och det är väl ändå en primär strävan i all vår arbetsmarknadspolitik.

Slutligen, herr talman, vill jag säga ett par ord om den sista reservationen, nr 13, beträffande beredskapsarbeten inom jordbruket. Där är det, som påpekats av den föregående talaren, angeläget att man vid valet av objekt försöker att göra en bedömning av angelägenhetsgraden och av den arbetsmarknadspolitiska effekt som man kan uppnå. Jag anser inte att det i och för sig föreligger något hinder för att knyta an beredskapsarbete även till jordbrukssektorn. Benämningen jordbruk bör väl i och för sig inte utgöra något egentligt hinder.

Det vidtas numera naturvårdsåtgärder av olika slag, och på det fältet råder för närvarande en mycket livlig aktivitet. Arbeten inom det området kan ge sysselsättningsmöjligheter och borde vara lämpliga objekt för beredskapsarbete. De kräver inte dyrbara maskinella insatser och kan bereda sysselsättning för lokalt bunden arbetskraft, som det är svårt att åstadkomma annat meningsfullt arbete för.

Herr talman! Jag ber med detta att få yrka bifall till samtliga reservationer i utlåtandet, där mitt namn förekommer.

Herr KAIJSER (m):

Herr talman! Arbetsmarknadsfrågorna är det andra av inrikesdepartementets tre stora frågekomplex — det tredje om vi även räknar med invandringsfrågorna som hänger intimt samman och som berör mycket stora och betydelsefulla områden både från ekonomisk och från social synpunkt.

Verksamheten inom hela detta område kostar, som redan påpekats, nära två miljarder kronor. En del av dessa pengar kan emellertid betraktas som kostnader för social verksamhet. Det gäller inte socialvård i vanlig mening, men åtgärder som har stor betydelse framför allt från social synpunkt, och som ofta helt säkert har större betydelse från social synpunkt än från arbetsmarknadssynpunkt. Hur mycket som skall räknas till den ena eller andra delen är svårt att säga. Jag nämner detta bara för att framhålla att det inte endast är rena arbetsmarknadsåtgärder som drar dessa stora kostnader. I kostnaderna ingår också åtgärder för att ta hand om och ge möjligheter till åtminstone en till synes meningsfull uppgift i olika former av mer eller mindre skyddad verksamhet för handikappade av olika kategorier. Man bör ta med detta i beräkningen, när man anger hur stora kostnader arbetsmarknadsverket drar. Det är kostnader som naturligtvis också är mycket angelägna.

Administrationen av denna stora verksamhet kostar enligt uppgift ganska exakt 200 miljoner kronor. Jag är dock inte säker på att detta är hela kostnaden för administrationen. Det har alltid varit svårt att få en klar uppfattning om hur stor arbetsmarknadsverkets personal är. I propositionen anges att den är ungefär 3 700; enligt utredningen om arbetsmarknadsverket var personalstyrkan 4 769 personer den 1 juli 1968. Med ytterligare tillskott av arbetsledare vid beredskapsarbeten i arbetsmarknadsverkets egen regi, yrkesvalslärare o. s. v. gissar jag att man kommer någonstans i närheten av 5 000.

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål, m. m.

Det är angeläget att det stora verket fungerar bra, att de kostnader det drar är väl använda pengar, att verkets organisation är ändamålsenlig och att de åtgärder som verket vidtar är vettiga och effektiva från samhällsekonomisk synpunkt och leder till goda resultat. Det gäller alldeles särskilt i ett ekonomiskt läge sådant som det vi upplever i dag — jag talade om det samhällsekonomiska läget i förrgår och skall inte upprepa mina allvarliga betraktelser i dag.

Arbetsmarknadsverkets organisation är en viktig fråga. Den har varit föremål för utredning genom statskontorets försorg, visserligen i samarbete med arbetsmarknadsverket självt. För den utredningen redogör departementschefen i årets statsverksproposition. Jag har i mina inlägg vid behandlingen av arbetsmarknadsfrågorna de två senaste åren redan diskuterat den utredningen. 1968 talade jag om den då utkomna stencilerade tegelstensvolymen, som utgjorde en preliminär upplaga, och förra året om den tryckta, definitiva upplagan, i tre band, av vilka andra bandet då ännu inte hade kommit ut. Utredningen hade då inte varit föremål för remissbehandling.

Remissinstanserna har varit mycket kritiska mot det som jag uppfattar som en av huvudpunkterna i utredningen, nämligen den regionala organisationen med indragning av de nuvarande länsarbetsnämnderna eller i varje fall stark nedskärning av den nuvarande länsorganisationen. Det förslaget vill inte heller departementschefen ansluta sig till. Han nöjer sig i avvaktan på vidare utredningsarbete med mindre åtgärder på olika punkter, och det tror jag är riktigt. Men departementschefen framhåller samtidigt att han anser att statskontorets utredning har betydande förtjänster och bör ägnas fortsatt uppmärksamhet. Det är påtagligt att det behövs en fortsatt utredning för att följa upp de förslag som statskontoret kommit med. Departementschefen av-

ser att uppdra åt en särskild grupp att fullfölja det arbetet, som skall påbörjas så snart riksdagen fattat beslut. Visserligen slutfördes en parlamentarisk utredning om arbetsmarknadspolitiken för bara fyra—fem år sedan, men statskontorets organisationsutredning, och inte minst remissbehandlingen av densamma, har visat hur stora problemen är. De anknyter också till grundläggande målsättnings- och inriktningsfrågor.

Vi som står bakom reservation 1 anser att det behövs en ny parlamentarisk utredning, genomförd av en kommitté sammansatt av både parlamentarer och representanter för arbetsmarknadens parter. Den snabbhet, med vilken utvecklingen sker på det här området och de stora kostnader som verksamheten drar, gör det förvisso angeläget att få en ny genomlysning av problemen genom en parlamentarisk utredning, vilket vi alltså yrkar i reservation 1.

Fungerar verket bra? Ja, det kan man fråga sig. Det sägs att vi har en högkonjunktur, men för en månad sedan hade vi 43 500 arbetslösa, trots att det fanns 60 000 lediga platser. Tyvärr är det ju så att de lediga platserna inte finns på samma ställen som de arbetslösa människorna. I skogslänen fanns det bara 46 lediga platser på 100 arbetslösa, medan motsvarande siffror i storstadslänen var nästan 300 platser på 100 arbetslösa. Men det fanns också 42 000 personer i yrkesutbildning och 17 000 i beredskapsarbeten, alltså under en högkonjunktur sammanlagt 102 000 omhändertagna på olika sätt genom arbetsmarknadsverkets försorg. Det gör att man ställer sig frågan om allting fungerar på bästa sätt.

Jag har under de två senaste åren när jag diskuterat arbetsmarknadsstyrelsen och dess verksamhet begärt en redovisning av resultaten av arbetsmarknadsverkets åtgärder. När det gäller arbetsmarknadsutbildningen, förr kallad om skolning, har jag velat få en bättre redovisning på lång sikt. Vi fick löfte

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål, m. m.

om att få en sådan redovisning när man med hjälp av databehandling kunde ta hand om allt material och få det färdigt mycket snabbare. Men någon sådan redovisning finns inte i propositionen. När jag har frågat efter närmare uppgifter har jag fått långa rader av siffror som redovisar hur många som är sysselsatta i arbetsmarknadsutbildning och i beredskapsarbeten, hur många som fått start-hjälp o. s. v., hur många som varit helt arbetslösa samt hur många lediga platser som finns. Men hur många som är i arbete efter utbildningen tycks man hysa mindre intresse för. Hur länge de stannar kvar i de nya yrken, för vilka de fått utbildning, och hur länge de som fått flyttningshjälp stannar på de nya platserna, därom har jag haft mycket svårt att få några bestämda, förska-re siffror.

Hur effektiva är insatserna för yrkesutbildning och omskolning? Är det sant, som det säges på många håll, att det är en verksamhet som blivit något av ett självändamål och att det finns många som går den ena kursen efter den andra utan egentlig avsikt att skaffa sig ett vettigt arbete? Det vore en angelägen uppgift för arbetsmarknadsverket att lägga fram faktiska siffror i det avseendet för att avvisa eller för att erkänna det berättigade i kritiken. Jag arbetade i somras i ett avlägset samhälle och frågade vad man sysslade med där. Två personer svarade: omskolning. Den enes uppgift fäste jag inte så mycket avseende vid, ty han var väl politiskt engagerad i oppositionen, men den andra personen tror jag yttrade sig helt utan politisk bimening. Hur många stannar på den plats dit de flyttat med flyttningshjälp, och hur många reser tillbaka? Också det vore av intresse att få veta.

I utredningen finns några relativt gamla uppgifter om en sådan uppföljning. Jag har genom sekretariatet frågat efter nya siffror men inte fått några. Det skulle vara av mycket stort

intresse att få sådana uppgifter. Men det vore av än större intresse att få en uppfattning om hela den samhällsekonomiska effekten av dessa olika åtgärder. Jag vet att sådana uppgifter måste bygga på kalkyler som är mycket svåra att göra. Ju större omfattning arbetsmarknadspolitiken får och ju mera väldifferentierat dess åtgärdssystem blir, desto större växer sig emellertid behovet av mera noggranna samhällsekonomiska analyser av ytterligare utbyggnader samt av de avvägningar som uppstår när man har att välja mellan alternativa åtgärder, säger en av dem som har gjort en metodstudie i frågan i statskontorets utredning. Det förefaller mig dock som om man inom arbetsmarknadsverket fortfarande hade mindre intresse för att lämna uppgifter till oss i dessa viktiga frågor. I reservation 2 efterlyser vi också redovisningar av dessa förhållanden.

Vi har avgivit ytterligare ett par reservationer, vid vilka jag vill stanna. En reservation gäller arbetsmarknadsutbildningen inom företagen, en fråga som ju de båda föregående talarna yttrat sig om. Denna utbildning kan främjas genom en höjning av bidragen i enlighet med arbetsmarknadsstyrelsens förslag. Utbildningsformen har också tillstyrkts av två utredningar, både av den förra utredningen om arbetsmarknadspolitiken och av den nya utredningen genom statskontorets försorg. Denna utbildningsform är förhållandevis billig, och den leder i de flesta fall till anställning i det företag, där man har fått utbildningen. Tillsammans med övriga borgerliga partier yrkar vi i reservation 10 på en ändring av bestämmelserna om arbetsmarknadsutbildning inom företagen.

I reservation 5 behandlar vi frågan om inskränkt service och begränsad löpande information beträffande företags personalbehov. Man anser att man kan göra detta om vissa förhållanden inom ett företag — framför allt en riklig om-sättning av personal — tyder på att

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål, m. m.

förhållandena inom företaget inte svarar mot de krav på arbetsmiljö etc. som man kan ha rätt att ställa. Vi anser det vara ett ytterligt allvarligt ingrepp, som bör tillgripas endast i yttersta undantagsfall. Vi menar att beslut av denna art därför bör förbehållas arbetsmarknadsstyrelsen. Nu kan ett sådant beslut fattas av länsarbetsnämnden, men den skall rapportera förhållandet till arbetsmarknadsstyrelsen. Vi tycker att det är ett så pass allvarligt ingrepp, att beslutet bör förbehållas arbetsmarknadsstyrelsen.

Herr talman! Jag vill yrka bifall till de reservationer som är fogade till detta utskottsutlåtande och på vilka herr Bohman står såsom första namn.

Fru LANDBERG (s):

Herr talman! Vår moderna aktiva arbetsmarknadspolitik kräver och kommer att kräva ökade resurser på en hel del områden för att stödja den enskilda människan i en allt hårdare arbetsmarknad med kanske ännu snabbare förändringar än hittills. Den struktur- och omvandling som pågår är kanske nödvändig för att vi skall kunna klara den internationella konkurrensen och hålla den utvecklingstakt som vi är vana vid. Men det får inte ske till priset av sämre förhållanden för grupper inom samhället som redan lever på låg nivå.

I ett samhälle, som arbetar för ökad jämlikhet, är det nödvändigt att arbetsmarknadspolitiken får de resurser som behövs för att hålla dem som friställs skadeslösa. Därför borde det vara självklart att samhället får insyn i företagen så att man i tid kan motverka följderna av en nedläggning. De nuvarande varseltiderna är också otillräckliga. I varje fall vid så stora nedläggningar som av YFA i Norrköping.

I den moderna aktiva arbetsmarknadspolitiken är arbetsmarknadsutbildningen av mycket stort värde. Och, herr Kaijser, i arbetsmarknadsutbildningen omvandlas den passiva och för den en-

skilde ofta negativa arbetslöshetstiden till aktiv utbildning, som kan leda till större trygghet och ökad lön, eftersom vi vet att den som har utbildning löper betydligt mindre risk att bli arbetslös än den som saknar utbildning.

I motionerna I: 199 och II: 234 har vi tagit upp frågan om översyn av bestämmelserna angående utbildningsbidrag. Vi har under flera år tagit upp denna fråga men inte vunnit gehör för den. Nu delar utskottet vår uppfattning att en översyn är befogad och vill ge Kungl. Maj:t detta till känna. Jag noterar detta med tillfredsställelse och hoppas att denna översyn kommer att ske med den allra största skyndsamt, då nuvarande förhållanden när det gäller reglerna för omskolningsbidrag icke är i pakt med tiden. Enligt författningen rörande viss omskolning m. m. föreskrivs nu regler för reducering av utbildningsbidragen, varvid bl. a. hänsyn tas till makes inkomst, förekomsten av pensionsförmåner, arbetslöshetsersättning samt statliga och kommunala tillägg till familjebostadsbidraget. I synnerhet det senare förorsakar länsarbetsnämnderna en besvärande kontroll. Det statliga familjebostadsbidraget, grundbidraget, verkar icke reducerande, men däremot de statliga och kommunala tilläggen, och reduceringen gäller endast utgående hyresbidrag. Detta för med sig att mycket små penningbelopp utlöser ett tidsödande administrativt arbete.

Enligt § 22 i författningen skall utbildningsbidrag till familjeförsörjare bestämmas med hänsyn till makes inkomst, vari inräknas även lön under havandeskap och sjuklön samt sjukpenning från försäkringskassa. Härvid skall gälla att av makes beräknade nettoinkomst skall en fjärdedel, eller ett lägsta belopp om 500 kronor i månaden, utgöra icke reducerande belopp. Halva det överskjutande beloppet reducerar utbildningsbidraget, dock att grundbidraget aldrig får reduceras till lägre belopp än hälften och att bidraget

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål, m. m.

till hyra på utbildningsorten samt familjetillägget för barn heller aldrig får reduceras.

Vi önskar nu få till stånd en översyn av dessa regler, så att de stämmer bättre överens med dagens jämlikhetssträvanden. Särskilt mot bakgrund av det nya skattesystemet, som kommer att innebära jämlikhet mellan gift och ogift, bör omskolningsbidragen göras lika för alla.

Herr talman! Jag har inget annat yrkande än bifall till utskottets hemställan.

Herr **ANDERSSON, BIRGER**, (s):

Herr talman! Statsutskottets utlåtande i arbetsmarknadsfrågorna, som vi nu behandlar, tar upp ett stort antal delfrågor, delvis principiella ställningstaganden och delvis rena detaljfrågor. Som alltid i dessa sammanhang medför det tekniska beslutsförfarandet att diskussionerna i debattid inte alltid återspeglar frågornas inbördes reella vikt för utvecklingen.

Utskottet yttrar sig inledningsvis över departementschefens ställningstagande i anledning av statskontorets utredningsförslag, vilket herr Kaijser redan i någon mån varit inne på. Utskottet har på alla väsentliga punkter kunnat enhälligt ställa sig bakom dessa ståndpunktstaganden. Detta innebär en ytterligare bekräftelse på att arbetsmarknadspolitiken skall drivas enligt målsättningar som ställer den enskilde i centrum. Det gäller inte bara att garantera den enskildes försörjning vid arbetslöshet — det gäller att ge honom en säkrare ställning, att begränsa risken för arbetslöshet och att ge honom en meningsfull sysselsättning i ett fritt valt yrke. Bakom detta står — och måste stå — ambitionen att sträva mot ökad jämlikhet i arbetslivet.

Ambitionererna är stora i dag och ligger på en nivå som det för några decennier sedan skulle ha ansetts omöjligt att uppnå. Men ambitionerna måste

öka ytterligare för att möta förändringarna i näringslivet så att vi kan dra nytta av det positiva och eliminera utvecklingens negativa verkningar för de enskilda som närmast drabbas av omställningssvårigheterna och på så sätt får betala för de övrigas ökade välfärd.

Sådana konflikter mellan ambitionerna kommer vi inte att slippa heller i framtiden. Arbetsmarknadspolitikens ökande betydelse även i den ekonomiska politiken visar på konflikter vid växlande konjunkturer och regionala arbetsmarknadsskillnader. Den selektiva arbetsmarknadspolitiken har dock redan visat att det är möjligt att fullfölja samhällsekonomiska syften utan att de får dominera de enskilda, mänskliga intressena. Svårigheterna kommer att öka med vidgade internationella kontakter med länder som för en mer rent stabiliseringspolitiskt inriktad arbetsmarknadspolitik. Den grundläggande återförsäkringen för att ambitionerna skall ökas ligger dock i fackföreningsrörelsens visade förmåga att finna lösningar även i svåra situationer och att föra dem mot ett mål som sätter den enskilde i centrum.

Statskontoret har föreslagit genomgripande förändringar och redovisar ett stort antal detaljföreslag. Departementschefens ställningstaganden — som riksdagen nu fått tillfälle att yttra sig över — avser förslagen i stort. I mycket får de prövas av arbetsmarknadsstyrelsen och även i vissa delar uppskjutas till senare överväganden.

En av de punkter i statskontorets förslag som väckte uppmärksamhet var koncentrationen av organisationen på regional nivå till fem arbetsmarknadsnämnder och på lokal nivå till cirka 80 distriktskontor, stödda endast av ambulering verksamhet och lokala ombud.

Utskottet har nu anslutit sig till departementschefens riktlinjer. De innebär regionalt att länsarbetsnämnderna bibehåller sin anknytning till länen

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål, m. m.

med en effektiv samordning över länsgränserna på skilda sektorer. Lokalt skulle organisationen bestå av ett 70-tal välutrustade distriktskontor, till vilka ansluts ett antal fasta lokalkontor som skall ha resurser att klara de flesta förmedlingsärenden. Härtill knyts också ambuleringens verksamhet. Utskottet har ansett att lokalkontoren har viktiga uppgifter att fylla från servicesynpunkt.

I fråga om arbetsmarknadsstyrelsens organisation förordar departementschefen en kompletterande översyn som utformar ett konkret förslag. Utskottet är enigt om att en sådan översyn behövs. Majoriteten anser att det bör ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om hur den bör genomföras. De moderata ledamöterna i utskottet föreslår i reservation 1 att översynen skall göras av en parlamentarisk utredning. Utskottsförslaget har grundats på att här inte är fråga om nya riktlinjer utan om en teknisk översyn, vilket får anses vara skäl nog att avvisa en parlamentarisk utredning.

Vad sedan gäller den närmare utformningen av arbetsförmedlingens kontorsorganisation har arbetsmarknadsstyrelsen i januari i år fått i uppdrag att göra upp ett konkret förslag redan före den 1 juni i år.

I statskontorets förslag och i den därtill anknutna samlingen uppsatser har berörts frågan om en analys av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Under kommittéanslaget har beräknats — i år som i fjol — en miljon kronor för sådant forsknings- och utvecklingsarbete som är av betydelse för arbetsmarknadspolitiken. Bland det som man nu undersöker under ledning av den särskilt tillkallade expertgruppen för utredningsverksamhet i arbetsmarknadsfrågor är omskolningens samhälls-ekonomiska effekter, immigrationens ekonomiska effekter och den flyttande arbetskraften. Arbetsmarknadsinstitutets insatser bör vidare noteras.

I de moderata partimotionerna har dessa ansträngningar observerats, och

i reservation 2 fullföljs yrkandet att dessa utredningsresultat redovisas för riksdagen i samband med anslagsförslaget. Utskottsmajoriteten har sagt nej — givetvis inte för att hemlighålla resultaten, som vi förutsätter kommer att publiceras — och visat på den kommande programbudgetredovisningen. Jag tycker att redovisningssättet får bedömas ur vidare synvinklar. De förslag som grundas på materialet kommer ju till riksdagen. Motsättningarna på denna punkt måste anses helt skenbara.

Till detta knyter en folktoppledamöternas reservation 3 med yrkandet om att ett program för forsknings- och utvecklingsarbetet skall läggas fram för riksdagen. Majoriteten har i denna fråga även hänvisat till att arbetsmarknadsinstitutet fått i uppdrag att inventera behovet av arbetsmarknadsforskning. Reservationen får väl tillskrivas det faktum att yrkandet förts fram i partimotionen och därför fått litet extra helgd. I sak får väl syftet även här anses tillgodosett.

Arbetsmarknadsverkets personalresurser har ökat kraftigt, samtidigt som omfattande rationaliseringsinsatser gjorts. De tre senaste budgetåren har arbetsförmedling, arbetsvård och yrkesvägledning tillförts över 400 tjänster. Genom förslagen i den proposition vi nu behandlar tillförs styrelsen och nämnderna ytterligare 50 tjänster, vilket ger en personaltillgång på över 3 700 personer, utöver de tillfälliga uppdragen. Inom yrkesvägledning och arbetsvård arbetar direkt vid nämnderna 550 personer, vartill nu läggs ytterligare 28 tjänster. I folkpartiets reservation 4 föreslås att ytterligare 50 tjänster inrättas för en årskostnad av cirka 3,5 miljoner kronor. Majoriteten har nöjt sig med att tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag och detta på två grunder: dels har de aktuella resurserna kraftigt förstärkts, dels bör förslaget om kontorsorganisationen avvaktas. I detta sammanhang bör noteras att i utskottet enighet rått om nödvändigheten av att

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål, m. m.

arbetsvårdens resurser utvecklas både kvantitativt och kvalitativt och att de personalbesparingar som kan uppnås genom en rationalisering av den allmänna förmedlingen bl. a. bör tas i anspråk för detta ändamål. I detta syfte verkar också att arbetsvården får ta hand om de komplicerade fallen och att man prövar att föra över de enklare ärendena till förmedlingen. Dessa synpunkter tas upp av departementschefen i propositionen och har godtagits av ett enhälligt utskott.

I anledning av moderata samlingspartiets partimotion har utskottet också prövat frågan huruvida beslut om in-skränkt service skall fattas av arbetsmarknadsstyrelsen eller av länsarbetsnämnderna. Utskottet har prövat bara det i motionerna ställda yrkandet. Majoriteten har ansett att nämnderna väl kan fylla en sådan funktion, och skälen i motionerna ändrar inte på den uppfattningen. De förhållanden som utskottet redovisar på s. 12 i utlåtandet kan — såvitt jag förstår — inte leda till annat än att det reella syftet redan är tillgodosett. Reservation 5 kan därför inte innebära någon djupare motsättning i den fråga som varit uppe till behandling.

Utredning om förmedling av arbetsobjekt vill folkpartiet och centern ha enligt reservation 6. Riksdagen har sagt nej förut, och utskottet har inte funnit skäl till ändring på den punkten. Det är klart att mycket nytt kan läggas på arbetsförmedlingar och företagarföreningar. Något rationellt kan det väl dock lättare gå att få ut av branschorganisationer eller på andra informationsvägar.

För de människor som måste flytta för att få ett meningsfullt arbete är flyttningsbidragen ett sätt att ge kompensation för de merkostnader de har i förhållande till andra. Numera utgår ett schablonberäknat bortavistelsebidrag under det första året med kosthåll på två orter. Bidraget nedsätts till hälften, om det utgår mer än sex månader. I

bidraget har beräknats ett schablonbelopp även för resor enligt grunder som riksdagen enhälligt har godtagit. Under den tid ett nedsatt bidrag utgår får de långväga resandena ersättning även för resekostnad över 75 kronor. Utskottet har inte — framför allt med hänsyn till schablonkonstruktionen — velat lämna ytterligare ersättning för det första halvårets månadsresor, och detta har givit upphov till reservation 7. Sakskillnaden i inställning är kanske inte så stor; snarare ligger svårigheterna i blandningen av schablonbelopp och utgiftsbelopp. Ett bifall till reservationen skulle medföra att samma kostnad delvis blir ersatt två gånger. Huruvida flygresor skall ersättas i vissa fall är en fråga om både kostnadsprioritering och allmän transportbedömning. För egen del tror jag inte att det är lämpligast att lösa den frågan endast från flyttningsbidragens synpunkt.

Flyttningsbidrag för nyutbildade kan sedan 1968 utgå som resepenning om någon utbildad sig för ett yrke där det råder påtaglig arbetslöshet under längre tid efter utbildningens slut eller om det finns annat särskilt skäl. I reservation 8 föreslår folkpartiledamöterna att resekostnaden skall ersättas även eljest utom till hemorten. Här är det fråga om en ren prioritering. Enligt majoritetens mening kommer en utvidgning av förmånerna på denna punkt ganska långt ner på prioriteringslistan.

I reservation 9 vill centern och folkpartiet göra en omräkning av medelsberäkningen för flyttningsbidrag inom anslaget ram. Majoriteten godtar Kungl. Maj:ts förslag, som innebär att anslagsposten ökar från 50 miljoner till 63 miljoner kronor. Det faktiska innehållet i reservationen är lika med noll, även om den är bättre än motionens. Reservationen är bara ett uttryck utan förbindelse för det självklara faktum att om färre flyttade skulle det gå åt mindre pengar för flyttningsbidrag.

Låt mig i samband med regionalpolitiken ta upp denna fråga ur dess po-

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål, m. m.

sitiva aspekt. Till dess får vi nöja oss med konstaterandet att regionalpolitiken måste kompletteras med en rörlighetspolitik och att gränsen däremellan beror på en stor mängd faktorer. I varje fall i det korta perspektiv som nästa år utgör får nog propositionsförslaget anses vara realistiskt. Under alla förhållanden blir det inte färre som flyttar genom att anslagsposten räknas ner — alla som uppfyller förutsättningen skall ju ändå ha sitt bidrag.

Arbetsmarknadsutbildningen expanderar fortfarande. Nästa budbetår beräknas drygt 100 000 personer få det stöd för att få en passende sysselsättning som utbildningen avser att ge. Här är det också fråga om att nå dem som lättast slås ut i konkurrensen och ge dem bättre möjligheter. För egen del ser jag med intresse fram mot den aviserade redovisningen av erfarenheterna av en *allmän* utbildning inom arbetsmarknadsutbildningen.

Propositionen innefattar förslag inte bara till en utbyggd utbildning utan också till förbättrade utbildningsbidrag. Cirka 13 procent av arbetsmarknadsutbildningen sker som företagsutbildning. I reservation 10 återkommer förslaget om att denna form av utbildning skall främjas genom ett bidrag till företagen om 3 kronor per elev och närvarotimme. Redan de motiv som arbetsmarknadsstyrelsen anför i sin anslagsframställning speglar svårigheterna att skilja mellan företagets ansvar för utbildning av arbetskraft och de statliga insatserna. Utskottet har funnit att ingenting nytt tillförts ämnet.

I år, liksom de senaste åren, har vi också att föra en debatt om vägplaneringen m. m. inte bara där den hör hemma — under kommunikationshuvudtiteln — utan också i samband med beredskapsarbetena. I mittenpartiernas reservation 11 upprepas åter välkända argument, som i regel inte riktar sig mot någons åsikt om beredskapsarbeten utan bara är ett eko från vägdebatten. Det kan inte vara så att vi skall

hålla oss med dubbla planeringar. Som reservanterna själva påpekar skall vägplaneringen ta hänsyn även till regionpolitiken. Beredskapsarbetena och vissa arbetsmarknadsanknutna medel på sjätte huvudtiteln följer vägplanen. I det här sammanhanget får debatten anses vara slutförd.

En annan återkommande fråga är den om arbetsmarknadsstyrelsen skall få större beslutsfullmakter i fråga om att uppföra vissa industribyggnader m. m. som beredskapsarbete. Folkpartiets och centerns reservation 12 speglar läget så att majoriteten inte vill ändra nuvarande regler, medan reservanterna vill ge styrelsen ökade beslutsfullmakter från dem som Kungl. Maj:t nu disponerar. Bakgrunden är en del av det räknestycke som ansågs löst genom boskillnaden — anslagsmässigt sett — mellan arbetsmarknadsanslagen och lokaliseringsanslagen. De långsiktiga bedömningarna skulle få styra investeringarna för industrin före det kortsiktiga sysselsättningsanspråket. Bryggan däremellan skulle kunna slås genom beslut från fall till fall efter Kungl. Maj:ts medgivande. Detta är en tillfredsställande ordning, som borde tillgodose syftet — om det möjligen inte är så att motionerna är uttryck för ett hopp om att principerna skall komma att frångås i valfrihetens intresse — valfriheten att tillgodose anspråk utan att tänka på prioritering.

Den sista reservationen — reservation 13 — avser att vara ett uttryck för viljan att få in vissa arbeten som knyter an till jordbrukssektorn som objekt för beredskapsarbeten. I princip står reservationen oemotsagd och utgör en anslutning till de allmänna riktlinjerna.

Det är ingen konst att säga att ett arbete är angeläget. Oftast är det angeläget från någon synpunkt. I den praktiska hanteringen måste man dock väga angelägenhetsgraderna mot varandra: hur är det t. ex. med allmänna vägarbeten å ena sidan samt skogsbilvägar

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål, m. m.

och dikningsföretag å andra sidan? Länsarbetsnämndernas praktiska uppgift är svår i det enskilda fallet eftersom det är så många faktorer som man skall taga hänsyn till. Jag tror dock att vi är eniga om att totalbilden ändå inte blivit felaktig, även om man i skilda konjunkturen får anlägga olika synpunkter och särskilt beträffande svårplacerad arbetskraft kanske får gå en bit ner i prioriteringslistan för att hitta ett genomförbart arbete. Reservationen ger närmast uttryck för en önskan att få in jordbrukssektorn i riksdagsstrycket, även om man numera utgjuter sig litet mera försiktigt än tidigare för att inte komma i konflikt med riktlinjerna för jordbrukets rationalisering.

Meningsskiljaktigheterna i utskottet sådana de kommit till uttryck i reservationer har rört sig om ganska detaljerade frågor. I flera fall är det i realiteten inte ens fråga om motsättningar. I flera fall rör det frågor som riksdagen uttryckligen tagit ställning till de senaste åren.

Ett par punkter bör nämnas, trots att det inte finns reservationer. I fråga om inlösen av egnahem m. m. har utskottet upplysts om att en utvärdering av försöken skall göras. Beträffande utbildningsbidrag föreslår utskottet att riksdagen skall begära en översyn av bestämmelserna. Tyvärr är ju inte heller på denna punkt resurserna obegränsade. Bidragsreglerna måste alltså gå ut på att fördela dessa resurser så att bästa möjliga effekt uppnås enligt det uppställda syftet — en optimal effekt.

I anslutning till bidragen för återväxtåtgärder har utskottet förutsatt att en prövning av reglernas utformning kommer till stånd på grundval av de erfarenheter som görs. Bidragen inom den skyddade verksamheten har behandlats relativt utförligt. De förbättrade driftbidragen motsvarar en årskostnad på cirka 30 miljoner kronor. Det är mot den bakgrunden som man får se de förenklade bidragsreglerna för klientersättningen — där ändring-

en motsvarar cirka en procent av den nämnda ökningen. Utskottet har slutligen föreslagit att motioner i fråga om ändrade kvalifikationsvillkor för omställningsbidrag överlämnas till KSA-utredningen.

Herr talman! Det förhållande jag berört, nämligen att enighet råder om så mycket bland arbetsmarknadsfrågorna när de nu ställs under riksdagens behandling, kan naturligtvis tagas som ett tecken på en allmän anslutning till den ambitiösa, selektiva arbetsmarknadspolitik som regeringen för och utvecklar. Om så är fallet är det naturligtvis bra. I ett sådant läge kanske riksdagsdebatterna bara kommer att röra sig om frågor som egentligen kunde avgöras av tjänstemän enligt allmänna riktlinjer. Det vore däremot inte så bra. Bakom de voteringar som vi snart får göra i konkreta frågor ligger också frågorna om en aktiv vilja att föra utvecklingen vidare med bestämda mål för ögonen. De två partimotionerna i ämnet — folkpartiets och de moderatas — visar dock ingenting av en sådan dokumenterad egen vilja i ens en kommentar till de principiella frågeställningarna. Handlingen kommer som hittills att föras framåt av regeringens och fackföreningsrörelsens aktiva insatser.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan på samtliga punkter.

Under detta anförande hade herr talman infunnit sig och övertagit ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr GUSTAFSSON, NILS-ERIC, (cp):

Herr talman! Det "ekotempel" som herr Birger Andersson reste åt oppositionen var väl egentligen en oförsiktighet av honom. Jag måste säga att herr Birger Andersson för sin del ger intryck av att vara inne i något ekotempel i kanslihusets närhet. Jag anklagar honom inte för det, men jag tycker inte att man då heller skall anklaga

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål, m. m.

oppositionspartierna för att de följer upp sina partimotioner.

Herr Birger Andersson säger sedan att det är välkända argument. Jag kan hålla med honom om det. Det gäller båda sidorna. Han framhåller också att det inte är någon större skillnad mellan de föreliggande reservationerna och det majoritetsutlåtande som föreligger. Jag tyckte ändå att herr Birger Andersson i den sista delen av sitt anförande försökte göra gällande att det dock fanns en väsentlig skillnad mellan uppfattningarna.

Jag blev förvånad över herr Birger Anderssons inställning även på en annan punkt. Han talade så mycket om den enskilda människan i centrum. Jag trodde förstas att jag hade kommit fel, nästan att jag befann mig på ett centerpartimöte, och det var ju inte så oangenämt. Jag förstod sedan att det kanske inte var så.

Herr Birger Andersson talade också om ambitioner. Jag vågar påstå att vi inom samtliga partier här i riksdagen har mycket starka ambitioner för att verkligen åstadkomma någonting på detta område. Herr Birger Andersson ansåg att vårt förslag i fråga om flyttningsbidragen i en av reservationerna gav resultatet plus minus noll. Nog trodde jag att han insåg att flyttningsbidrag kontra andra åtgärder till arbetsmarknadens fromma har ett samband. Gör man ordentliga insatser på region- och lokaliseringspolitikens områden — jag trodde att den viljeinriktningen fanns även hos herr Birger Anderssons parti — då anser jag det inte felaktigt att påpeka att flyttningsbidragen måste kunna upptas till lägre belopp.

Herr Birger Andersson var också inne på frågan om företagsutbildningen. Tror inte herr Andersson att det ändå är en ganska väsentlig och bra stimulans som vi föreslår i det sammanhanget. Jag är alldeles övertygad om att det är så. Jag tror uppriktigt sagt att även herr Birger Andersson inser det.

Herr ANDERSSON, BIRGER, (s):

Herr talman! Det fanns egentligen ingen anledning för mig att begära ordet, men jag tyckte ändå att jag borde säga någonting på grund av herr Nils-Eric Gustafssons tal om ekotempel m. m.

Man möter ofta en viss egenartad inställning till att en ledamot av den socialdemokratiska riksdagsgruppen har samma uppfattning som den socialdemokratiska regeringen. Det vore väl rätt underligt om regeringen inte skulle vara samspelt med sin egen riksdagsgrupp. En rad av de frågor som förs fram propositionsvägen har ju tidigare behandlats i samstämmighet med riksdagsgruppen. Att oppositionen talar för sina partimotioner har jag full förståelse för, trots att jag ibland tycker att deras motioner är något knepiga — men det är en sak för sig.

Herr Nils-Eric Gustafsson sade också några ord om flyttningsbidragen. Vad utskottsmajoriteten anförde och vad jag själv nyss sagt från denna talarstol är att man genom att sänka anslaget till flyttningsbidrag inte åstadkommer något i och för sig meningsfullt. Det blir ju inte mindre antal resor för att man sänker anslaget, eftersom ändå alla som söker flyttningsbidrag är berättigade att få sådant. Detta att man vill sänka anslaget är ett slag i luften, och inte något annat.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas särskilt beträffande varje punkt av utskottets i förevarande utlåtande gjorda hemställan, varvid dock vissa punkter, vid vilka endast yrkats bifall till utskottets hemställan, komme att sammanföras.

I fråga om *punkten 1*, fortsatte herr talmannen, hade yrkats dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som inefattades i den av herr Bohman m. fl.

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål, m. m.

vid utlåtandet avgivna, med 1 betecknade reservationen.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Kaijser* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 54 punkten 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Bohman m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 1 betecknade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Kaijser* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 88;

Nej — 15.

Vidare gjorde herr talmannen enligt de avseende *punkten 2* förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Bohman m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 2 betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Kaijser* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 54 punkten 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Bohman m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 2 betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Kaijser* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 89;

Nej — 15.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

På gjord proposition bifölls därpå utskottets hemställan i *punkten 3*.

Ytterligare gjorde herr talmannen i enlighet med de rörande *punkten 4* framkomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Per Jacobsson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 3 betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Jacobsson, Per*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och god-

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål, m. m.

kändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 54 punkten 4, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Per Jacobsson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 3 betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Jacobsson, Per*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 78;

Nej — 18.

Därjämte hade 10 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Med avseende å *punkten 5* gjordes härefter propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Per Jacobsson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 4 betecknade reservationen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Sedermera gjorde herr talmannen enligt de beträffande *punkten 6* förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Bohman m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 5 betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna

proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Kaijser* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 54 punkten 6, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Bohman m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 5 betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Kaijser* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 93;

Nej — 16.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

Därefter gjorde herr talmannen i enlighet med de rörande *punkten 7* framkomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Ivar Johansson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 6 betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Gustafsson, Nils-Eric*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål, m. m.

godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 54 punkten 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Ivar Johansson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 6 betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Gustafsson, Nils-Eric*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 77;

Nej — 32.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

I vad gällde *punkten 8*, yttrade nu herr talmannen, hade yrkats dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Ivar Johansson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 7 betecknade reservationen.

Härpå gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Jacobsson, Per*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 54 punkten 8, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Ivar Johansson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 7 betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Jacobsson, Per*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 77;

Nej — 32.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

Rörande *punkten 9* gjordes härefter propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Per Jacobsson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 8 betecknade reservationen; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

På gjord proposition bifölls därpå utskottets hemställan i *punkten 10*.

Såvitt anginge *punkten 11* gjorde herr talmannen nu propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt med godkännande av utskottets motivering samt vidare på bifall till utskottets hemställan med den ändring i motiveringen, som förordats i den av herr Ivar Johansson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 9 betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan med godkännande av utskottets motivering, sig

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål, m. m.

finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Gustafsson, Nils-Eric*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 54 punkten 11 med godkännande av utskottets motivering, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles utskottets hemställan med den ändring i motiveringen, som förordats i den av herr Ivar Johansson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 9 betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Gustafsson, Nils-Eric*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 75;

Nej — 32.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

Ytterligare bifölls på gjord proposition utskottets hemställan i *punkten 12*.

Vidkommande *punkten 13* gjorde herr talmannen sedermera propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Bohman m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 10 betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Jacobsson, Per*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 54 punkten 13, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Bohman m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 10 betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Jacobsson, Per*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 62;

Nej — 48.

På gjord proposition bifölls härpå vad utskottet hemställt i *punkterna 14—17*.

Beträffande *punkten 18* gjorde herr talmannen nu propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Ivar Johansson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 11 betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Gustafsson, Nils-Eric*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Ang. anslag för arbetsmarknadsändamål, m. m.

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 54 punkten 18, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Ivar Johansson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 11 betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Gustafsson, Nils-Eric*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 75;

Nej — 32.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

Såvitt rörde *punkten 19* gjorde herr talmannen härefter propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Ivar Johansson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 12 betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Jacobsson, Per*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 54 punkten 19, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Ivar Johansson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 12 betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Jacobsson, Per*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 78;

Nej — 32.

På gjord proposition bifölls därpå vad utskottet hemställt i *punkterna 20—22*.

I avseende å de angående *punkten 23* förekomna yrkandena gjorde herr talmannen därefter propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Bohman m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 13 betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Gustafsson, Nils-Eric*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 54 punkten 23, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Bohman m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 13 betecknade reservationen.

Ang. anslag till företagareföreningarna, m. m.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Gustafsson, Nils-Eric*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 62;
Nej — 48.

Slutligen bifölls på gjord proposition vad utskottet hemställt i *punkterna 24—39*.

Ang. anslag till företagareföreningarna, m. m.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 55, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1970/71 i vad avser företagareföreningarna m. m. jämte motio-
ner.

Kungl. Maj:t hade i propositionen nr 1, bilaga 13, enligt utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 2 januari 1970, föreslagit riksdagen att

1. på driftbudgeten under elfte huvudtiteln för budgetåret 1970/71 anvisa

a. till Bidrag till företagareföreningar m. fl.: Administrationskostnader ett reservationsanslag av 7 500 000 kronor,

b. till Täckande av förluster i anledning av statligt stöd till hantverks- och industriföretag m. fl. ett förslagsanslag av 9 000 000 kronor,

2. på kapitalbudgeten under Statens utlåningsfonder till Statens hantverks- och industrilånefond för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 20 000 000 kronor,

3. medgiva, att statsgaranti för lån till hantverks- och industriföretag m. m.

under budgetåret 1970/71 finge beviljas intill ett belopp av 80 000 000 kronor.

I detta sammanhang hade utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 47, av herr *Helén m. fl.*, samt II: 57, av herr *Gustafson* i Göteborg m. fl., i vad avsåge hemställan att riksdagen måtte besluta, att anslaget Bidrag till företagareföreningar m. fl.: Administrationskostnader skulle uppräknas med 1 000 000 kronor till 8 500 000 kronor,

dels de likalydande motionerna I: 137, av herr *Olsson, Johan, m. fl.*, samt II: 149, av herr *Andersson* i Örebro m. fl., vari föreslagits, att riksdagen skulle besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att maximibeloppet 150 000 kronor för företagareföreningarnas direktlån ej måtte begränsas av utestående garantibelopp,

dels de likalydande motionerna I: 347, av herrar *Helén* och *Bengtson*, samt II: 394, av herr *Hedlund* och herr *Gustafson* i Göteborg, vari anhållits, att riksdagen måtte anvisa för budgetåret 1970/71 till Statens hantverks- och industrilånefond ett investeringsanslag av 30 000 000 kronor,

dels de likalydande motionerna I: 357, av herr *Olsson, Johan, m. fl.*, samt II: 787, av herr *Löfgren m. fl.*, vari yrkats, att för budgetåret 1970/71 skulle anvisas på driftbudgeten under inrikesdepartementets huvudtitel till Bidrag till företagareföreningar m. fl.: Administrationskostnader ett reservationsanslag av 8 500 000 kronor,

dels de likalydande motionerna I: 681, av herr *Olsson, Johan, m. fl.*, samt II: 798, av herr *Nilsson* i Tvärålund m. fl., vari hemställdes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt prövning och förslag angående statligt stöd till företagareföreningar för s. k. rådgivningsgrupper med teknisk och ekonomisk expertis för förstärkt företagsrådgivning åt mindre och medelstora företag i enlighet med motionernas syfte,

Ang. anslag till företagareföreningarna, m. m.

dels de likalydande motionerna I: 692, av herr *Stefanson m. fl.*, samt II: 767, av herr *Hovhammar m. fl.*, vari anhöllits, att riksdagen måtte besluta,

1. att maximigränsen för företagareföreningarnas direktlån skulle höjas till 200 000 kronor,

2. att företagareföreningarna skulle medgivas rätt att teckna statlig industrilånegaranti upp till 200 000 kronor samt

3. att lämnandet av lån respektive tecknandet av lånegaranti skulle göras oberoende av varandra.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet av angivna orsaker hemställt,

1. att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 47 och II: 57 samt I: 357 och II: 787, de två förstnämnda motionerna såvitt nu vore i fråga, till Bidrag till företagareföreningar m. fl.: Administrationskostnader för budgetåret 1970/71 på driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 7 500 000 kronor,

2. beträffande statligt stöd till förstärkt företagsrådgivning att riksdagen måtte avslå motionerna I: 681 och II: 798,

3. att riksdagen måtte till Täckande av förluster i anledning av statligt stöd till hantverks- och industriföretag m. fl. för budgetåret 1970/71 på driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 9 000 000 kronor,

4. beträffande beloppsgränsen för hantverks- och industrilån att riksdagen måtte avslå motionerna I: 692 och II: 767, såvitt nu vore i fråga,

5. beträffande avräkning av utestående garantilån att riksdagen måtte avslå motionerna I: 137 och II: 149 samt I: 692 och II: 767, de två sistnämnda såvitt nu vore i fråga,

6. beträffande delegering av beslutanderätt om lånegarantier att riksdagen måtte avslå motionerna I: 692 och II: 767, såvitt nu vore i fråga,

7. att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 347 och II: 394 till Statens hantverks- och industrilånefond för budgetåret 1970/71 på kapitalbudgeten under statens utlåningsfonder anvisa ett investeringsanslag av 20 000 000 kronor,

8. att riksdagen måtte medgiva att statsgaranti för lån till hantverks- och industriföretag m. m. under budgetåret 1970/71 finge beviljas intill ett belopp av 80 000 000 kronor.

Reservationer hade anförts

1, beträffande *statligt administrationsbidrag m. m.*, av herrar *Bohman* (m), *Ivar Johansson* (cp), *Per Jacobsson* (fp), *Nyman* (fp), *Wirtén* (fp), *Wallmark* (m) och *Nils-Eric Gustafsson* (cp), fröken *Ljungberg* (m) samt herrar *Nilsson* i Tvärälund (cp), *Andersson* i Knäred (cp), *Mundebo* (fp), *Elmstedt* (cp), *Wennerfors* (m) och *Eriksson* i Arvika (fp), vilka ansett, att utskottets yttrande i viss angiven del bort hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under 1 hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 47 och II: 57 samt I: 357 och II: 787, de två förstnämnda motionerna såvitt nu vore i fråga, till Bidrag till företagareföreningar m. fl.: Administrationskostnader för budgetåret 1970/71 på driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 8 500 000 kronor;

2, beträffande *statligt stöd till förstärkt företagsrådgivning*, av herrar *Ivar Johansson* (cp), *Per Jacobsson* (fp), *Nyman* (fp), *Wirtén* (fp), *Nils-Eric Gustafsson* (cp), *Nilsson* i Tvärälund (cp), *Andersson* i Knäred (cp), *Mundebo* (fp), *Elmstedt* (cp) och *Eriksson* i Arvika (fp), vilka ansett, att utskottets yttrande i viss del bort erhålla den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under 2 hemställa, att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 681 och

Ang. anslag till företagareföreningarna, m. m.

II: 798 som sin mening giva Kungl. Maj:t till känna vad reservanternas anförts;

3, beträffande *beloppsgränsen för hantverks- och industrilån*, av herrar *Bohman* (m), *Ivar Johansson* (cp), *Per Jacobsson* (fp), *Nyman* (fp), *Wirtén* (fp), *Wallmark* (m) och *Nils-Eric Gustafsson* (cp), fröken *Ljungberg* (m) samt herrar *Nilsson* i Tvärålund (cp), *Andersson* i Knäred (cp), *Mundebo* (fp), *Elmstedt* (cp), *Wennerfors* (m) och *Eriksson* i Arvika (fp), vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del lyda så, som reservationen visade, samt att utskottet bort under 4 hemställa, att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 692 och II: 767, såvitt nu vore i fråga, som sin mening giva Kungl. Maj:t till känna vad reservanternas anförts;

4, beträffande *avräkning av utestående garantilån*, av herrar *Bohman* (m), *Ivar Johansson* (cp), *Per Jacobsson* (fp), *Nyman* (fp), *Wirtén* (fp), *Wallmark* (m) och *Nils-Eric Gustafsson* (cp), fröken *Ljungberg* (m) samt herrar *Nilsson* i Tvärålund (cp), *Andersson* i Knäred (cp), *Mundebo* (fp), *Elmstedt* (cp), *Wennerfors* (m) och *Eriksson* i Arvika (fp), vilka ansett, att utskottets yttrande i viss del bort hava den avfattning, denna reservation visade, samt att utskottet bort under 5 hemställa, att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 137 och II: 149 samt I: 692 och II: 767, de två sistnämnda såvitt nu vore i fråga, som sin mening giva Kungl. Maj:t till känna vad reservanternas anförts;

5, beträffande *delegering av beslutanderätt om lånegarantier*, av herrar *Bohman* (m), *Ivar Johansson* (cp), *Per Jacobsson* (fp), *Nyman* (fp), *Wirtén* (fp), *Wallmark* (m) och *Nils-Eric Gustafsson* (cp), fröken *Ljungberg* (m) samt herrar *Nilsson* i Tvärålund (cp), *Andersson* i Knäred (cp), *Mundebo* (fp), *Elmstedt* (cp), *Wennerfors* (m) och *Eriksson* i Arvika (fp), vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss

del erhålla den ändrade lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under 6 hemställa, att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 692 och II: 767, såvitt nu vore i fråga, som sin mening giva Kungl. Maj:t till känna vad reservanternas anförts; ävensom

6, beträffande *anslag till Statens hantverks- och industrilånefond*, av herrar *Ivar Johansson* (cp), *Per Jacobsson* (fp), *Nyman* (fp), *Wirtén* (fp), *Nils-Eric Gustafsson* (cp), *Nilsson* i Tvärålund (cp), *Andersson* i Knäred (cp), *Mundebo* (fp), *Elmstedt* (cp) och *Eriksson* i Arvika (fp), vilka ansett, att utskottets yttrande i viss del bort hava den i reservationen angivna lydelsen samt att utskottet bort under 7 hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 347 och II: 394 till Statens hantverks- och industrilånefond för budgetåret 1970/71 på kapitalbudgeten under statens utlåningsfonder anvisa ett investeringsanslag av 30 000 000 kronor.

Herr **OLSSON, JOHAN**, (cp):

Herr talman! Företagareföreningarna, som vi nu diskuterar, har ju under drygt ett år successivt anpassat sig till den form av verksamhet som riksdagen stakade ut 1968. Det sägs att erfarenheterna av reformen hittills har varit goda. Styrelserna i sin nya sammansättning arbetar bra. Det har rätt ganska stor enighet om målsättningen i arbetet, och man har kunnat konstatera växande betydelse av föreningarnas insatser.

Verksamheten hindras dock främst av brist på medel. Man skulle kunna utveckla föreningarnas intentioner betydligt bättre och snabbare, om de medel som står till förfogande vore rikligare. Utvecklingen har också givit anledning till att ytterligare se på formerna för företagareföreningarnas verksamhet.

Man kan säga att företagareförening-

Ang. anslag till företagareföreningarna, m. m.

arna i stort har visat sig vara mycket lämpliga organ för regional verksamhet på detta område. Detta har visats inte minst från företagens men också från statsmakternas sida. Statsmakterna har lagt ökade arbetsuppgifter på företagareföreningarna, bl. a. lokaliseringsärenden. En ny uppgift består däri att föreningarna skall göra en uppföljning beträffande utvecklingen i de företag som tidigare har fått lokaliseringsbidrag.

Riksdagen har förut i år beslutat om riktlinjer för statens institut för företagsutveckling, och i samband därmed har också företagareföreningarna kommit in i bilden. Det har konstaterats att företagareföreningarna kan tjänstgöra som regionala organ även för den verksamhet som institutet för företagsutveckling avser att bedriva, främst på utbildningsområdet. Företagareföreningarna har alltså fått väsentligt ökade uppgifter.

Landstingen har också uppfattat företagareföreningarna som organ som kan vara verksamma på det regionala planet för att stimulera näringslivet. I flertalet landstingsområden har landstingen i samråd med företagareföreningarna överlåtit vissa näringspolitiska uppgifter.

Företagareföreningarnas betydelse framstår särskilt när det gäller att underlätta företagens anpassning till den hastigt förändrade utvecklingen på näringslivets område. Det erfordras för att företagen skall kunna hänga med en ständig anpassning och en ständig idéutveckling, och därvidlag kan företagareföreningarna ha en mycket stor uppgift att fylla som idégivare och rådgivare.

Omvandlingen av företagsstrukturen påkallar också insatser från företagareföreningarnas sida. Vi vet att de små företagen har speciella problem. Det förekommer en strävan mot stordrift och specialisering, och härvidlag kan företagareföreningarna betyda en del för att så att säga göra de små företagen

stora genom specialisering och genom inriktning och fördelning av tillgängliga arbetsuppgifter på ett rationellt sätt.

Sin största betydelse har företagareföreningarna för de små och medelstora företagen. På vissa orter i landet är det de små och medelstora företagen som bär upp huvudparten av näringslivet; föreningarnas betydelse för många orter är här uppenbar.

Samhället har ju till uppgift att driva en förutsättningsskapande politik. Det gäller också för näringslivets goda utveckling, som är en förutsättning för framsteg, för vår konkurrenskraft med andra länder, för vår levnadsstandard och för utvecklingen på olika områden.

Vi är väl tämligen ense om att insatser i fråga om rationalisering, utbildning och information om marknadsföring och företagsledning m. m. är nödvändiga. Jag tror att man kan säga att sådana insatser också är lönsamma. De kan ha avgörande betydelse för vårt näringslivs utveckling framöver. Det är en stor uppgift som företagareföreningarna har att inom sin sektor bidra till att främja näringslivet i sådan riktning att det leder till framsteg och till stabilisering och förbättring av vår levnadsstandard.

Målsättningen för företagareföreningarna — såsom den angavs i propositionen för två år sedan — var att föreningarna framför allt skulle ha till syfte att driva en allmänt produktionsfrämjande verksamhet. "Ett allmänt produktionsfrämjande syfte bör vara grundvalen för föreningarnas arbete", skrev man i propositionen. "Om den mindre företagsamheten skall kunna hävda sig i en allt hårdare konkurrens är det ett livsvillkor att de enskilda företagen målmedvetet tillvaratar de rationaliseringsmöjligheter som föreligger. Teknisk förnyelse, rationell marknadsföring och framsynt ekonomisk planering får härvidlag allt större betydelse." Det hette vidare i propositionen: "Genom fortsatt utveck-

Ang. anslag till företagareföreningarna, m. m.

ling av konsultations- och rådgivningsverksamheten bör föreningarna kunna stödja genomförandet av sådana åtgärder." Det är en målsättning som leder till att ökade medel måste ställas till föreningarnas förfogande.

Vi har i detta ärende en hel rad reservationer. Reservationen 1 omfattar administrationsbidraget till företagareföreningarna. Man har från kommerskollegiets sida ansett att 8,5 miljoner kronor bör anvisas av riksdagen för att behovet av administrationsmedel skall täckas. Men Kungl. Maj:t föreslår 7,5 miljoner kronor. Det kan vara värt att erinra om att ersättningen till företagareföreningarna lades om i samband med den nys nämnda propositionen. Tidigare fick föreningarna behålla ränteinkomsterna. Därmed gick alltså en viss del därav till administrationsarbete. Sedan blev det på det sättet att ränteinkomsterna från föreningarna betalades in till staten, men i stället tillerkändes företagareföreningarna ett ökat administrationsbidrag. Den förändringen innebar ingen ökning av föreningarnas tillgång på medel för administration. Företagareföreningarnas arbete har ändå ökat, som jag nämnde i början av mitt anförande. Vi tycker också att det är oriktigt att motivera en begränsning av de statliga bidragen i detta fall med att landstingen anslår medel till företagareföreningarna. Det är enligt vår mening oriktigt, därför att landstingen i dag också har ställt speciella krav på föreningarna, vilket kan fordra speciell personal utöver den som behövs för att uppfylla den målsättning staten har satt upp för föreningarna.

Enligt de rapporter som ingått från landets olika föreningar lär det vara mycket svårt att utveckla verksamheten med nuvarande medelstillgång. Vi har också sett det så att företagareföreningarnas grundläggande informationsverksamhet måste vara avgiftsfri för företagen, även om man skall bedriva en hel del av konsultationsverk-

samheten med avgiftsbeläggning. Om företagareföreningarna skall bygga ut sin verksamhet måste de till en början vara relativt generösa för att visa var de finns och vad de kan och försöka förmå företagen att anlita föreningarna i olika avseenden. Det finns här ett naturligt och gammalt motstånd som föreningarna måste övervinna. Därför erfordras även i det avseendet — om man skall uppnå målsättningen — en ökad anslagstilldelning.

Övriga reservationer skall jag beröra helt kortfattat. Herr Per Jacobsson kommer senare att gå in på detaljerna härvidlag. Reservation nr 2 bygger på ett motionsförslag om en speciell företagsrådgivning. Motionärer och reservanter vill att en sektion inom företagareföreningarna mer ingående än nu skall kunna följa ett särskilt företag och vara rådgivare vid uppläggnen av företagets verksamhet samt också när det gäller uppföljningen av verksamheten. Man vill alltså ha en kontinuerlig rådgivning från företagareföreningarna till de enskilda företagen. Vi tror att det skulle vara ett värdefullt medel i den allmänna strävan som jag har talat om. Vi vill alltså ha till stånd en prövning av den idén och ett förslag i samma syfte.

Reservationen 3 riktar sig mot lånegränsernas nivå. För närvarande får företagareföreningarna i direkt lån utgiva 150 000 kronor, och det beloppet föreslås bli höjt till 200 000 kronor. Motivet är dels att företagen behöver ökade medel i den allmänna rationalisering som är på gång, dels att penningvärdeförsämringen fortgått. Man skulle återställa relationerna om man höjde gränsen till 200 000 kronor.

Vi har också i reservationen 4 föreslagit att man, vid bedömning av direktlånen och den ram man har att hålla sig inom, inte skall ta hänsyn till utestående garantilån. Som det nu är avräknas eventuella utestående garantilån från den ram inom vilken föreningarna kan lämna direktlån.

Ang. anslag till företagareföreningarna, m. m.

Reservationen 5 gäller delegering av beslutanderätten i fråga om garantilån. Detta förslag fördes fram också i utredningsarbetet och i samband med propositionen för två år sedan. Vi vill att företagareföreningarna här skall få litet större handlingsfrihet och ha möjlighet att lämna även garantilån upp till 200 000 kronor.

I reservationen 6 slutligen är det fråga om medelstildelningen till hantverkslånefonden. Utskottet föreslår ett anslag på 20 miljoner kronor liksom tidigare, och vi vill öka det anslaget till 30 miljoner kronor. Företagareföreningarnas förbund har beräknat medelsbehovet till 38 miljoner kronor. Motivet för denna reservation är framför allt den hårda kreditåtstramningen. Vi vet att efterfrågan på lån hos företagareföreningarna ökat mycket kraftigt på senare tid. Ett flertal föreningar saknar för närvarande medel att låna ut. Vi menar att det vore angeläget att med ett ökat anslag till hantverkslånefonden stimulera en ökad långivning från företagareföreningarna till de företag som verkligen är i en prekär situation på grund av det hårda kreditmarknadsläget.

Herr talman! Med detta ber jag att få yrka bifall till samtliga reservationer vid utlåtandet.

Herr JACOBSSON, PER, (fp):

Herr talman! Jag kan helt instämma i de synpunkter som herr Johan Olsson har framfört beträffande företagareföreningarnas uppgifter och situation. Därför skall jag bara göra några randmärkningar till de olika reservationsyrkandena, och med hänsyn till det "laddade intresse" som denna fråga uppenbarligen tilldrar sig i kammaren skall jag försöka fatta mig ganska kort.

Det är riktigt som herr Johan Olsson har sagt, att företagareföreningarna har fått en starkt växande betydelse, inte bara när det gäller den verksamhet

föreningarna ursprungligen haft att ombesörja utan också i egenskap av ett betydelsefullt utrednings- och kontaktorgan på det lokaliseringspolitiska området. Företagareföreningarnas verksamhet har en speciell betydelse för de mindre företagen som dock representerar, som det har sagts här, en mycket stor del av tillverkningsindustrin i vårt land och som sysselsättningsmässigt, särskilt i de norra delarna av landet, spelar en så stor roll i vårt näringsliv. Samtidigt ökar ju också behovet av rådgivning och service bland denna grupp av företagare. Företagareföreningarna fungerar som ett kontaktskapande organ mellan företagare och kunder, mellan företagare och kreditinstitut, mellan företag, arbetsmarknadens parter och olika samhällsorgan.

Alla dessa uppgifter ställer ständigt ökade krav på föreningarnas kapacitet, vilket gör att administrationen måste byggas ut, moderniseras och effektiviseras. Vi har i bedömningen av föreningarnas anslagsbehov följt kommerskollegiums beräkningar. Vi kan inte dela departementschefens uppfattning att administrationsbidraget bör minskas därför att även landstingen lämnar vissa bidrag till samma ändamål. Företagareföreningarnas förbund har beräknat behovet till 10,5 miljoner kronor. Vid bedömningen av detta medelsbehov har även hänsyn tagits till de vidgade arbetsuppgifter som företagareföreningarna har fått såsom regionala organ för den verksamhet som statens institut för hantverk och industri bedriver. Mycket starka skäl talar sålunda enligt vår bedömning för att administrationsbidraget bör höjas till det belopp som vi föreslår i reservationen. Alldeles särskilt betydelsefullt är det ju att föreningarna kan fullfölja och utveckla sin verksamhet i de norrländska länen som ett viktigt komplement i den lokaliseringspolitiska utveckling som pågår. I det nya skede som inträder på det här området kommer säkerligen också att krävas andra och större insatser.

Ang. anslag till företagareföreningarna, m. m.

Vad gäller reservationen 2, som rör en förstärkt företagsrådgivning, möter vi ett behov som med ökad styrka tränger sig på. Det måste vara betydelsefullt att företagarna i allt större utsträckning kan begagna sig av den rådgivning som företagareföreningarna har möjlighet att lämna. Men för att det skall vara möjligt för föreningarna att ge sådan rådgivning och handledning till företagarna som dessa verkligen kan ha nytta av — en kvalificerad service — är det nödvändigt att också föreningarnas ekonomiska möjligheter ökas. Jag tror att vi här har ett klart samhällsintresse som det är angeläget att tillgodose.

Vad gäller reservationerna 3, 4 och 5 som rör beloppsgränsen för hantverks- och industrilån, avräkning av utestående garantilån och delegering av beslutanderätt skall jag inte göra några kommentarer utöver vad herr Johan Olsson har gjort. Jag vill bara säga att det säkerligen är viktigt och sakligt riktigt att föreningarna får större utrymme och rörelsefrihet på det här området så att de bättre och mera ändamålsenligt kan fullgöra sina uppgifter på ett sätt som snabbt löser de problem som kan uppstå i detta sammanhang.

Beträffande frågan om anslag till statens hantverks- och industrilånefond säger utskottet att en allmän justering av utlåningsnivån med hänsyn till rådande kreditrestriktioner inte kan anses påkallad. Vi som svarar för reservationen har en precis motsatt uppfattning. Just den svårighet som de mindre företagen har i dag att få sina behov tillgodosedda på kreditmarknaden anser vi vara ett starkt och bärande skäl för att motivera den höjning av fonden som vi här föreslår. Det gäller här att tillgodose ett viktigt samhällsintresse, och vi anser den höjning av fonden med tio miljoner kronor som vi föreslår i hög grad motiverad.

Herr talman! Jag ber att med dessa korta kommentarer få yrka bifall till reservationerna.

Herr KAIJSER (m):

Herr talman! Strängt taget skulle jag kunna inskränka mig till att i allt väsentligt instämma i vad de båda föregående talarna har sagt. Vi är alla helt övertygade om företagareföreningarnas mycket stora betydelse som rådgivande organ, som förmedlare av kontakter med olika samhällsorgan och även av kontakter med kreditinstituten. Vi är också övertygade om att de kan behöva ökade möjligheter att röra sig med och att de belopp som är beräknade för deras administration är låga. Därför har vi anslutit oss till reservationen 1. Vi är även på det klara med att de lånebelopp som tidigare var bestämda har fått sitt värde sänkt på grund av penningvärdets förändring samt därför att alla möjliga saker, verktyg och instrument etc., blivit mera komplicerade och därför dyrare. Av denna anledning stöder vi reservationen 3 om en höjning till 200 000 kronor av de lån som företagareföreningarna skall kunna direkt bestämma om.

Vi har också anslutit oss till reservationerna 4 och 5. Anslutningen till reservationen 5 innebär en ändring från det ställningstagande vi haft från början, men vi anser att när företagareföreningarnas styrelse fått en majoritet av representanter från samhällsorgan finns det inte längre någon anledning till att de inte skall få tillfälle att bevilja lånegarantier.

Slutligen vill jag nämna att jag har mycket starka sympatier för reservationen 2, som gäller frågan om en förstärkt företagsrådgivning. Jag tror att det är en väsentlig uppgift och att denna fråga är av stor betydelse för den mindre företagsamheten.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till de reservationer där herr Bohman står som första namn. Jag yrkar även bifall till reservationen 2.

Herr WÅÅG (s):

Herr talman! Även jag kan instämma i de allmänna värderingar som herr

Ang. anslag till företagareföreningarna, m. m.

Johan Olsson gjort beträffande den mindre företagsamhetens betydelse och om företagareföreningarnas roll och deras behov av stöd.

Reservationerna 3, 4 och 5 innebär förändringar i den organisation som vi genomförde 1968. Den har ännu inte gällt i två år, och det är för tidigt att nu göra förändringar. I reservationen 3 vill man ha en höjning av beloppsgränsen för direktlån från 250 000 kronor till 300 000. I reservationen 4 vill man att utestående garantilån inte skall räknas in i maximibeloppet för lånen. I reservationen 5 vill man ha en vidgad delegering.

Ett annat skäl för utskottet att inte vara med om dessa önskemål är det allmänna kreditläget. Det krävs nu en noggrann prövning vid fördelningen av de resurser som finns tillgängliga på kreditområdet. Därför finner utskottet det äventyrligt att föreslå en ändring.

I reservationen 6 föreslås en höjning med 10 miljoner kronor av anslaget på kapitalbudgeten till statens hantverks- och industrilånefond. Denna fråga har diskuterats i anslutning till tilläggsstaten tidigare i år. Med de motiveringar som då anfördes har utskottet funnit sig inte kunna biträda förslaget.

Administrationsbidraget har i propositionen i år höjts från 5,8 till 7,5 miljoner kronor. År 1967/68 utgjorde administrationsbidraget 1,6 miljoner kronor plus utestående räntor, tillsammans 4,5 miljoner kronor. Budgetåret 1968/69 anslogs 5 miljoner kronor till administrationskostnader, 1969/70 var anslaget 5,8 miljoner kronor, och för 1970/71 föreslås summan höjd till 7,5 miljoner kronor. Det har således skett en kontinuerlig höjning, väsentligt större än den som motsvaras av penningvärdets förändring. Samtidigt har statens kostnader för täckande av förluster i anledning av stödet till hantverks- och industriföretagen stegrats kraftigt. Budgetåret 1967/68 var summan härför 3,5 miljoner kronor, 1968/69 var den 5,5 miljoner kronor, 1969/70 var den uppe

i 7 miljoner kronor, och man bedömer den för budgetåret 1970/71 till 9 miljoner kronor.

Reservanternas motivering för att höja administrationsbidraget med ytterligare en miljon kronor utöver de 7,5 miljoner kronor, som jag nämnde, är dels att man vill följa upp den förstärkning som kommer att ske genom omorganisation av SHI:s verksamhet, dels att man vill ha en vidgad allmän ökning av verksamheten i Norrland. Företagareföreningarnas verksamhet tillförs ytterligare ett tillskott genom organisationsförändringen av Statens institut för hantverk och industri, SHI. Det kommer också att föra med sig en regional förstärkning av rådgivningen. Hur denna förstärkning skall följas upp är ännu för tidigt att bedöma. Därför har utskottet inte kunnat biträda det argumentet för att höja administrationsbidraget.

Det talas mycket om Norrland i dessa sammanhang, men det är att märka att företagareföreningarnas verksamhet inte i första hand skall vara lokaliseringspolitisk. Utskottet har därför inte kunnat biträda en höjning av administrationsbidraget utöver de 7,5 miljoner kronor som propositionen föreslår.

Reservationen 2 slutligen tar upp en konstruktiv fråga, den om hur man skall få företagare att i tid söka hjälp med rådgivning. Det allmänna intrycket är att man begär hjälp alldeles för sent. Den rådgivning man behöver är inte bara av ekonomisk utan kanske främst av teknisk och marknadsmässig art. Det krävs en attitydförändring hos företagarna, och en sådan kan knappast åstadkommas av staten. För det krävs i första hand insatser av företagarnas egna organisationer. Detta är utskottets motivering till att inte kunna biträda reservationen 2.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan på samtliga punkter.

Ang. anslag till företagareföreningarna, m. m.

Herr OLSSON, JOHAN, (cp):

Herr talman! Jag skall helt kort kommentera något av det herr Wååg här har anfört.

Han framhåller att det är för tidigt att vidta vissa av de föreslagna ändringarna, eftersom så kort tid förflutit sedan riksdagen beslutade om de stora riktlinjerna för företagareföreningarnas verksamhet. Att höja lånegränsen från 150 000 till 200 000 kronor är i och för sig ingenting som det krävs är av erfarenhet av företagareföreningarnas verksamhet för att kunna ha en mening om. Inflationstakten har ju varit mycket hastig på senare år, och den tycks gå ännu fortare framöver. Det bör vara skäl nog för att höja bidragsbeloppet. Ett annat skäl är att den av riksdagen år 1968 uppdragna målsättningen för företagareföreningarna skall kunna uppfyllas. Redan då ansåg man att det var ett så angeläget ändamål att ge dessa lån att bidragsbeloppet borde ha blivit större än det blev.

Delegeringen är en fråga om förtroende och kunnande. Erfarenheterna från den nya låneformen har enligt vår uppfattning visat att det är möjligt — många trodde att det var möjligt redan tidigare — att delegera beslutanderätten till företagareföreningarna när det gäller lån upp till en viss gräns. Huvudmotivet härtill är att föreningarna har god lokalkännedom och därför möjlighet att ta det ökade ansvar som följer med att de själva får fatta beslut i frågor rörande garantilån upp till ett visst belopp.

Herr Wååg sade också att anslaget för administrationen har ökat. Det kan vara riktigt, men företagareföreningarna har också fått betydligt ökade uppgifter. Jag talade i går med en direktör för en företagareförening i ett Norrlandslän. Han sade att bara uppföljningen av lokaliseringsärenden inom hans län krävde två man, och de hade bara tre tjänstemän förutom honom själv. De känner sig helt överlastade av arbetet med att på ett vettigt sätt upp-

fylla den uppgift som staten lagt på företagareföreningarna att så att säga ärligen följa upp de stödåtgärder som staten tidigare lämnat företagsamheten. Det är alltså en ny och stor uppgift. Visserligen är det sant att företagareföreningarna inte primärt skall vara lokaliseringsorgan, men jag tror att samma förhållanden råder i hela vårt land med undantag för vissa expansiva tätområden, nämligen att företagareföreningarna har en verkligt stor uppgift här och att de också i viss mån kunnat stödja eller driva en lokaliseringspolitisk linje även på orter utanför stödområden. Det finns därför skäl till att ett anslag bör beviljas dem, som i varje fall täcker merkostnaderna för de uppgifter som företagareföreningarna tar på sig för att i viss mån stödja en allmänt uttalad målsättning för näringspolitiken.

I landshövding Lemnes lokaliseringstudering sägs att företagareföreningarnas arbete är av mycket stor betydelse och att den verksamheten bör utökas.

Herr talman! Med detta har jag kommenterat herr Wåågs inlägg, och det finns ingen anledning att ändra mitt yrkande om bifall till reservationerna.

Herr WÅÅG (s):

Herr talman! Det kan inte vara odelat angenämt för företagareföreningarna att på det sätt som herr Johan Olsson föreslår ta på sig ansvaret för en ökad utlåning i ett kreditläge som är så pass ansträngt som det nuvarande. Jag är övertygad om att företagareföreningarna själva vill ha god erfarenhet av den utlåningsverksamhet som nu drives innan de tar på sig ett ännu större ansvar.

Herr OLSSON, JOHAN, (cp):

Det är självklart att det blir ett ökat ansvar som företagareföreningarna får ta på sig, men jag tror att de är beredda att göra det. Det är också klart

Ang. anslag till företagareföreningarna, m. m.

att detta ökade förtroende får byggas upp successivt. Verksamheten kommer hela tiden att ske i samråd med de centrala myndigheterna. Jag tror att det är ett sätt att främja företagareföreningarnas möjligheter till att vara en verkligt aktiv faktor för näringslivets utveckling på framför allt mindre och medelstora orter.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas särskilt beträffande varje punkt av utskottets i förevarande utlåtande gjorda hemställan.

I fråga om *punkten 1*, fortsatte herr talmannen, hade yrkats dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Bohman m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 1 betecknade reservationen.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Olsson, Johan*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 55 punkten 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Bohman m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 1 betecknade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt

hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Olsson, Johan*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 60;

Nej — 43.

Därefter gjorde herr talmannen enligt de rörande *punkten 2* förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Ivar Johansson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 2 betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Olsson, Johan*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 55 punkten 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Ivar Johansson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 2 betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Olsson, Johan*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ang. anslag till företagareföreningarna, m. m.

Ja — 73;
Nej — 30.

På gjord proposition bifölls härpå utskottets hemställan i *punkten 3*.

Vidare gjorde herr talmannen i enlighet med de avseende *punkten 4* förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Bohman m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 3 betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Olsson, Johan*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 55 *punkten 4*, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Bohman m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 3 betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Olsson, Johan*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 61;

Nej — 44.

Med avseende å *punkten 5*, anförde nu herr talmannen, hade yrkats dels bifall till utskottets hemställan, dels ock

att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Bohman m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 4 betecknade reservationen.

Därpå gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Jacobsson, Per*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 55 *punkten 5*, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Bohman m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 4 betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Jacobsson, Per*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 61;

Nej — 43.

Ytterligare gjorde herr talmannen enligt de beträffande *punkten 6* förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Bohman m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 5 betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposi-

Om stöd till ungdomsorganisationernas tidskrifter och internationella kontaktverksamhet

tion vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Jacobsson, Per*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 55 punkten 6, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Bohman m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 5 betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Jacobsson, Per*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 61;

Nej — 43.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

Vidkommande de angående *punkten 7* framkomna yrkandena gjorde herr talmannen därefter propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Ivar Johansson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 6 betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Jacobsson, Per*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt

efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 55 punkten 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Ivar Johansson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 6 betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Jacobsson, Per*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 72;

Nej — 31.

Därjämte hade 2 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Slutligen bifölls på gjord proposition utskottets hemställan i *punkten 8*.

Om stöd till ungdomsorganisationernas tidskrifter och internationella kontaktverksamhet

Föredrogs ånyo allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 27, i anledning av motioner om stöd till de fria och frivilliga organisationernas informationsverksamhet, om stöd till ungdomsorganisationernas tidskrifter och internationella kontaktverksamhet samt om statsbidrag till handikapporganisationer för utgivande av tidningar och tidskrifter.

Om stöd till ungdomsorganisationernas tidskrifter och internationella kontaktverksamhet

Till allmänna beredningsutskottet ha-
de hänvisats

dels de likalydande motionerna I: 745,
av herr *Karlsson, Göran*, samt II: 882,
av herr *Nilsson* i Kristianstad och herr
Björk i Påarp,

dels de likalydande motionerna I: 986,
av herr *Wikström m. fl.*, och II: 1148,
av herr *Ullsten*,

dels ock de likalydande motionerna
I: 987, av herr *Wirmark*, och II: 1151,
av herr *Zachrisson m. fl.*

I motionerna I: 986 och II: 1148 ha-
de yrkats, att riksdagen i skrivelse till
Kungl. Maj:t skulle hemställa om ut-
redning och förslag till statligt ekono-
miskt stöd till ungdomsorganisationer-
nas tidskriftsutgivning och internatio-
nella kontaktverksamhet.

I motionerna I: 987 och II: 1151 ha-
de föreslagits, att riksdagen i skrivelse
till Kungl. Maj:t skulle anhålla om en
utredning angående stöd åt de fria och
frivilliga organisationernas informa-
tionsverksamhet.

Utskottet hade i det nu ifrågavaran-
de utlåtandet på åberopade grunder
hemställt,

1) att motionerna I: 986 och II: 1148
icke måtte föranleda någon riksdagens
åtgärd;

2) att motionerna I: 987 och II: 1151
icke måtte föranleda någon riksdagens
åtgärd; samt

3) att motionerna I: 745 och II: 882
icke måtte föranleda någon riksdagens
åtgärd.

Herr **WIKSTRÖM** (fp):

Herr talman! I den motion i detta
ärende som bär mitt namn aktualiseras
en rad principiella och praktiska fråge-
ställningar gällande ungdomsorganisa-
tionernas arbete. Låt mig först ge några
synpunkter på avvägningen mellan ett
obundet och ett specialdestinerat stöd.

I princip är jag för att samhällets
stöd till ungdomsorganisationerna skall
vara obundet. Det bör naturligtvis va-

ra generellt och helst successivt byggas
ut. På vissa punkter har samhället ändå
tillgripit mer specialdestinerade stöd-
former. Låt mig ge några exempel.

Samhället ger stöd till organisatio-
nernas medverkan i upplysningskam-
panjer i narkotikafrågan. SIDA ger stöd
till vissa ungdomsorganisationers bi-
ståndsarbete i u-länderna. SIDA ger
också anslag till en del ungdomsorga-
nisationers projekt för u-landsinforma-
tion i vårt land. Statens ungdomsråd
har givit stöd till vissa organisationers
produktion av filmer och bildband. Det
finns alltså exempel på att man vid si-
dan av det generella stödet har tillgri-
pit speciella åtgärder, därför att en
sak har upplevts såsom särskilt ange-
lägen av samhället.

I vår motion har vi aktualiserat två
typer av specialdestinerat stöd. Låt mig,
herr talman, mycket kortfattat få om-
nämna dem.

Det gäller först stödet till ungdoms-
organisationernas utgivning av tidning-
ar och tidskrifter. Bakgrunden till att
vi bedömer ett sådant stöd angeläget är
inte bara att posttaxorna har höjts så
kraftigt, inte bara att framställnings-
kostnaderna har ökat oroväckande och
inte bara att också den höjda mervär-
deskatten kommer att drabba denna
sektor utan framför allt det faktum att
ganska många ungdomsorganisationer i
vårt land under senare år har tvingats
lägga ned sina tidningar och tidskrif-
ter. Det är beklagligt inte bara därför
att den interna debatten i de organisa-
tionerna utarmas, idéutbytet blir mind-
re, utan också därför att samhällsde-
batten i stort kommer att lida av det.

Vi har för närvarande en ganska
märklig situation när det gäller opi-
nionsbildning på ungdomssektorn. I
dagstidningarna och inte minst i Sve-
riges Radio ger man alltid stort utrym-
me åt uppseendeväckande demonstra-
tioner som görs av olika ungdomsgrup-
per. Tillfälliga opinionsgrupper får all-
tid utrymme för sina åsikter och tan-

Om stöd till ungdomsorganisationernas tidskrifter och internationella kontaktverksamhet

kegångar, aldrig så extrema åsiktsgupperingar speglas i dagstidningarna och etermedierna. Men precis som försvarsministern påpekade i ett anförande i fjol finner jag det orimligt att man inte skall kunna på motsvarande sätt spegla det lugna, metodiska och ofta till det yttre föga uppseendeväckande arbete som bedrivs av vårt lands stora ungdomsorganisationer på riksplanel och inte minst i de många energiskt arbetande lokala ungdomsföreningarna och klubbarna. Vi kan inte komma åt det sätt på vilket pressen och etermedierna speglar de här frågorna. Men självfallet skulle man från samhällets sida genom att ge stöd åt de tidningsorgan som ungdomsförbunden har skapa en bättre och rimligare balans.

Nu hänvisar utskottet till den sittande litteraturutredningen. Det skulle väl vara gott och väl om inte denna litteraturutredning haft ett par andra små uppgifter dessutom att syssla med. Den skall nämligen analysera situationen på bokmarknaden sedan bruttoprisförbudet efter den 1 april i år trätt i kraft — en fråga som inte bara vi som i vårt dagliga arbete sysslar med höcker upplever som oroväckande och där ingen vet vad utfallet blir. Dessutom har man ett par andra små frågor, frågorna om författarsättningen, frågorna om biblioteksverksamheten och utbyggnaden av densamma. Man skall också göra läs-vaneundersökningar. Är det någon som tror att man vid sidan av de uppgifterna skall få tid att under de närmaste åren ta upp denna specialfråga om stöd till ungdomstidningarna som naturligtvis i jämförelse med frågekomplexen om bibliotekens ställning och resurser och om situationen på bokmarknaden är mycket blygsam? Men för ungdomsorganisationerna skulle ett sådant stöd betyda oerhört mycket och bidra till att nyansera bilden av vad svensk ungdom gör och kanske också ge ett annat uttryck för vad många ungdomar känner, tänker och tycker. Jag

tror det är en stor risk att överlämna denna fråga till litteraturutredningen. När den en gång eller om den en gång kommer med förslag på det här området kan ganska många av de ungdomstidningar som ges ut i dag redan ha försvunnit.

Den här attityden från utskottets och samhällets sida är så mycket märkligare som vi redan har ett ganska omfattande stöd till dagspressen. Vi har också ett stöd som utgår till ett antal kulturtidskrifter, jag vill minnas att det rör sig om ett 20-tal. Jag tycker det är bra, dagspressen behöver det stöd den kan få. Kulturtidskrifterna har en svår situation, och det är angeläget att det stödet byggs ut. Men denna kategori av tidningar, ungdomsorganisationernas och i en annan motion nämns även handikapporganisationernas tidningar, drabbas av pålagor som de andra tidningarna till viss del har sluppit. Kan det vara rimligt att man bara skjuter denna fråga framför sig och säger att litteraturutredningen får ta hand om den?

Nu har både i en socialdemokratisk motion av herrar Wirmark och Zachrisson m. fl. och i en folkpartistisk motion begärts en utredning om denna fråga och förslag till åtgärder som rimligen skulle kunna läggas fram någon gång under nästa år. Jag tror att det hade varit klokt om utskottet hade tillstyrkt denna motion från socialdemokratiskt och folkpartistiskt håll därför att frågan är angelägen och därför att den inte rimligen kan vänta på en ovisst behandling någon gång i framtiden i litteraturutredningen.

Den andra punkten som vi har tagit upp i motionen gäller stödet till ungdomsorganisationernas internationella kontaktverksamhet. När en gång i världen statens ungdomsråd tillskapades gjordes den arbetsfördelningen, i och för sig ganska dubiös, att Sveriges ungdomsorganisationers landsråd skulle syssla med den internationella kontakt-

Om stöd till ungdomsorganisationernas tidskrifter och internationella kontaktverksamhet

verksamheten — rådet skulle vara ungdomsorganisationernas eget frivilliga organ — och statens ungdomsråd med de stora samordningsuppgifterna på det nationella planet.

De som har följt med landsrådets arbete genom åren vet att man ständigt har pressats av dålig ekonomi. Ungdomsorganisationerna har inte kunnat prioritera den internationella kontaktverksamheten så som vore önskvärt.

Härtill kommer att det under senare år har visat sig att man från ungdomsorganisationernas sida inte längre vill vara med om den typ av internationella konferenser som i stor utsträckning har finansierats av stiftelser och fonder vilka haft en ur politisk synpunkt ganska tveksam karaktär. Därför har man i flera fall från svensk sida avstått från att delta i konferenser; man har dragit sig ur internationella sammanhang på grund av dessa förhållanden.

Kan det vara rimligt att i en tid som blir alltmer internationaliserad ungdomsorganisationerna inte skall ha rimliga möjligheter att skapa kontakter över gränserna? Ja, då säger man självfallet från deras sida som anser att denna fråga inte behöver utredas närmare, att det är ungdomsorganisationernas egen sak att göra en avvägning mellan det arbete man bedriver i vårt land och den internationella kontaktverksamheten. Det är riktigt, men det finns knappast ungdomsledare i vårt land som i valet mellan dessa arbetsuppgifter kan säga: "Vi avstår från en mängd arbetsuppgifter i vårt eget land som vi tycker är angelägna — lokalt, regionalt och centralt — och satsar mera på att ett antal ungdomsledare skall få resa till internationella konferenser." Även om man skulle vilja göra en sådan avvägning finns det inga möjligheter att ens i organisationerna få gehör för den. Därför vore det enligt min mening klokt att man också på den här punkten hade någon form av specialdestinerat stöd från samhällets sida.

Vi talar i motionen om en europeisk ungdomsfond. Sedan motionen väcktes har vi fått besked om att man i Europarådet i princip har beslutat sig för att inrätta en sådan. Det kommer att ge vissa ökade möjligheter, men vi tycker att man också i vårt land skulle ha antingen en central fond eller speciella anslag till ungdomsorganisationerna inom just denna sektor. Det rör sig givetvis inte om några våldsamma belopp, men det skulle underlätta för ungdomsorganisationerna att skapa och bibehålla internationella kontakter.

Herr talman! Det vore naturligtvis frestande att ställa ett yrkande på denna punkt. Jag skall avstå från det men har gärna velat framföra dessa synpunkter. Jag är rätt övertygad om att man från ungdomsorganisationernas sida med beklagande konstaterar att utskottet har varit så kallsinnigt redan till tanken på att utreda dessa två former av specialdestinerat stöd.

Häri instämde herr *Lindblad* (fp).

Under herr Wikströms anförande hade herr talmannen uppstått och avlägsnat sig, varvid ledningen av kammarens förhandlingar övertagits av herr förste vice talmannen.

Herr **CARLSSON, OSCAR**, (s):

Herr talman! Den föregående ärade talaren ställde inget yrkande. Han menade dock att utskottet hade varit kallsinnigt till de motioner som här föreligger.

Jag kan inte underlåta att erinra herr Wikström om att vi så sent som vid höstriktsdagen 1969 behandlade motioner om ekonomiskt stöd till de ideella rörelsernas tidskriftsutgivning. Statsutskottet anförde då att övervägande skäl talade för en samlad prövning av frågan om stöd till tidskriftsutgivning och att motionerna därför borde överlämnas till 1968 års litteraturutredning. Detta blev också riksdagens beslut. Ut-

skottet har inhämtat att motionerna har överlämnats till litteraturutredningen för att tagas i beaktande i det fortsatta utredningsarbetet.

Vad beträffar handikapporganisationerna så har utskottet inhämtat att handikapputredningen i sina direktiv har att utreda även denna sak, och handikapputredningen meddelar att man avser att nästa år framlägga förslag i hörande frågor. Därvid kommer, säger handikapputredningen, tidskriftsverksamheten också att behandlas.

När det sedan gäller frågan angående ungdomsorganisationernas internationella kontaktverksamhet så har vi bara velat erinra om att fr. o. m. budgetåret 1969/70 får bidragen till ungdomsorganisationernas centralverksamhet användas även för detta ändamål. Statens ungdomsråd framhåller att en av rådets mest angelägna uppgifter är att i sin utredande och planerande verksamhet fortlöpande uppmärksamma problemen rörande organisationernas internationella kontaktverksamhet.

Det är just med dessa erinringar som utskottet har ansett att det för närvarande inte finns anledning till ytterligare utredning av dessa frågor.

Herr WIKSTRÖM (fp):

Herr talman! Vi är i riksdagen vana vid att nöja oss med att hänvisa till att en utredning är tillsatt. Men inom ungdomsorganisationerna är man inte alltid tillfredsställd med beskedet att en utredning pågår. Jag tror att det hade varit klokt om man hade bifallit dessa yrkanden och nästa år fått ett konkret förslag om stöd till ungdomsorganisationernas tidskrifter. Men vi får hoppas att de andra utredningar, som sysslar med dessa frågor, verkligen prioriterar dem.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Om åtgärder för att minska frekvensen av hjärtinfarkt

Föredrogs ånyo allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 28, i anledning av motioner om åtgärder för att minska frekvensen av hjärtinfarkt.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 651, av fru *Florén-Winther*, och II: 806, av fru *Sundberg*, hade anhållits, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte giva till känna vad i motionerna anförts.

Motionärerna hade ansett det vara erforderligt med större insatser av förebyggande verksamhet för att förhindra en fortsatt ökning av det antal personer som drabbades av hjärtinfarkt.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på anförda skäl hemställt, att de likalydande motionerna I: 651 och II: 806 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Vid utlåtandet fanns fogat ett särskilt yttrande av fru *Florén-Winther* (m).

Fru FLOREN-WINTHER (m):

Herr talman! I anledning av mitt särskilda yttrande vid behandlingen av motionerna I: 651 och II: 806 angående åtgärder för att minska frekvensen av hjärtinfarkt vill jag understryka att utskottet enligt min mening inte har sett nog allvarligt på detta problem.

Hjärtsjukdomarna och hjärtinfarkterna tillhör ju de stora folksjukdomarna i det svenska samhället. Om man studerar statistiken i Statistisk årsbok finner man att 25 000 människor i vårt land varje år dör i hjärtsjukdomar, och man finner även att internationellt ligger vårt land nästan högst när det gäller dödligheten i hjärtsjukdomar. Det är mot den bakgrunden som denna motion har kommit till.

Socialstyrelsen har vid remissbehandlingen framhållit att man inom den förebyggande hälsovården aktivt arbetar bl. a. på utbyggnad av hälsoupplýsning

Om åtgärder för att minska frekvensen av hjärtinfarkt

för att påpeka olika "riskfaktorer" för hjärtinfarkt. För mig har det då telt sig helt naturligt att också en informationsskrift, upptagande de vanligaste symtomen på hjärtinfarkt, borde utarbetas för att ge ökad kunskap både om förebudet till sjukdomen och om sjukdomsbildens utveckling, som ju kan vara utomordentligt dramatisk och kräva snabbt handlande och kunskaper för att rädda liv.

I fråga om bättre utrustade ambulanser för snabb hjälp, framför allt åt de hjärtsjuka, anser jag att socialstyrelsen bör arbeta mer aktivt för att sjukvårdens huvudmän över lag skall följa standardkraven på utrustade ambulanser, och hoppas att även styrelsens arbetsgrupp, som har till uppgift att se över ambulanspersonalens utbildning, påskyndar arbetet och verkligen satsar på en grundlig utbildning i syfte att hjälpa dessa sjuka människor.

Till sist, herr talman, vill jag inte acceptera utskottets resonemang om att den specialutrustade ambulansen i Malmö inte kan komma till användning på grund av personalbrist. När situationen gäller människoliv kan sådant inte få ligga till grund för ett riksdagens uttalande. Det är en organisationsfråga som, efter vad jag kan förstå, helt faller på huvudmännen.

Herr **HERNELIUS** (m):

Herr talman! Jag vill också gärna inför denna "fullsatta" kammare anmäla att jag finner utskottets motivering allt annat än invändningsfri. Utskottet förefaller inte ha tagit riktigt allvarligt på detta ärende. Bland annat har utskottet gått förbi symtominformationen, som är så viktig och angelägen. Resonemanget från Malmö om ambulansernas utrustning kan ingalunda godtas, som fru Florén-Winther nyss påpekade.

Det förefaller dock som om socialstyrelsen såg litet mera seriöst på ärendet än vad utskottet har gjort. Man får

därför hoppas att motionen och denna debatt kommer att föranleda socialstyrelsen att — utan att riksdagen särskilt behöver skriva därom — vidta de åtgärder som begärts.

Herr **HEDLUND** (s):

Herr talman! Jag har inte deltagit i allmänna beredningsutskottets behandling av detta ärende, men jag känner mig ändå av flera skäl tvingad att ställa mig bakom vad man har skrivit i utskottets utlåtande.

Där redovisas ju att den upplysningskampanj, som motionärerna begär, redan är planerad och kommer att genomföras under nästa budgetår. Huruvida det i denna upplysningskampanj kommer att ingå några meddelanden till allmänheten om vikten av att ge akt på vissa symtom o. s. v. kan jag däremot inte uttala mig om. Det torde bli socialstyrelsens uppgift att pröva vad som lämpligen bör förekomma i den upplysningskampanjen. Beträffande kostvanor m. m. kommer i varje fall önskemålen att tillgodoses.

I fråga om utrustningen av ambulanserna är naturligtvis sjukvårdshuvudmännen oförhindrade att utrusta ambulanserna mer än vad som sker i dag. Det förvånar mig verkligen att fru Florén-Winther tar upp den frågan här i riksdagen, eftersom t. ex. Stockholms stad mycket väl skulle kunna utrusta sina ambulanser med den tekniska apparatur som efterlyses i motionen och som också nämns i utlåtandet. Det vittnar om en ganska cynisk inställning, tycker jag, när man säger att detta är en organisationsfråga.

Fru Florén-Winther avslutar sitt särskilda yttrande med att säga att personalsituationen inte får bli avgörande när det gäller att rädda liv. Men det är ju detta det är fråga om. Det finns inte ett tillräckligt antal läkare för att bemanna ambulanserna. Eller är det så att man i Stockholms stad har tillräckligt antal läkare men ändå underlåter att be-

Interpellation ang. dispens för visst öppethållande av butiker

manna ambulanserna? Det är i så fall en kritik som återfaller på de sjukvårdshuvudmän som av andra skäl än bristen på läkare underlåter att göra detta.

Jag är övertygad om att socialstyrelsen kommer att verka i den riktning som motionärerna här har angivit, och utskottet har inte ansett sig behöva tillstyrka motionsyrkandena.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Fru FLOREN-WINTHER (m):

Herr talman! Jag tror att vi kan vara överens om att det är socialstyrelsen som har att dra upp direktiv både för hur den förebyggande informationen skall byggas ut och för den symptominformation som jag hoppas skall bli möjlig med utgångspunkt från diskussionen här i dag.

När det gäller specialutrustade ambulanser är det också socialstyrelsen som har huvudansvaret för likformiga direktiv över hela landet. Jag tycker utskottets talesmans exempel från Stockholm, där man håller på och prövar dessa saker, är osakligt. I utskottets yttrande åberopas Malmö och man hänvisar till den enda ambulans som finns där och till personalbristen, vilket sker å Malmös vägnar.

Herr HERNELIUS (m):

Herr talman! Till herr Hedlund vill jag säga att frågan om utrustning av ambulanserna inte hade kommit upp här i kammaren om inte utskottet gjort sin märkliga skrivning.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, bifölls vad utskottet i det nu föredragna utlåtandet hemställt.

Anmäldes och godkändes tredje lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 147, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i lagen (1938:274) om rätt till jakt m. m. jämte motioner i ämnet; och

nr 149, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i lagen (1966:700) om vissa gemensamhetsanläggningar, m. m.

Interpellation ang. dispens för visst öppethållande av butiker

Herr AKERLUND (m) erhöll på begäran ordet och anförde:

Herr talman! På den allra senaste tiden förefaller tillämpningen av affärstidslagens bestämmelser angående kommunala myndigheters rätt att lämna dispenser för öppethållande av butiker ha övertagits av Kungl. Maj:t. I en rad uppmärksammade fall har nämligen endera tillstånd till öppethållande lämnats sedan kommunal instans vägrat sådant och länsstyrelse efter besvär avslagit detsamma respektive tillstånd nekats efter besvär när såväl kommunal instans som länsstyrelse medgivit öppethållande. Affärstidslagen ålägger som bekant kommun att vara dispensgivande myndighet, men medger ingalunda kommuner att efter gottfinnande avgöra ärenden om dylikt öppethållande. Lagen föreskriver nämligen kategoriskt att tillstånd skall lämnas om det är påkallat med hänsyn till allmänhetens intresse, varmed förstås konsumenterna enligt vad föredragande departementschefen anförde. Att kommunerna tillades dispensrätter berodde enligt förarbetena till lagen på att de ansågs äga den nödvändiga kännedommen om lokala förhållanden och allmänhetens önskemål. Vid lagens tillkomst ifrågasattes inte heller de kommunala organens kompetens. Emellertid infördes i lagen bestämmelse om förvaltningsbesvär, så att överklaganden kunde ske såväl hos länsstyrelse som hos Kungl. Maj:t. Genom att besvärsinstitutet kommit till användning

Interpellation ang. dispens för visst öppethållande av butiker

i så pass många fall och Kungl. Maj:t därvid ofta kastat överända de kommunala besluten synes betydande osäkerhet ha uppstått hur affärstidslagens 2 paragraf skall tolkas och tillämpas. Osäkerheten har därtill skärpts av att Kungl. Maj:t inte lämnat motiveringar till sina beslut. Om motiven blivit kända och offentliga skulle de givetvis kunnat ligga till grund för en klar praxis på området, men som det för närvarande är, svävar såväl de kommunala instanserna som de dispens sökande intressenterna i ovisshet om hur utsikterna att erhålla dispens skall bedömas. Kriterierna här för som visserligen är angivna i förarbetena till lagen synes inte längre vara helt tillämpliga.

På de skäl jag här anfört anhåller jag om första kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för handelsdepartementet få ställa följande fråga:

Är statsrådet villig att lämna första kammaren en redogörelse för de principer efter vilka Kungl. Maj:t tillämpar dispensbestämmelserna i affärstidslagens 2 paragraf?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågasvarande spörsmål finge framställas.

Anmäldes och bordlades följande motioner:

nr 1184, av herr *Schött m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 103, om riktlinjer för en partiell omorganisation av den statliga länsförvaltningen;

nr 1185, av herr *Kristiansson, Axel*, och herr *Mossberger*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 106, med förslag till lag med vissa bestämmelser i anledning av statens övertagande av lokalhållningen för de allmänna underätterna, m. m.;

nr 1186, av herr *Schött m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 107, med förslag till lag om ändring i förordningen (1965:268) om skatteutjämningsbidrag, m. m.;

nr 1187, av herr *Mattsson* och herr *Olsson, Johan*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 109, angående vissa trafiksäkerhetsfrågor;

nr 1188, av herrar *Skagerlund* och *Axelsson*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 109, angående vissa trafiksäkerhetsfrågor;

nr 1189, av herr *Hansson m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 118, med förslag till lag om allmänna vatten- och avloppsanläggningar, m. m.;

nr 1190, av herr *Olsson, Ernst*, och herr *Hansson*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 118, med förslag till lag om allmänna vatten- och avloppsanläggningar, m. m.; samt

nr 1191, av herr *Österdahl m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 123, med förslag till förordning om ändring i förordningen (1968:430) om mervärdeskatt, m. m.

Justerades protokollsutdrag för denna dag.

Herr förste vice talmannen anmälde, att ett antal ärenden, som skulle inkomma till bordläggning, avvaktades, innan sammanträdet kunde avslutas.

Anmäldes och bordlades Kungl. Maj:ts till kammaren överlämnade proposition nr 125, med förslag till ändring i tryckfrihetsförordningen, m. m.

Anmäldes att till kammaren överlämnats

dels skrivelse från talmanskonferensen med överlämnande av ett från 1969 års organisationsutredning inkommet betänkande angående utskottens personalorganisation,

dels ock styrelsens för riksdagens förvaltningskontor skrivelser:

med kompletterande anslagsframställning för budgetåret 1970/71;

med framställning om utnyttjande av ADB i riksdagsarbetet; samt

med framställning angående riksdagstrycket.

Ifrågavarande skrivelser bordlades.

Anmälades och bordlades

utrikesutskottets utlåtande nr 7, i anledning av motion om revision av konventionen med Norge angående en neutral zon m. m.;

konstitutionsutskottets utlåtande nr 26, i anledning av motioner om åtgärder för att möjliggöra förbud mot reklam för spritdrycker m. m.;

statsutskottets utlåtanden och memorial:

nr 56, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående organisation m. m. för högre utbildning och forskning i Linköping;

nr 57, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt garanti till Aktiebolaget Aerotransport;

nr 58, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag för budgetåret 1970/71 till bidrag till svenska institut i utlandet m. m. jämte motion;

nr 59, i anledning av motioner om löneklassplaceringen för vissa poliser;

nr 60, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående stimulansåtgärder för textil- och konfektionsindustrierna samt den manuellt arbetande glasindustrin jämte motioner;

nr 61, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag för budgetåret 1970/71 till exportfrämjande åtgärder för textil- och konfektionsindustrierna samt den manuellt arbetande glasindustrin, m. m., jämte motioner;

nr 62, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag för budgetåret 1970/71 till utbildningsåtgärder för textil- och konfektionsindustrierna samt den manuellt arbetande glasindustrin;

nr 63, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1970/71 till Mynt- och justeringsverket:

Förvaltningskostnader samt till Byggnadsarbeten för statlig förvaltning jämte motioner;

nr 64, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1970/71 i vad avser vissa allmänna frågor;

nr 65, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1970/71 i vad avser justitiedepartementets verksamhetsområde;

nr 66, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1970/71 i vad avser utrikesdepartementets verksamhetsområde;

nr 67, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1970/71 i vad avser försvarsdepartementets verksamhetsområde;

nr 68, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1970/71 i vad avser socialdepartementets verksamhetsområde;

nr 69, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1970/71 i vad avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde;

nr 70, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1970/71 i vad avser finansdepartementets verksamhetsområde;

nr 71, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1970/71 i vad avser utbildningsdepartementets verksamhetsområde;

nr 72, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1970/71 i vad avser handelsdepartementets verksamhetsområde;

nr 73, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1970/71 i vad avser inrikesdepartementets verksamhetsområde;

nr 74, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1970/71 i vad avser industridepartementets verksamhetsområde;

nr 75, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1969/70 i vad avser försvarsdepartementets verksamhetsområde;

nr 76, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1969/70 i vad avser socialdepartementets verksamhetsområde;

nr 77, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1969/70 i vad avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde;

nr 78, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1969/70 i vad avser utbildningsdepartementets verksamhetsområde;

nr 79, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1969/70 i vad avser handelsdepartementets verksamhetsområde;

nr 80, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1969/70 i vad avser inrikesdepartementets verksamhetsområde;

nr 81, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1969/70 i vad avser industridepartementets verksamhetsområde;

nr 82, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till lån till nordiska industrialiseringsfonden till förmån för Island; och

nr 83, angående överlämnande till bankoutskottet av två till statsutskottet hänvisade motioner;

bevillningsutskottets betänkande nr 35, med anledning av motioner angående

de stimulansåtgärder för textil- och konfektionsindustrierna samt den manuellt arbetande glasindustrin;

bankoutskottets utlåtanden:

nr 22, i anledning av motioner om åtgärder till skydd för vissa hemmamarknadsindustrier;

nr 23, i anledning av proposition angående stimulansåtgärder för textil- och konfektionsindustrierna samt den manuellt arbetande glasindustrin jämte motioner;

nr 24, i anledning av motioner angående återlån från allmänna pensionsfonden; och

nr 26, i anledning av motioner om rätt för bankerna att inneha aktier för försäljning;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 30, i anledning av motioner om skyldighet för kommun att ombesörja renhållning av gångbana;

nr 31, i anledning av motioner angående tullpersonalens tillsyns- och övervakningsuppgifter;

nr 36, i anledning av motioner angående förutsättningarna för överlämnande till särskild vård enligt brottsbalken;

nr 37, i anledning av motioner om underlättande av inträde i svenska kyrkan för evangelisk-lutherska invandrare; och

nr 38, i anledning av motioner angående ersättning till vittnen m. fl. vid domstol;

tredje lagutskottets utlåtanden:

nr 30, i anledning av motioner angående reglerna för trafik med fritidsbåtar;

nr 34, i anledning av motioner angående maximilängden för motorfordon;

nr 38, i anledning av motioner om arbetslokalers anpassning för handikappade;

nr 41, i anledning av motioner om skyldighet att borttaga gammal taggtråd; och

nr 42, i anledning av motion om fö-   Kammarrens sammanträde avslutades
reträdesrätt för buss i linjetrafik vid   kl. 13.42.
utkörning från hållplats; samt

jordbruksutskottets utlåtande nr 22,
i anledning av motioner om förenkling
och förbilligande av frökontrollen.

In fidem
K.-G. Lindelöw

/Solveig Gemert